

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēdes stenogramma
2003.gada 30.septembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Aivars Endziņš.

A.Endziņš

Lietas izskatīšanu Nr.2003-05-01 “*Par Krimināllikuma 271.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 100.pantam*” pasludinu par atklātu.

Lietu izskata Satversmes tiesa pilnā sastāvā. Tiesneši: Jelāgins, Lepse, Ušacka, Apsītis, Skultāne, Čepāne un Endziņš.

Lietas dalībnieki:

pieteikuma iesniedzējas Sarmītes Ēlertes pilnvarotā pārstāve: Jautrīte Briede un arī Ēlertes kundze pati;

institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu - Saeimas - pārstāvis Gunārs Kusiņš. Pilnvarojums ir.

Pieaicinātās personas:

Krimināllikuma izstrādes darba grupas vadītājs Juridisko zinātņu doktors Aivars Niedre; Valsts Cilvēktiesību biroja vadītāja Olafa Brūvera pilnvarotā pārstāve Valsts Cilvēktiesību biroja Analīžu daļas juriste Anita Kovaļevska; Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras profesore Valentija Liholaja; Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikāciju studiju nodaļas docents Ābrams Kleckins.

Vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi? Briedes kundze?

J.Briede

Jā, Godātā tiesa. Mēs lūdzam kā ekspertu noklausīties arī Artūru Kuču, kas ir veicis savu pētījumu par Latvijas tiesu praksi goda un cieņas aizskaršanas jautājumos.

A.Endziņš

Eksperta statusā?

J.Briede

Jā.

A.Endziņš

Paldies. Nav iebildumu? Tiesa nolemj, apspriežoties uz vietas, noklausīties kā ekspertu Artūru Kuču.

Saeimas pārstāvim ir kādi lūgumi?

G.Kusiņš

Paldies, nekādu pieteikumu nav.

A.Endziņš

Paldies. Līdz ar to tiek uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības. Tiks nolasīts tiesneša ziņojums.

Lūdzu, Apsīša kungs!

R.Apsītis

2003.gada 3.janvārī akciju sabiedrības "Diena" vārdā tās prezidents Arvils Ašerādens un laikraksta "Diena" galvenā redaktore Sarmīte Ēlerte Satversmes tiesā iesniedza pieteikumu par lietas ierosināšanu. Saskaņā ar Satversmes tiesas priekšsēdētāja Aivara Endziņa 6.janvāra rīkojumu pieteikums tika nodots izskatīšanai Satversmes tiesas 4.kolēģijai.

2003.gada 16.janvārī pieteikuma iesniedzējiem tika nosūtīta tiesneša Andreja Lepses vēstule par pieteikuma precizēšanu.

2003.gada 27.janvārī Satversmes tiesā tika saņemts pieteikuma papildinājums, kurā, citastarp, precizēts, ka pieteikuma iesniedzēja ir laikraksta "Diena" galvenā redaktore Sarmīte Ēlerte, turpmāk - pieteikuma iesniedzēja.

Pieteikuma iesniedzēja konstitucionālajā sūdzībā lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 91. un 271.pantu, tas ir, apstrīdētās tiesību normas, par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes 91. un 100.pantam. Apstrīdēto aktu pieņēmusi Latvijas Republikas Saeima 1998.gada 17.jūnijā. Tas stājies spēkā 1999.gada 1.aprīlī.

2003.gada 31.janvārī Satversmes tiesas 4.kolēģija pieņēma lēmumu par pieteikuma izskatīšanas termiņa pagarināšanu. Satversmes tiesas Kancelejas vēstule pieteikuma iesniedzējai par pieteikuma izskatīšanas termiņa pagarināšanu pievienota lietai.

Tiesnesis Andrejs Lepse 2003.gada 3.februārī pieprasījis Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūrai informāciju, kas nepieciešama, lai lemtu par pieteikuma tālāku virzību.

Ģenerālprokuratūras 2003.gada 10.februāra atbildes vēstule ar nepieciešamo informāciju ir pievienota lietai.

Pēc Sarmītes Ēlertes pieteikuma un tā papildinājuma 2003.gada 24.februārī ierosināta lieta Nr.2003-05-01 "Par Krimināllikuma 91. un 271.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 100.pantam".

Rīkojums par kolēģijas norīkošanu izskatīt pieteikumu un lēmums par lietas ierosināšanu pievienots lietai.

Lēmums par lietas ierosināšanu publicēts 2003.gada 28.februāra laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" Nr.33.

Saeimai nosūtīta pieteikuma un tā papildinājuma kopija un uzaicinājums iesniegt atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu līdz 2003.gada 24.martam. Satversmes tiesas Kancelejas attiecīgā vēstule pievienota lietai.

Saeima atbildes rakstu Satversmes tiesā iesniegusi 2003.gada 4.aprīlī. Arī tas pievienots lietai.

Satversmes tiesas 2003.gada 21.maija rīcības sēdes lēmums par lietas sagatavošanas termiņa pagarināšanu tāpat ir pievienots lietai.

Satversmes tiesas Kancelejas vēstules pieteikuma iesniedzējai un Saeimai par lietas sagatavošanas termiņa pagarināšanu pievienotas lietai.

Sniegt savu viedokli pēc būtības par apstrīdēto tiesību normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām, tostarp, cilvēktiesībām, starptautiskajām un Eiropas Savienības tiesību normām, kā arī to atbilstību demokrātiskas valsts principiem un to radīto ietekmi uz sabiedrību, tika aicinātas šādas personas: Krimināllikuma izstrādes darba grupas vadītājs tiesību doktors Aivars Niedre, Valsts Cilvēktiesību biroja vadītājs Olafs Brūvers, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras vadītājs habilitētais tiesību doktors, profesors Uldis Krastiņš, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikāciju studiju nodaļas docents doktors Ābrams Kleckins, Latvijas Policijas akadēmijas rektore profesore Ārija Meikališa, Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Starptautisko un Eiropas tiesību departamenta direktors Sandris Laganovskis un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūta direktora pienākumu izpildītāja Gita Feldhūne.

Attiecīgās tiesneša Romāna Apsīša vēstules pievienotas lietai.

Niedre, Brūvers, Krastiņš, Kleckins, Meikališa un Laganovskis ir snieguši atbildes pēc būtības. Tās pievienotas lietai.

Feldhūne rakstveidā paskaidrojusi, ka ētisku apsvērumu dēļ nevarot sniegt Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūta viedokli pēc būtības par apstrīdētajām tiesību normām, jo viņa esot piedalījies Sarmītes Ēlertes konstitucionālās sūdzības sastādīšanā. Attiecīgā vēstule arī pievienota lietai.

Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Tiesu departamenta direktora vietniecei Elitai Stivriņai nosūtīta tiesneša Romāna Apsīša vēstule par jautājumiem, kas radušies, sagatavojot lietu izskatīšanai. Stivriņas atbildes vēstule ar nepieciešamo informāciju pievienota lietai.

Jelgavas tiesai un Rēzeknes tiesai tika pieprasīta šajās tiesās taisīto spriedumu kopijas. Tās saņemtas un pievienotas lietai.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2003.gada 18.jūlijā.

2003.gada 12.jūnijā Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā š.g. 15.jūlijā. Ar šā likuma 3.pantu no Krimināllikuma tika izslēgts 91.pants. Ņemot to vērā, ar Satversmes tiesas 2003.gada 21.jūlija rīcības sēdes lēmumu tika izbeigta tiesvedība lietas Nr.2003-05-01 daļā par Krimināllikuma 91.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 100.pantam un mainīts lietas nosaukums: "Par Krimināllikuma 271.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 100.pantam".

Ar šo pašu rīcības sēdes lēmumu noteikta tiesas sēdes lietā Nr.2003-05-01 vieta un laiks.

Lietas dalībniekiem pienācīgi paziņots par tiesvedības izbeigšanu lietas daļā un tiesas sēdi.

Attiecīgās Satversmes tiesas Kancelejas vēstules pievienotas lietai.

Paziņojumi par tiesvedības izbeigšanu lietas Nr.2003-05-01 daļā un par lietas izskatīšanu publicēti 2003.gada 25.jūlija laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" Nr.108.

Uz tiesas sēdi uzaicinātas šādas pieaicinātās personas: Krimināllikuma izstrādes darba grupas vadītājs tiesību doktors Aivars Niedre, Valsts Cilvēktiesību biroja vadītājs Olafs Brūvers, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras profesore Valentija Liholaja un Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikāciju studiju nodaļas docents doktors Ābrams Kleckins.

Pieaicinātajām personām pienācīgi paziņots par tiesas sēdi. Satversmes tiesas Kancelejas attiecīgās vēstules pievienotas lietai.

Pieaicinātā persona — Valsts Cilvēktiesību biroja vadītājs Olafs Brūvers — pilnvarojis Valsts Cilvēktiesību biroja Analīzes daļas juristi Anitu Kovaļevsku pārstāvēt viņu lietas Nr.2003-05-01 izskatīšanā Satversmes tiesā. Pilnvara pievienota lietai.

Pieteikuma iesniedzēja Sarmīte Ēlerte pilnvarojusi Jautrīti Briedi pārstāvēt viņas intereses Satversmes tiesā. Šī pilnvara arī pievienota lietai.

Lietai pievienoti normatīvo aktu un starptautisko līgumu teksti, tiesu prakses materiāli un to fragmentu tulkojumi latviešu valodā, izraksti no Saeimas sēžu stenogrammām un citi likumdošanas materiāli. Tāpat arī juridiskās literatūras izraksti, kā arī raksti no plašsaziņas līdzekļiem.

Ar lietas materiāliem š.g. 23.septembrī iepazīsinies pieteikuma iesniedzējas pilnvarotā pārstāve Jautrīte Briede, un 26.septembrī — Saeimas pilnvarotais pārstāvis Gunārs Kusiņš. Apliecinājumi par iepazīšanos ar visiem lietas materiāliem arī ir pievienoti lietai.

Tas man viss.

A.Endziņš

Paldies. Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi Apsīša kungam? Nav jautājumu.

Līdz ar to vārds tiek dots pieteikuma iesniedzēja pārstāvim lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskajam pamatojumam. Brīdinu, ka runa nedrīkst būt ilgāka par 30 minūtēm. Es saprotu, ka Ēlertes kundze pa priekšu vēlas, jā? Lūdzu!

S.Ēlerte

Jā. Es varbūt sākšu.

Godātā tiesa! Iemesls konstitucionālajai sūdzībai, kura šodien tiks skatīta, ir pārliecība. Pārliecība par to, ka par vārdu, pat ja tas būtu ass vai aizvainojošs, nedrīkst likt cietumā.

Otrkārt, pārliecība par to, ka nav pieņemams, ka amatpersonas gods un cieņa tiek uzskatīti par vērtīgākiem nekā jebkura cita sabiedrības locekļa labā slava.

Kopš konstitucionālās sūdzības iesniegšanas Saeima ir atcēlusi Krimināllikuma 91.pantu. Tāpēc šodien es runāšu par to, kāpēc būtu atceļams Krimināllikuma 271.pants.

Sūdzībā mēs jau argumentējām, ka Krimināllikuma 271.pants ir pretrunā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pantu, jo ierobežo tiesības brīvi saņemt un izplatīt informāciju. Tas ir pretrunā arī ar Satversmes 91.pantu, kas nosaka, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā, jo paredz amatpersonai lielāku aizstāvību kā pārējiem sabiedrības locekļiem.

Tas ir pretrunā ar Satversmes 100.pantu, jo, paredzot brīvības atņemšanu vai lielu naudas sodu, darbojas kā zināma veida cenzūra un var tikt ierobežotas sabiedrības tiesības brīvi saņemt tai

interesējošu informāciju. Tas ir pretrunā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, kas vairākos savos spriedumos ir uzvērusi, ka politiķi un ierēdņi no kritikas, no uzbrūkošas un asas viņu darbības vērtēšanas ir pasargājami mazāk kā privātpersonas.

Bet, manuprāt, ir vēl četras argumentu grupas, kuras man šķiet svarīgas kā praktiķei, un, kas, manuprāt, paturamas prātā, spriežot par 271.panta nepieciešamību Krimināllikumā.

Pirmais. Manuprāt, 271.pants kavē žurnālistus veikt savus pienākumus. Mēs ikdienā kritizējam amatpersonas un izsakām savus neglaimojošos viedokļus par tām. Mums reizēm ir jābūt ļoti nejaukiem, lai novērstu nejēdzības. Strasbūras tiesa vairākkārt ir uzvērusi, ka vārda brīvība, kas ietver sevī preses kā sargsuņa lomu, ir demokrātijas stūrakmens. Sabiedrība ir ieinteresēta atkal un atkal kritiski izvērtēt tos, kam tā uz laiku ir nodevusi daļu no sev piederošās varas. 271.pantā paredzētās soda sankcijas var kavēt presei iejaukties.

Otrkārt. Amatpersonas jau tāpat ir stipras. Amatpersonām dotā publiskā vara jau tā padara viņu pozīcijas stiprākas, dod tiem lielākas iespējas sevi publiski aizsargāt. Viņiem ir arī lielas iespējas paust savu viedokli.

Es aicinātu tiesu ņemt vērā arī totalitārā režīma nogulsnes gan amatpersonu izpratnē par savu varu un tās neaizskaramību, gan žurnālistu neaizsargātību. Lielās dienas avīzes var atļauties algot sev advokātus un aizstāvēt savus žurnālistus dažādās tiesas prāvās. Nelielās avīzes var izputināt viena tiesas sēde. Tādēļ tās laikus ieslēgs pašcenzūru.

Cilvēka cieņa, protams, ir jāsargā, bet tas nav jādara, slēpjoties aiz varas. Amatpersonas var sevi lieliski aizsargāt tāpat.

Trešā, manuprāt, svarīgā argumentu grupa ir tā, ka 271.pantu var izmantot, lai žurnālistu sodītu par amatpersonai netīkamam viedokli. Krimināltiesību speciālisti, kā to savā 29.septembra rakstā "Dienā" kopsavilcis Andrejs Judins, uzskata, ka žurnālistu uzbrukumam... piedošanu, žurnālistu uztraukumam nav pamata, jo Krimināllikuma pants paredz atbildību par tīšu amatpersonas goda un cieņas aizskaršanu vai cieņas pazemošanu. Skaidrojot 271.pantu, krimināltiesību eksperti parasti atsaucas uz neslavas celšanu, to, ka jābūt apzinātam nolūkam izplatīt nepatiesus izdomājumus. Kā kādā publikācijā izteikusies Liholajas kundze, ja žurnālists godprātīgi, saskaņā ar preses likumu veic savu uzdevumu, tad viņam nav jāuztraucas. Tā tas nav.

Pirmkārt, ko nozīmē tīši? Ja es kādu amatpersonu nosaucu par idiotu, jo viņš idiotiski veic savus ierēdņa pienākumus, tad es to daru tīši. Ja es policistu nosaucu par zvēru, tad es to daru tīši. Ja es teiktu, ka politiķa Ūdra kažoks ir tā apšmucēts, nelikumīgu naudu pieņemot, ka tas apkaunotu jebkuru publisku vietu, kurā tas parādītos savas runas teikt, tad tas būtu teikts tīši. Kritisku, uzbrūkošu, asu viedokli žurnālists vienmēr izsaka tīši.

Otrkārt. 271.pants nenodarbojas tikai ar neslavas cēlājiem, kā to parasti uzsver krimināltiesību eksperti. Tas runā arī par amatpersonu goda aizskaršanu. Lai saprastu šo pantu, vērts ieskatīties Krimināllikuma 156.pantā, kur šī doma ir formulēta plašāk: par tīšu personas goda aizskaršanu mutvārdos, rakstveidā vai ar darbiem. Žurnālists var aizskart amatpersonas godu tīši, izsakot asu viedokli. Tātad 271.pants pēc būtības neprasa pat noskaidrot, vai ir runa par ziņām, vai par viedokli, kā to paredz Civillikuma 2352.a pants, neprasa pierādīt, ka ziņas ir patiesas... neprasa

pierādīt, vai goda un cieņas aizskarošās ziņas ir patiesas. 271.pants paredz lielisku iespēju vērsties pret amatpersonai netīkamam viedokli, un tādēļ, manuprāt, nav pieņemams demokrātiskā sabiedrībā.

Par īpaši bīstamu šo pantu padara Latvijas tiesu prakse, jo 12 gados, kopš pastāv Latvijas valsts, atjaunotā Latvijas tiesā visās instancēs nav izdevies iedibināt vienotu un prognozējamu izpratni par to, vai un kā viņa atšķiras no viedokļa.

2002.gadā apgabaltiesas tiesnesis spriedumā uztraukti raksta par ārējiem stresoriem, kam pakļauti politiķi, un to, ka žurnālistam nekas nedod tiesības pārkāpt, es citēju, politiķu, ministra, amatpersonas psiholoģisko ievainojamību, tādējādi apzināti pakļaujot cilvēku pārmērīgam stresam par to, ka kritikai ir jābūt objektīvai. Tie ir citāti no sprieduma lietā “Strujēvičs pret “Dienu””, kas šobrīd ir pārsūdzēta Strasbūrā.

Tādēļ es uzskatu, ka 271.pants ir formulēts neskaidri, plaši interpretējami, šo pantu var izmantot kā ieroci pret žurnālistu viedokli un izteiksmes brīvību.

Un ceturrtā argumentu grupa —, ka sabiedrības drošības intereses nav tas pats, kas valsts intereses. Es uzskatu, ka kļūdaini diskutējās par 271.pantu tiek likta vienādības zīme starp apkaunotu amatpersonu, tālāk- valsts pārvaldes prestižu vai valsts interesēm, un sabiedriskās drošības interesēm, kuru dēļ Cilvēktiesību konvencijas 10.panta otrajā daļā tiešām tiek pieļauta iespēja ierobežot vārda brīvību.

Intereses ir sabiedrībai, nevis valsts pārvaldei. Tas skaidri tiek pateikts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 4.pantā. Valsts pārvaldei nav savu interešu. Pasaules Preses brīvības komiteja norāda, ka kriminālsodi par amatpersonu goda un cieņas aizskaršanu vēsturiski radušies no koncepta, ka karalim vienmēr ir taisnība. Jo karalim piederēja suverēnā no Dieva dotā vara. Tātad: karaļa kritizētājus varēja kārt un sodīt. Savukārt Latvijā, kā tas teikts Satversmes 2.pantā — suverēnā vara pieder Latvijas tautai.

271.pants tieši izriet no karaļa kā suverēna domāšanas, ka valstij ir intereses un, ka tās ir jāsargā. Cilvēktiesību deklarācijas 10.panta otrās daļas ierobežojumi attiecas uz sabiedriskās drošības interesēm. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos vairākkārt ir teikts, ka šie ierobežojumi ir jāinterpretē šauri. Manuprāt, tie nav attiecināmi uz valsts pārvaldi, kura tiktu vājināta, ciešot amatpersonas godam un tādējādi caur šo cēloņu sakarību ķēdi tiktu vājināta sabiedrības drošība.

Savulaik Eiropas Cilvēktiesību tiesa lēma par to, ka sabiedrības drošība Islandē nav apdraudēta tādēļ, ka žurnālists Orgeisons policistus nosauca par zvēriem. Eiropas Cilvēktiesību tiesa žurnālistu attaisnoja, nosakot, ka vārda brīvību var ierobežot tikai Cilvēktiesību konvencijas 10.panta otrajā daļā minēto apsvērumu dēļ. Un īpaši uzsverot, ka tie interpretējami šauri.

Sabiedrības drošības interesēs ir kritizēta, kontrolēta kvalitatīva vara. Demokrātijas stūrakmens ir vārda brīvība, nevis no sabiedrības labi pasargātas amatpersonas.

Tādēļ aicinām atcelt 271.pantu kā tādu, kas ir pretrunā ar Satversmi, Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi un spriedumā formulētajām vadlīnijām, un kā tādu, kas sašaurina sabiedrības tiesības iegūt informāciju un plašsaziņas līdzekļus pilnvērtīgi pildīt savus uzdevumus demokrātiskā sabiedrībā.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies, Ēlertes kundze. Jautrīte Briede. Lūdzu!

J.Briede

Godātā tiesa! Es domāju, ka šajā te lietā nebūs strīds par to, ka 271.pants Krimināllikumā ierobežo cilvēktiesības. Līdz ar to es gribu runāt par to, vai šis te ierobežojums ir attaisnojams.

Kā jau Satversmes tiesa savos vairākos spriedumos ir norādījusi, un kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, pirmām kārtām, ierobežojums ir attaisnojams tad, ja tas ir noteikts ar likumu. Mēs savā sūdzībā rakstījām, ka tas ir noteikts ar likumu. Taču, iepazīstoties ar lietas materiāliem, un iepazīstoties ar krimināltiesību speciālistu viedokļiem dažādās publikācijās, es secinu, ka tomēr šis te ierobežojums nav noteikts pietiekoši skaidri, un to vakardienas “Dienas” publikācijā atzina arī krimināltiesību speciālists Judins, jo, pirmām kārtām, krimināltiesību speciālisti norāda, ka sodīt var tikai par nepatiesu ziņu izplatīšanu. Taču tas nav tas, kas ir ietverts šajā te pantā. Tur ir teikts arī par goda un cieņas aizskaršanu vispār. Un es esmu iepazinusies arī ar Krimināllikuma komentāriem, kuru autori ir Liholajas kundze, Krastiņa kungs un Niedres kungs, un viņi saka, ka goda aizskaršana ir nepieklājīga apiešanās ar cietušo, jeb, citiem vārdiem, cietušā personības novērtējums tiek izdarīts veidā, kas ir pretrunā ar morāliem sadzīves noteikumiem, neatkarībā no tā, vai šis novērtējums pēc būtības ir pareizs vai nav. Tātad runa ir par novērtējumu. Un tas, kas izskan tagad, kad viedokli var paust, bet tikai nedrīkst, lūk, šos te nepatiesos izdomājumus... tas neatbilst tam, kas ir rakstīts šajos te Krimināllikuma komentāros.

Līdz ar to es secinu, ka šī likuma norma nav noteikta pietiekoši skaidri, un tāpēc, iespējams, ka Satversmes tiesai vajadzētu jau atzīt, ka ierobežojums nav noteikts ar likumu.

Ja tomēr mēs nonākam pie tā, ka ierobežojums ir noteikts ar likumu, tad nākošais kritērijs, kas ir jāizvērtē — vai ir leģitīmais mērķis. Mēs visu laiku domājām, vismaz lasot Eiropas Cilvēktiesību tiesu praksi un gatavojot sūdzību, ka leģitīmais mērķis ir citu personu aizsardzība, kas arī parasti izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Tomēr tagad, atkal iepazīstoties ar lietas materiāliem, izriet, ka tomēr šis leģitīmais mērķis, kāpēc tas ierobežojums ir noteikts, ir valsts pārvaldes interešu aizsardzība. Un valsts pārvaldes interešu aizsardzība nav paredzēta kā leģitīmais mērķis ne Satversmē, ne Eiropas Cilvēktiesību konvencijā. Un dažās Eiropas Cilvēktiesību tiesās ir minēta arī sabiedriskā drošība. Bet tas ir attiecībā uz policistiem, uz citiem likumsargiem, bet ne attiecībā uz visām amatpersonām. Vārdu sakot, atkal šis formulējums ir pārāk plašs. Tā kā otra lieta, par ko mēs uzskatām, ka leģitīmais mērķis nav pietiekoši skaidrs.

Trešais kritērijs, kas ir jāizvērtē, vai tad, ja ir noteikts ar likumu, ir leģitīmais mērķis. Vai šis te ierobežojums ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā?

Un papildinot to, ko teica jau Ēlertes kundze, es vēlreiz gribu uzsvērt, ka prese ir sabiedrības sargsuns un vārda brīvība ir demokrātijas stūrakmens. Un ja mēs paskatāmies sankciju, kāda ir ietverta 271.pantā, mēs tur redzam brīvības atņemšanu. Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa nav, vismaz man nav zināms neviens spriedums, kur Eiropas Cilvēktiesību tiesa būtu atzinusi par proporcionālu ierobežojumu, kur ir cietumsods. Un līdz ar to šī te soda bardzība, šis bargais sods, kas ir paredzēts

Krimināllikumā, vien jau pārkāpj šo te Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pantu un Satversmes 100.pantu.

Vēl es gribu atzīmēt, ka šobrīd ir vērojama tendence atcelt ne tikai krimināllikumus... tas ir, šos te kriminālnoziedzumu pantus, kur tiek apvainotas ne tikai amatpersonas, bet vispār ir valstis, un diezgan daudz jau valstis, kuras mēs esam minējuši arī savā sūdzībā, un tagad vēl ir piepulcējušies Bosnija Hercegovina, kas atceļ kriminālsodu par goda un cieņas aizskaršanu vai par neslavas celšanu vispār. Mēs šobrīd runājam tikai par to... par šo te pārkāpumu attiecībā uz amatpersonu goda un cieņas aizskārumu.

Un vēl pēdējais, ko es gribu piebilst, ka es ceru, ka Satversmes tiesa neizdarīs tādu kļūdu kā Bulgārijas Satversmes tiesa, kas savā spriedumā..., vārdu sakot, neatcēla šo te pantu, bet savā spriedumā norādīja to, ka tāda prakse, lūk, esot citās valstīs. Un, teiksim, atsaucās uz Vāciju un vēl dažām valstīm. Bet ir jāņem vērā, ka prakse šajās valstīs ir pavisam savādāka kā tā ir valstīs, kuras ir dzīvojušas totalitārisma režīmā.

Līdz ar to es pilnībā pievienojos Ēlertes kundzei un lūdzu atcelt šo pantu.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Vai tiesnešiem būtu kādi jautājumi? Apsīša kungs, lūdzu!

R.Apsītis

Man būtu jautājums Jautrītei Briedei tāds. Sakiet, lūdzu, vai Jūs uzskatāt, ka tīši apmelojošu ziņu, nevis viedokļa vai kritikas izplatīšana, ir ietverta Satversmē garantētās vārda brīvības robežās?

J.Briede

Tas ir ... par ziņām ... es piekrītu, ka ziņas... Vismaz Eiropas Cilvēktiesību tiesa un es arī uzskatu, ka šis pants ir jāinterpretē, ka arī viņa par ziņu izplatīšanu un apmelojošu ziņu, ja tas patiešām atkal pietiekoši aizskar personu godu un cieņu vairāk nekā mana vārda brīvību kaut ko teikt, ka tas varētu arī būt attaisnojums to ierobežot. Bet atkal. Šis pants nerunā tikai par ziņām, šis pants attiecas uz pilnīgi jebkādu informāciju, kas varētu aizskart personas godu un cieņu. Un tāpat arī neslavas celšana... arī nav pilnīgi skaidrs. Es paskatījos, kas ir... Tur ir teikts, ka neslavas celšana ir, es pat uztaisīju shēmiņu, es to varētu parādīt... šis te 271.pants... viņš attiecas uz.... viņš ietver gan neslavas celšanu, gan goda aizskaršanu. Un... (Runā tālu no mikrofona.)

Un tad es... neslavas celšana ir citu personu apkaunojošu izdomājumu izplatīšana. Tad es apskatījos latviešu valodas vārdnīcā, kas ir "izdomājums" — un tā ir doma, kas neatbilst patiesībai, un doma var būt arī viedoklis. Tas ir tas, ko Ēlertes kundze teica, ka Ūdrei ir sasmērēts kažoks. Tas ir izdomājums. Bet es tādā veidā paužu savu kritiku. Un kritiku Eiropas Cilvēktiesību tiesa, it sevišķi šo amatpersonu kritiku, ir aizstāvējusi.

A.Endziņš

Paldies. Vēl jautājumi? Lepses kungs.

A.Lepse

Es nezinu, kura no jums varētu atbildēt. Cik krimināllietas pa šiem gadiem ir ierosinātas pret žurnālistiem pēc šī panta?

J.Briede

Es pieņemu, ka Artūrs Kučs uz to varēs atbildēt. Mums nav tādas statistikas.

A.Lepse

Vai Jūs... Tad es gribētu drusku otru jautājumu uzdot. Tikko mēs dzirdējām runās, ka Latvijas tiesu prakse norāda uz to, ka Latvijas tiesu prakse nav pareiza un ir nepamatota un tamlīdzīga. Tad Jūs balstījāties uz civillietu izskatīšanu vai uz krimināllietas materiāliem?

S.Ēlerte

Mans piemērs par politiķiem, kuru psiholoģiskā ievainojamība ir jāaizsargā, ir ņemts no civillietas - tas ir, "Strujēvičs pret "Dienu"".

A.Lepse

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Vai vēl tiesnešiem ir jautājumi? Čepānes kundze.

I.Čepāne

Man ir jautājums Ēlertes kundzei un varbūt arī Briedes kundzei. Un proti, par šo trešo kritēriju. Un mans jautājums saistīts ar to, vai apstrīdētā norma ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā. Un proti, šeit mēs nevaram skatīties tikai uz to... mums ir jāskatās arī uz to, ja šī norma, pieņemsim, tiek atcelta... Kādi tad ir žurnālistu pienākumi? 90.gadu sākumā bija Latvijas Žurnālistu savienība pieņēmusi ētikas kodeksu. Un šajā ētikas kodeksā, salīdzinot ar 2001.gada 14.maijā parakstīto laikrakstu lielāko... "Dienas bizness", "Neatkarīgā Rīta Avīze", "Rīgas Balss" un citi... ir daudz mīkstākas prasības žurnālistiem. 1992.gada ētikas kodeksā bija teikts tā, ka žurnālista galvenais uzdevums ir garantēt sabiedrībai patiesas un pārbaudītas informācijas saņemšanu. Otrais. Faktu izklāstam jābūt objektīvam, skaidram un nepārprotamam. Redaktors ir atbildīgs par laikrakstā, žurnālā, TV vai radio raidījumā sniegto informāciju un tā tālāk. Savukārt, kā es jau teicu, tagad tas ir daudz mīkstāks. Un tāpēc man ir pirmais jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai ar otrā kodeksa pieņemšanu pirmā kodeksa noteikumi žurnālistiem vairs saistoši?

S.Ēlerte

Es varbūt atbildēšu uz šo jautājumu. Pirmkārt, nedz pirmais, nedz otrais no Jūsu minētajiem kodeksiem nav saistošs Latvijas žurnālistiem. Tā iemesla dēļ, ka, piemēram, "Dienai" ir saistošs ētikas kodekss, kuru mēs esam pieņēmuši 90.gadu sākumā, tas arī ir ticis publicēts un dažādu

iemeslu dēļ... pirmais iesmels ir tas, ka nepietiekami gan pirmajā, gan otrajā ētikas kodeksā ir uzsvērtā korupcijas problēma žurnālistikā. “Diena” ir pieturējusies tikai un vienīgi pie sava ētikas kodeksa.

Runājot par “Dienas” ētikas kodeksu, kurš man diemžēl nav paņemts līdzi, bet, jā, tur ir, tā, 1.punktā ir formulēts, ka nekas nav svarīgāks par žurnālista pienākumu paust patiesību par lietām, kas ir svarīgas un interesantas sabiedrībai. Mūsu ētikas kodeksā ir arī punkts par to, ka žurnālista pienākums ir nekavējoši labot savas kļūdas, ja tās ir radušās. Mūsu ētikas kodeksā ir arī punkts par to, ka mēs aicinām bez vajadzības neiejaukties cilvēku privātajā dzīvē. Un tad vēl ir viens punkts, kas aizliedz...nu, tas saka, ka žurnālists nedrīkst izplatīt ziņas, kas aizskar kādu personu, neļaujot, nedodot iespējas šai personai izteikties un pārstāvēt savus...

I.Čepāne

Jā, tāpat es sapratu, ka katrai avīzei un masu medijiem tad ir katram savs tas ētikas kodekss...

S.Ēlerte

Nē, katram nav. Bet mums tas ir ļoti svarīgs, jo tā ir daļa no...

I.Čepāne

Bet sakiet, vai Jūsu tajā ētikas kodeksā žurnālistam vai redaktoram ir paredzēta kāda atbildība ētikas kodeksa normu pārkāpšanas gadījumā, izņemot Civillikumā noteiktās normas un Krimināllikumā?

S.Ēlerte

Laikrakstā “Diena” šāda atbildība ir paredzēta, jo ētikas kodekss ir daļa no darba līguma. Pārkāpjot ētikas kodeksu... tas var būt par iemeslu, lai žurnālistu atlaistu. Savukārt redaktora atbildība tiek regulēta likumā, un tā nu gan ir, tā teikt, visiem preses izdevumiem vienāda.

I.Čepāne

Bet salīdzinot ar ārvalstu praksi šeit Jums tās prasības ir daudz...

S.Ēlerte

Nedomāju, jo mūsu ētikas kodekss ir balstīts uz, tā teikt, labiem piemēriem, gan, izmantojot Amerikas, gan skandināvu kopējo ētikas kodeksu. Bet ētikas kodekss visās valstīs ir žurnālistu kopējā apņemšanās sevi ierobežot zināmās ētikas normās. Tas nevienā valstī nav likuma līmenī. Tā ir profesionālā apņemšanās, kura pēc tam dažādos veidos tiek regulēta.

I.Čepāne

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Vēl tiesnešiem ir kādi jautājumi? Saeimas pārstāvim Kusiņa kungam? Lūdzu!

G.Kusiņš

Es nezinu, kura no Jums varētu atbildēt. Bet es uzdošu jautājumu un Jūs pašas izlemiet.

Laikraksts "Diena" iznāk ne pirmo gadu un arī Satversmes 8.nodaļa ir spēkā ne pirmo gadu. Sakiet, lūdzu, kāpēc tieši tagad jūs iesniedzāt šo sūdzību, jo šīs normas Satversmē un šis 271.pants ir spēkā, un arī Satversmes attiecīgie panti ir spēkā.

S.Ēlerte

Iemesls tam, kamdēļ mēs nolēmām iesniegt šo sūdzību, bija gadījums, ka par izteiktu vārdu, lai kāds tas būtu — apmelojošs, netīkams vai kāds — cilvēki tika aizturēti, reāli aizturēti un ielikti pirmstiesas izmeklēšanā. Tas ir pirmsvēlēšanu skandāls, saistīts ar kādā pagrīdes tipogrāfijā nodrukātajām apmelojošajām lapiņām. Un lai kā mēs vērtētu pašas šīs lapiņas, kas tika izplatītas par Tautas partiju, fakts, ka tika aizturēts uz trim vai vairākām dienām "Latvijas ceļā" Rīgas, laikam, izpildnodaļas priekšnieks, mums likās pietiekami uztraucošs un, jā, iespējams, arī mēs pirmo reizi ieraudzījām tos draudus, kas vārda brīvībai ir ietverti Krimināllikumā.

G.Kusiņš

Ja es pareizi sapratu, tad patiesībā Jūs iesniedzāt nevis bez maz vai viņu interesēs, bet saistībā ar to viņu atgadījumu...

S.Ēlerte

Jā... ja es pareizi sapratu Jūsu jautājumu, tad jautājums bija: kāpēc tieši tagad. Jā, tas kļuva par pamudinājumu, bet tas, ka Krimināllikumā pastāv šie panti, kas reāli ierobežo, kavē vai apgrūtina žurnālistu darbu, tas nav saistīts tieši ar šo gadījumu.

G.Kusiņš

Otrais jautājums, ja drīkst. Sakiet, lūdzu, vai Krimināllikuma 271.pants aizsargā tiesnešu godu un cieņu?

J.Briede

Jā, tas aizsargā arī tiesneša godu un cieņu. Un es zinu, ka tiesneša goda un cieņas aizskaršanai ir leģitīmais mērķis. Man nebūtu iebildumu, ja šis pants skanētu attiecībā uz tiesnešiem. Bet pants ir formulēts pārāk plaši un attiecas uz visām amatpersonām.

G.Kusiņš

Un vēl viens jautājums. Cik es saprotu, tad Jūs esat iepazinusies arī ar lietas materiāliem un mēs arī esam runājuši. Sakiet, lūdzu, vai Jums šie divi tiesas spriedumi, kas ir lietā, un kas ir, cik es saprotu, pēdējos gados arī vienīgie par 271.panta piemērošanu, liekas pamatoti? Vai šie spriedumi Jums liekas pamatoti?

J.Briede

Es nevērtēju no... Man tā grūti pateikt, vai viņi liekas pamatoti vai nē, jo es viņus izlasīju pavirši, redzot, ka tur abos gadījumos tiek apvainots... Ā, otrajā gadījumā laikam bija prokurors... Tad par prokuroru varbūt es teiktu arī, ka — nē. Par tiesnesi, ka — jā. Bet tas ir tāds paviršs vērtējums šobrīd.

S.Ēlerte

Vai es drīkstu piebilst vienu lietu?

A.Endziņš

Jā, lūdzu.

S.Ēlerte

Par jautājumu par tiesnešu aizsardzību. Kā mēs to redzam no Cilvēktiesību konvencijas 10.panta otrās daļas, kur ir formulēti ierobežojumi, kādi var tikt attiecināti uz vārda brīvību, tad, jā, tas tiek saukts vārdā “nodrošināt tiesu varu un tās objektivitāti”. Tātad tas ir viens no iespējamajiem ierobežojumiem vārda brīvībai, kas ir skaidri saukts vārdā. Valsts amatpersonas nevienā ierobežojumā šajā nav sauktas vārdā.

G.Kusiņš

Un beidzot... tas jau vairāk attiecas uz to, ko Briedes kundze minēja savā izklāstā. Jūs pieminējāt šo Bosnijas piemēru par to, ka tiek izslēgta kriminālatbildība vispār. Sakiet, lūdzu, bet kā tad Jūs iedomājaties tādu situāciju, ja tiktu apvainots tiesnesis un nebūtu zināma persona, jo civiltiesiskā atbildība, protams, pastāv, bet tad ir jāceļ prasība pret kaut ko. Sakiet, lūdzu, kā tad šādā situācijā rīkoties.

J.Briede

Es nezinu, kā rīkojušās šīs valstis, kurās tas ir atcelts, bet es zinu... nevis es zinu, bet es pieņemu, ka tas ir runāts arī seminārā 19.septembrī, kas notika tieši par goda un cieņas aizskārumu, tā varētu būt administratīvā atbildība. Un tikai naudas sods, bet nevis cietumsods.

G.Kusiņš

Paldies.

A.Endziņš

Vai ir vēl kādi jautājumi? Ja nav — paldies.

Līdz ar to vārds tiek dots institūcijas, tas ir, Saeimas pārstāvim — institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu — lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskajam pamatojumam. Arī brīdinu, ka runa nedrīkst būt ilgāka par 30 minūtēm.

Lūdzu, Kusiņa kungs!

G.Kusiņš

Paldies.

Godātā tiesa! Kā izriet no lietas pieteikuma un no pieteikuma iesniedzēju runas, tad pieteicēji uzskata, un kā šeit tiek atkārtots, ka pamatojums ir pārliecība, ka par vārdu nevar likt cietumā, un konkrēti, tāpat, Krimināllikuma 271.pants neatbilst Satversmes 91. un 100.pantam.

Manuprāt, šādam uzskatam nevar piekrist, jo tas nav vispusīgi juridiski pamatots ar faktoloģisko materiālu, un es vēlētos izklāstīt lietas faktisko un juridisko pamatojumu.

Vispirms es gribētu pakavēties pie lietā esošajiem normatīvajiem aktiem. Kā mēs zinām, Satversmes 100.pants paredz tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, un paust savus uzskatus. Jāņem vērā, ka Satversmē ir arī 95.pants, kas noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu, tādējādi tiesības uz goda un cieņas aizsardzību arī ir Satversmē garantētās personas pamattiesības.

Gan Satversme, gan starptautiskās tiesību normas pieļauj, ka tiesības uz vārda brīvību tiek ierobežotas. Viens no gadījumiem, kad Satversmes 116.pants ļauj ierobežot tiesības uz vārda brīvību — citu personu, citu cilvēku tiesību aizsardzību, arī Latvijai saistošie starptautisko tiesību akti — Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija, konkrēti 12.pants, starptautiskais pakts “Par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām”- 17.pants- paredz, ka ikvienam ir tiesības uz likuma aizsardzību pret nelikumīgu viņa goda un cieņas apdraudējumu.

Savukārt Eiropas Cilvēktiesības tiesību, pamatbrīvību aizsardzības koncepcijas 10.pantā uzsvērts, ka vārda brīvības īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību.

Un līdz ar to var tik pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu cilvēku cieņu un tiesības.

Es gribētu vēl atgādināt, arī likumu “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem”, kas uzliek žurnālistiem par pienākumu sniegt patiesu informāciju, tas ir konkrēti 25.pantā, bet galvenajam redaktoram, šinī gadījumā - pieteikuma iesniedzējam, atbildēt par masu informāciju līdzekļu publicējamo materiālu saturu, tas ir 16.pantā.

Likums arī aizliedz publicēt informāciju, kas aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tām neslavu. Tas ir likuma 7.pantā.

Vēršu tiesas uzmanību arī uz to, ka pieteikuma iesniedzējs šos pantus nelūdz atzīt par neatbilstošiem Satversmei.

Ko mēs varam, konstatēt no šiem citētajiem starptautiskajiem dokumentiem un Latvijas Konstitūcijas normām?

Nu, patiesībā, tas ir vispārīgs pārskats, par kuru, acīmredzot, mēs ar pieteikuma iesniedzēju varētu vienoties. Jautājums ir par šo, teiksim, starptautisko dokumentu interpretāciju. Manuprāt, ir pilnīgi skaidri daži secinājumi. Vārda brīvība nav absolūta. Punkts. Vārda brīvība nenozīmē visatļautību. Punkts. Mēs varam paskatīties Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus. Iesniedzēji tos pieminēja. Teiksim, Jersils pret Dāniju, Dānijā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka prese nedrīkst pārkāpt noteiktas robežas, kamēr tās galvenais uzdevums ir izplatīt informāciju un idejas.

Protams, preseī ir tiesības un pienākums nodrošināt sabiedrību ar tai interesējošo informāciju un viedokļiem. Tāpat nav šaubu, ka preses brīvība ir demokrātiskas sabiedrības pamats. Nav arī šaubu, ka kritikas robežas attiecībā uz politiķiem ir plašākas nekā uz privātpersonām. Bet ir daudzi “bet”.

Tad paskatīsimies, ko nosaka apstrīdētais Krimināllikuma pants. Pieļauju, ka krimināltiesību eksperti un lietpratēji varētu papildināt nedaudz sīkāk, bet, ņemot vērā, ka atbildes raksts ir iesniegts no Saeimas, man ir jāpārstāv Saeimas viedoklis, tad šinī gadījumā es gribētu, lai precīzāk izprastu situāciju, sniegt nelielu ievadu krimināltiesību vispārīgajos principos, jo bez šo pamatprincipu izpratnes, iespējams, var izveidoties vai rasties kļūdaini pieņēmumi un tālāk arī nepareizi secinājumi.

Krimināllikuma 156., 157. un 158.pants aizsargā jebkuras personas godu un cieņu. Jāsaka, ka pieteikuma iesniedzēji arī šos pantus nav apstrīdējuši, lai gan viņu formulējums pēc būtības daudz neatšķiras, ja runā pēc būtības, nerunājot par subjektiem. Šie panti ievietoti nodaļā “Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu”. Tiešais objekts ir personas gods un cieņa. Šie panti tiek uzskatīti par vispārīgām normām, jo Krimināllikumā ir arī citi līdzīgi sastāvi.

Cik es saprotu, vairākkārt presē ir izteikts viedoklis, ka varētu pietikt ar šo pantu priekš, teiksim, normālām preses attiecībām. Turpretī, Krimināllikuma 271.pants runā par varas pārstāvju vai citas valsts amatpersonas goda un cieņas aizskaršanu. Šis pants ir ievietots citā nodaļā — “Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību”. Šinī gadījumā pārvaldības kārtība kādā konkrētā jomā būs tā sauktais galvenais tiešais apdraudējuma objekts, bet konkrētās valsts amatpersonas gods un cieņa būs papildus tiešais objekts. Šāda diferencēšana ir objektīvi pamatota ar krimināltiesību sistēmas raksturu un principiem. Lūdzu nejaukt šeit ar leģitīmajiem mērķiem.

Jāatzīst, ka šiem nodarījumiem ir dažāds apdraudēja objekts. Šie panti ir ietverti dažādās nodaļās un tajos noteikti atšķirīgi sodi, lai gan, nevis tādi ļoti atšķirīgi, bet, kā mēs varam redzēt - nedaudz atšķirīgi sodi.

Bargāku sankciju noteikšana par valsts amatpersonas goda un cieņas aizskaršanu ir pamatota ar to, ka konkrētajā gadījumā reāls kaitējums tiek nodarīts ne vien amatpersonas godam un cieņai, bet arī valsts pārvaldības interesēm. Kā ir norādījusi profesore Liholajas kundze, aizskarot varas pārstāvja vai citas valsts amatpersonas godu un cieņu, vainīgais pirmām kārtām vēršas pret valsts pārvaldi. Nu, šinī gadījumā plašā nozīmē ir valsts pārvalde, kuru reprezentē šī valsts amatpersona. Piemēram, atbilstoši Satversmei ir noteikts, ka Valsts prezidents reprezentē valsti starptautiski. Vai, teiksim, Satversmes tiesas likumā ir noteikts, ka Satversmes tiesas priekšsēdētājs pārstāv Satversmes tiesu.

Pie kam, šī persona likumīgi pilda normatīvajos aktos paredzētās funkcijas, šinī gadījumā Prezidente to pilda saskaņā ar Satversmi, un viņai pat nav tiesību izvēlēties, vai to pildīt vai nepildīt, tas ir viņas pienākums.

Un šis gods un cieņa tiek aizskarti tieši, ja tas tiek nodarīts, un tikai sakarā ar tai uzlikto pienākumu pildīšanu.

Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka valsts amatpersonas goda un cieņas aizskārums ne vien diskreditē attiecīgo amatpersonu, bet arī rada neuzticību visai struktūrai, kuru šī amatpersona pārstāv.

Par to es sīkāk gribētu pakavēties debatēs, runājot par tiesnešiem un izteiktajiem pārmetumiem.

Turpretī pieteikumā būtībā ir apgalvots, ka šādai atšķirībai nav objektīvs pamats un tas nav nepieciešams demokrātiskā... nu, cik es saprotu, tad pieteikuma iesniedzēji to vēl joprojām uztur spēkā.

Manuprāt, tas, ka atšķiras sankcijas, nebūt nenorāda uz to, ka kādas personas cieņa ir vērtīgāka. Par godu un cieņu ir jāsaka, ka ir arī citi Krimināllikuma panti, piemēram, 339. - par karavīru goda aizskaršanu... Un, ja mēs turpinātu tādā stilā, ko, man jāsaka, es tā vairāk sliecos domāt, ka tā ir tāda vārdu spēle un demagoģija, mēs varētu atrast, ka citādi nevienlīdzīgi, pseidonevienlīdzīgi ir veidoti arī citi Krimināllikuma panti. Piemēram, slepkavības. Sods ar brīvības atņemšanu no 5 līdz 15 gadiem. Bet, ja ir noslepkavota persona, kas veic profesionālos pienākumus, teiksim, policists vai žurnālists, tad no 15 līdz 20 vai mūža ieslodzījums. Tātad vai šeit arī ir nevienlīdzība?

Vēl es vēlētos vērst tiesas uzmanību uz faktu, ka cietušais 271.panta izpratnē var būt tikai fiziska persona nevis, Saeima vai valdība kopumā, vai, piemēram, politiskā elite. Tikai konkrēta persona. Apskatot šo pantu kopsakarībā ar Krimināllikuma 316.pantu, piemēram, var teikt, ka šeit ir arī tiesnesis vai policists, arī ierēdnis.

Kā jau ir norādīts Saeimas atbildes rakstā, mēs uzskatām, ka šis Krimināllikuma pants ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā tāpēc, ka vārda brīvība nav absolūta, jo nepieciešams nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp vārda brīvību un citu cilvēku godu un cieņu.

Krimināllikuma 271.pants nepieciešams, lai nodrošinātu vairākus, varbūt, leģitīmus mērķus, jo man jāpiekrīt pieteikuma iesniedzēju viedoklim, ka pants ir formulēts pietiekami plaši. Jāsaka, ka no šiem leģitīmajiem mērķiem vissvarīgākais, acīmredzot, ir citu cilvēku gods un cieņa.

Otrs iespējamais leģitīmais mērķis, protams, ir nodrošināt tiesu varu un objektivitāti. Jāsaka, ka citu cilvēku gods un cieņa šeit nav šķiroti, un es negribētu teikt, ka, teiksim, tiesneši nav cilvēki, kā varbūt tas varētu rasties, ja mēs tā interpretētu tos uzskaitītos nosacījumus.

Jāsaka, ka šīs normas leģitīmo mērķi, cik es saprotu, atzīst arī pieteikuma iesniedzēji.

Nākamais. Vai līdzekļi šo mērķu sasniegšanai ir samērīgi... proporcionalitāte? Vai var būt kāds atsevišķs pants ar šādu sankciju? Tas patiesībā ir galvenais jautājums. Mēs uzskatām, ka jā, jo vairāku kategoriju valsts amatpersonām, piemēram, tiesnešiem, policistiem, tas ir nepieciešams, lai viņi varētu veikt savus amata pienākumus, lai viņi būtu aizsargāti pret viņu godu un cieņu aizskarošiem uzbrukumiem. Tas it sevišķi ir redzams attiecībā uz tiesnešiem.

Vēl viens būtisks apstāklis. Vai Krimināllikuma 271.pantā paredzētās sankcijas ir smagas? Tāds viedoklis arī ir izskanējis. Jautājums par sankcijām, acīmredzot, nez kāpēc ir ieguvis tādu raksturu, ka vienmēr tiks pielietotas maksimālās sankcijas, un vienmēr attiecīgi būs no vienas puses labais žurnālists, no otras puses — tautas nīstais politiķis. Protams, situāciju varētu izvērtēt tikai

tad, ja konkrētās sankcijas tiktu piemērotas. Teikt, ka sankcijas ir smagas, manuprāt, ir tomēr pārspīlēti. Krimināllikuma vairāki panti satur šo apakšējo robežu un augšējo robežu. Un ir jautājums — kāpēc mēs neskatāmies uz visu kopumā? Objektīvi uz visu kopumā.

Es vēl vēlētos vērst tiesas uzmanība uz vēl kādu apstākli. Saskaņā ar Krimināllikumu šis 271.panta pārkāpums ir kriminālpārkāpums. Tīri terminoloģiski tā varbūt ir neliela nianse, tīri tehnoloģiski tas ir noziedzīgs nodarījums, bet nav klasificējams kā noziegums. Līdz ar to, manuprāt, teikt, ka tas ir smags pārkāpums, ka tās ir smagas sankcijas... manuprāt, mēs izraujam vienu no kopīgā...

Vēl es gribētu pakavēties pie tā, kas tika minēts — soda mērķis. Protams, tas soda mērķis ir atturēt. Šinī gadījumā sods atgādina par nepieciešamību atturēties no kādām konkrētām darbībām un atcerēties savus pienākumus un atbildību.

Godātā tiesa! Ir atzīts, un es jau pieminēju arī savā runā, ka ir jāievēro taisnīgs līdzsvars likumīgo interešu starpā. No vienas - puses cilvēka cieņas un tiesību aizsardzība, no otras puses — preses tiesības izplatīt... Pareizo līdzsvaru noteikt nav viegli. Un Satversmes tiesai šajā lietā būs jāatrod šis taisnīgais līdzsvars. Par to, ka šis līdzsvars nav viegli atrodams, liecina vairāki apstākļi.

Pirmkārt jau pati šī konstitucionālā sūdzība un tās pamatojumi, un pievienoto dokumentu apjoms. Tas patiešām ir argumentēts pieteikums.

Otrkārt. Arī Eiropas Cilvēktiesību komisijas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, kas ir apkopota lietas materiālos gan no pieteikuma iesniedzējiem, gan pašas tiesas veiktajos.

Cik man zināms, saistībā ar Konvencijas 10.pantu, ir aptuveni 160 dažādi spriedumi. Bijuši gan žurnālistiem labvēlīgi, gan žurnālistiem nelabvēlīgi spriedumi. Vairākos no tiem, piemēram, tiesas materiālos esošajā, pieminētajā - Jersils pret Dāniju, ir bijuši nevienprātīgi spriedumi. Un atsevišķi Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesneši spriedumiem pievienojuši savas atšķirīgās domas. Arī lietas materiālos bija redzama intervija ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas priekšsēdētāju, kur bija norādīts, ka patiešām šeit ir atšķirīgi viedokļi, ka tiek meklēts konkrētais balanss katrā konkrētajā lietā.

Vēl par to, ka šis taisnīgais līdzsvars nav viegli atrodams, manuprāt, liecina diskusijas, kas ir gan juridiskajā literatūrā Latvijas, gan arī, visbeidzot, raksti laikrakstos, kas pēdējā laikā gan ir šie organizētie semināri. Lieta patiešām nav vienkārša. Patiesība nav saskatāma bez rūpīgas izpētes.

Godātā tiesa! Tagad es aicinu izvērtēt reālus faktus. Reālus faktus.

Pirmkārt, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka valstīm ir tiesības noteikt ierobežojumus. Tas nav apstrīdams. Bet ļoti svarīgi ir neaizmirst, ka, izskatot lietas, Eiropas Cilvēktiesību tiesa izskata visus lietas apstākļus kopumā, izvērtējot gan notikušo, gan uzlikto sodu un tā samērīgumu katrā konkrētajā gadījumā.

Otrkārt. Jebkuras normas izpratni vislabāk uzrāda tās piemērošana. Lietas materiālos ir uzziņa, ka šis 271.pants Krimināllikumā Latvijā ticis piemērots tikai divas reizes. Vienreiz attiecībā uz tiesneša goda un cieņas aizskaršanu, otro reizi- attiecībā uz prokurora goda un cieņas aizskaršanu. Kādi ir šo lietu faktiskie apstākļi un spriedumi?

Abas reizes attiecībā uz tieslietu personām, abas reizes apsūdzētā persona atzīta par vainīgu, brīvības atņemšanas sods piespriests vienu reizi, otrajā gadījumā — piespiedu darbs.

Treškārt, kādi ir fakti. Šajā lietā attiecībā uz konkrēto pieteicēju krimināllietas nav. Un es ceru, ka arī nekad arī nebūs. Un līdz ar to nav pašu galveno faktu, kurus varētu reāli izvērtēt. Nav arī parasto tiesu piemērotās sankcijas, kuras samērīgumu varētu izvērtēt no cilvēktiesību viedokļa. Jāatceras, ka Latvijā līdzīgi, piemēram, kā Vācijā, krimināllikuma piemērošana ir parasto tiesu kompetence. Un Satversmes tiesa varētu pārbaudīt, ja būtu noticis pamattiesību pārkāpums, ja kāds būtu izgājis šīs visas instances un tad vērstos Satversmes tiesā. Tas, savukārt, neapšaubāmi būtu Satversmes tiesas kompetencē. Citāda konstrukcija, manuprāt, novestu pie tā, ka šeit tiktu skatīta iedomāta krimināllietā ar iedomātiem faktiem un pilnīgi iedomātu sankciju.

Ņemot vērā, ka lieta ir pieņemta, tā tiek izskatīta, Satversmes tiesai jāanalizē līdzsvars nevis kādā konkrētā krimināllietā ar konkrētiem apstākļiem, kurus var izvērtēt, vai tie ir apmelojumi, fakti vai viedokļi, bet gan tīri teorētiskā, es pat teiktu, abstraktā, zinātniskā tiesību strīdā — vai Krimināllikuma 271.pantam atbilst Satversmes 91. un 100.pantam.

Zināmā mērā tas pat ir labi, jo šīs lietas var mudināt mūs nepareizus secinājumus izdarīt.

Taču ir vēl viens apstāklis, ko es gribētu pieminēt. Kā jau minēju, šajā jomā ir samērā daudz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu. Bet kas ir pats svarīgākais? Svarīgākais ir izvēlēties tādus Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus un tiesu praksi, kas attiecas uz šo jomu. Jāizvēlas pareizi tiesas spriedumi, un objektivitāte prasa, lai tiktu izvērtēti visi tiesas spriedumi, nevis tikai tie, kur žurnālisti ir uzvarējuši. Žurnālisti ir arī zaudējuši daudzos tiesas spriedumos.

Protams, ka var izmantot vispārīga rakstura definīcijas. Bet jāspēj novērtēt, vai situācijas ir salīdzināmas. Faktiski tieši salīdzinājumu, teiksim tā — viens pret vienu, šādu spriedumu nav, jo gluži vienkārši Eiropas Cilvēktiesību tiesa neizskata nacionālo krimināllikumu normu atbilstību Konvencijai, bet gan dalībvalstu rīcības un nacionālo tiesību normu piemērošanas atbilstību Konvencijai.

Ja mēs tīri teorētiski pieļaujam vai iedomājamies, cik nu tas ir, teiksim, zinātniskā strīdā pieļaujams, šīs Krimināllikuma normas piemērošanu, iespējams, būtu atrast vairāk vai mazāk izmantojamu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu. Taču, vai var balstīties uz pieņēmumiem, lai izlemtu šādas normas atbilstību Satversmei? Arī attiecībās žurnālists-tiesnesis ir dažādi Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi, kas vēlreiz liecina, ka liela nozīme, un es gribētu pateikt savu personīgo viedokli, man liekas, ka, varbūt, pat izšķirošā nozīme konkrētās situācijas faktiem un panta piemērošanai. Bez tās visi secinājumi, it īpaši attiecībā uz samērīgumu, balstīsies uz pieņēmumiem, pieļāvumiem un vēl kaut ko līdzīgu. Reāli samērību var pārbaudīt tikai, piemērojot 271.pantu.

Jāsaka, ka tas atzīts arī Tieslietu ministrijas Eiropas tiesību departamenta Laganovska atzinumā, kas ir pievienots lietas materiāliem.

Uzskatām, ka Krimināllikumam izvirzītie pārmēģumi ir vienpusēji un šie izteikumi ir pārmēģīgi, jo tie nebalstās uz pietiekamiem faktiem. Jūs sakāt, ka šī norma ir pārmēģīga. Es jums varētu piekrist, bet Jūs redzat vienu, bet, manuprāt, neredzat citu aiz šīs normas.

Uzskatām, ka apstrīdētais 271.Krimināllikuma pants kopējās uzbūves dēļ ir pietiekoši vispārīgs un tas neliedz parastajām tiesām to piemērot atbilstoši Konvencijai, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos paustajām atziņām un Satversmei.

Savādāk mēs nonākam pie viedokļa, ka mēs gribam pateikt, ka, krimināllietu izskatot, šie tiesneši neprātis šo normu piemērot. Bet es no pieteikuma iesniedzējiem neesmu dzirdējis nevienu apgalvojumu, nevienu pierādījumu, kas apstiprinātu šādu apgalvojumu.

Un visbeidzot. Tas gan nav arguments, un es piekrītu Briedes kundzei, ka nav labi skatīties tikai uz citām valstīm. Taču, diemžēl, šādi panti nav nekāds retums. Ir atrodami arī citu valstu sodu likumos. Līdz ar to nevar teikt, ka Latvija iet kaut kādu unikālu, nedemokrātisku ceļu.

Ir bijuši pat Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi, kur analizēti... piemēram, kā Polijā ir piemērota ļoti līdzīga norma... Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka nav pārkāpta Konvencija, un policistam bija tiesības izmantot šo pantu savai aizsardzībai. Tā ir tā sauktā Janovska lieta.

Pie šādiem apstākļiem, un ņemot vērā izteiktos argumentus, mēs uzskatām, ka Krimināllikuma 271.pants tā pašreizējā redakcijā atbilst Satversmes 91. un 100.pantam un lūdzam pieteikumu uzskatīt par nepilnīgu un noraidīt.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies, Kusiņa kungs. Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi? Apsīša kungs, lūdzu!

R.Apsītis

Jā, man ir tāds jautājums. Sakiet, lūdzu, vai jūs esat pārliecināts, ka sasniegt apstrīdētās normas leģitīmo mērķi nu nekādi nav iespējams ar citiem līdzekļiem, kas mazāk ierobežotu personu tiesības, nekā ar tiem līdzekļiem, kas paredzēti 271.pantā?

G.Kusiņš

Es gribētu 271.pantu tad analizēt kopā ar 156., 157., 158. Jautājums ir par šo sodu... par sankcijas bardzību. Vai ir iespējami kaut kādi citi alternatīvi risinājumi? Es pieļauju, ka jā. Manuprāt, ļoti daudz ko varētu dot, teiksim, ja prese spētu vienoties par vienotu ētikas kodeksu, jo, cik es saprotu, preses pārstāvji izsaka viedokli, ka viedoklis ir tas fakts... vērtējums ir tas... Savukārt presei vienlaikus ir bažas, ka tiesa uzskatīs, ka fakts ir kaut kas cits, vērtējums ir kaut kas cits, un uzskats ir kaut kas cits. Bet nu... man liekas tā: ja mēs nevaram vienoties par to, kādā valodā mēs runājam, tad ir būtiskas problēmas nevis kaut kur citur, bet pašā valodā. Mums ir jāvienojas par terminiem. Ja preses pārstāvji varētu vienoties par ētikas kodeksu, ko var un ko nevar, cik tālu varētu iet un cik tālu nedrīkst iet, kāda ir preses atbildība un loma par objektivitāti, tas varbūt varētu palīdzēt.

Vēl viens apstāklis, kas noteikti varētu palīdzēt... būtu noteikt konkrētu kaut kādu citu valsts līdzdalības risinājumu. Es pieļauju, ka varētu tikt radīts Latvijas valstī tā sauktais ombuds, kas šinī gadījumā varētu dot kaut kādu pozitīvu ieguldījumu šajā jomā. Bez šāda aizstāvja, kas spētu kaut ko izskaidrot, ir ļoti grūti. Un jāsaprot, ka šo funkciju netieši pilda varbūt Valsts Cilvēktiesību birojs, un

lietā ir Valsts Cilvēktiesību biroja atzinums, kur arī ir uzskaitīti gan pozitīvie, gan negatīvie momenti. Gan “par”, gan “pret”. Un jautājums ir par to, vai šie “par” vai “pret” šajā konkrētajā lietā ir tādi, kas ļauj mums uzskatīt, ka Krimināllikuma 271.pants par šīm valsts amatpersonām... ar šo sankciju ir pārmērīgi.

Manuprāt, 271.panta atcelšana nemazinās to, no kā baidās žurnālisti, jo, ja mēs paskatāmies — 256. paliek, 257. — paliek, 258. paliek. Tad kas būs sasniegts? Būs samazināta sankcija? Vai tas ir tas mērķis? Bet ja pašas galvenās bažas ir tās, kas, kā Jūs sakāt, ka par vārdu nevar likt cietumā. Tad nu atvainojiet, 158. paredz brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam. Tad es saskatu nekonsekvenci vismaz.

R.Apsītis

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Čepānes kundze. Lūdzu!

I.Čepāne

Jūs teicāt, ka tā ir abstraktā kontrole šajā gadījumā. Un, otrkārt, Jūs teicāt, ka šeit ir faktiski strīds par normu piemērošanu. Un tad man ir jautājums. Sakiet, vai patiešām Jūs uzskatiet, ka Ēlertes kundzei vajadzētu gaidīt, lai viņa varētu iesniegt konstitucionālo sūdzību un, lai viņa vispirms nonāktu cietumā un pēc tam pārsūdzētu apgabaltiesā, pēc tam Augstākajā tiesā un pēc tam Senātā, un beigu beigās būtu nosēdējusi divus gadus, iznākusi ārā un grieztos Satversmes tiesā.

G.Kusiņš

Es neuzskatu un... es pieļauju, ka, ja šādi mani vārdi tiek interpretēti, tad es neesmu pareizi saprasts. Man liekas, ka es tā neteicu. Es teicu, ka nekad tas tā nenotiks, ka strīds ir par kaut ko citu. Es saku, ka šīs normas pienācīgai izvērtēšanai, pienācīgai vispusīgai izvērtēšanai šādi tiesas spriedumi dotu iespēju izanalizēt, vai konkrēti attiecībā uz kādu pieteikuma iesniedzēju ir pārkāpums vai nav. Ja es teiktu, ka Ēlertes kundzei vajadzētu gaidīt visus tos tiesu spriedumus, tad es apstrīdētu, vai viņai vispār būtu tiesības iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Es uzskatu, ka Ēlertes kundzei bija pilnas konstitucionālās tiesības šādu pieteikumu iesniegt. Es tikai vēršu uzmanību uz to, kādi apstākļi sarežģī šī Krimināllikuma 271.panta izvērtēšanu. To, ka nav šo lietu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju. Un ir tikai tas pieteikuma iesniedzējas apgalvojums, ka šī sūdzība ir iesniegta saistībā ar priekšvēlēšanu skandālu, ar šo Apiņa un Tautas partijas apmelošanu.

I.Čepāne

Un tad man ir otrs jautājums, ja priekšsēdētāja kungs atļautu, abām pusēm.

A.Endziņš

Lūdzu!

I.Čepāne

Sakiet, lūdzu, Valsts kontrolieris, Ģenerālprokurors, Satversmes tiesas tiesneši ir amatpersonas?

G.Kusiņš

Neapšaubāmi.

I.Čepāne

Nu tad man ir...Pagājušajā nedēļā Latvijas Radio pirmajā programmā tika izteikts viedoklis, es tā saprotu, parasti viņi saka, ka viņi izsaka viedokli, par Valsts kontrolieri, par Ģenerālprokuru un Satversmes tiesu. Un, proti, desmit minūtes Latvijas Radio ģenerāldirektors Kolāta kungs ar savu kompāniju vienā raidījumā, es atļaušos teikt vārdu... tiešām varbūt... man pat grūti pateikt tā mazlietiņ vieglāk... nu... “apspēlēja” lietu, ka faktiski Ģenerālprokurors savulaik, un arī Satversmes tiesas spriedums bijis tāds, kāds nu viņš bija Nekustamā Īpašuma Aģentūras lietā... Pirmkārt tāpēc, ka par to visu rakstījis ir žurnālists Domburs, un, ja viņš nebūtu rakstījis, tad šodien vēl Mottes kungs dzīvokļus dalītu; otrkārt, Ģenerālprokurors iesniedzis prasību tiesā tikai tāpēc, ka viņam dzīvoklis nav dots, un, treškārt, tika apspēlēta tā lieta, ka lietu ir gatavojusi tiesnese Čepāne, kura negatavoja to lietu, un kura arī ir pieņēmusi tādu priekšlikumu un likusi tiesnešiem pārējiem lietu risināt tā un ne savādāk tāpēc, ka viņai ir atteikts dzīvoklis. Pilnīgi atklāti runājot... nu, apmēram Latvijas Radio teica, ka tiesnese Čepāne, piemēram, ir zilonis, un viņai ir jāpierāda, ka viņa nav zilonis. Es piezvanīju uz radio un man teica, ka, jā, mēs konsultējamies ar saviem juristiem un, zini, Jums ir jāiesniedz likumā noteiktajā kārtībā iesniegums un tad nu mēs tagad atsauksim.

Mans jautājums ir tāds tieši par šo leģitīmo mērķi. Vai šajā gadījumā šeit nav drusku cits leģitīmais mērķis, ne tikai kā Černaja gods un cieņa, Čepānes gods un cieņa...? Tiesa man te zvana, radnieki un paziņas, un saka: “Kas tev nepietiek ar vienu dzīvokli? Tev jau ir, tev vēl otrs vajadzīgs?” Vai Ģenerālprokurora Skrastiņa gods un cieņa... Vai šeit nav pilnīgi cits kaut kāds mērķis šeit aizsargāt sabiedrībā radīto, tomēr, viedokli, ka arī Satversmes tiesa ir objektīva, ka arī Skrastiņa kungs objektīvi ir iesniedzis šo pieteikumu, un arī šeit...

A.Endziņš

Čepānes kundze... lūdzu...

I.Čepāne

Jā, un jautājums. Sakiet, lūdzu, par šo leģitīmo mērķi šī Krimināllikuma panta izpratnē...

G.Kusiņš

Saprotiet... Šo leģitīmo mērķi... es, protams, nedzirdēju šo radio kompāniju... Bet, lai nemēģinātu radīt Krimināllikuma 271.panta sastāvu, man ir grūti, teiksim, tādu iedomātu situāciju... Nu, varbūt varētu izmantot kādus literārus tēlus, teiksim, nekurnekādas zemes augstākās tiesas priekšsēdētājs Jānis Gudrais ir apstrīdēts un nepamatoti apvainots, un pateikts, ka viņš ņem

lielus kukuļus katrā viņa izskatāmajā lietā. Es pieļauju, ka, protams, ka šāds izteikums grautu tiesu objektivitāti. Un, manuprāt, tas ļoti būtiski grautu tiesu objektivitāti.

Un, teiksim, ja šīs iedomātās nekurnekādas zemes prezidente A. tiktu apvainota, ka viņa jaunībā ir bijusi tāda vai citāda savās privātajās uzdzīvēs, es pieļauju, ka tas arī varētu izsaukt.... visu laiku ir jocīgas, teiksim, tādas lietas... Runa šinī gadījumā varbūt ir ļoti būtiska, ņemot vērā, kas tiek pateikts, kā tas tiek pateikts...

Jo arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, vērtējot šo leģitīmo mērķi un, teiksim, konkrēti tas bija šajā lietā, kas bija pret Haideru, ņēma vērā gan Haidera izteikumus šajā pasākumā, gan to, kā žurnālists uz to reaģēja, pēc cik ilga laika tas reaģēja. Manuprāt, šis leģitīmais mērķis ir gan citu cilvēku gods un cieņa, gan tiesu vara, gan, galu galā, manuprāt, arī cieņa pret valsti. Es nesaku, ka tas ir ierakstīts šeit tieši. Bet, manuprāt, ja cilvēkiem nav nekādas cieņas pret valsti, tad šinī gadījumā viņi nejūt to, ka valsts ir apdraudēta, ja tiek... es atvainojos... apspļaudīti vai piesmiesti valsts simboli. Ja šīs cieņas nav, tādā gadījumā patiešām mēs nonākam pie tādas situācijas, kas pievienotajos materiālos bija redzama, ka Amerikā nav atbildības par valsts karoga apgānīšanu. Mums šāda atbildība ir. Un Eiropā daudzās valstīs šāda atbildība ir. Manuprāt, tā ir citāda tiesību izpratne.

A.Endziņš

Paldies. Lūdzu!

J.Briede

Es vienkārši gribu teikt, ka leģitīmais mērķis ir paredzēts arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, un tas ir tiesas objektivitātes aizsargāšana vai citas personas goda un cieņas aizsargāšana, un nevis amatpersonu cieņas un goda aizsargāšana.

G.Kusiņš

Bet vai tad amatpersonas nav cilvēki?

J.Briede

Viņi ir cilvēki kā cilvēki, nevis kā amatpersonas. Viņi tiek aizstāvēti... Eiropas Cilvēktiesību konvencija neparedz amatpersonas goda un cieņas aizstāvību kā leģitīmo mērķi.

G.Kusiņš

Bet... ja drīkst atbildēt.

A.Endziņš

Lūdzu!

G.Kusiņš

Manuprāt, par šo ir dažādi tiesas spriedumi. Protams, ja žurnālisti ir apvainojuši tiesnešus, tad ir daudzi tiesu spriedumi, konkrēti tad šis būtu tas Tragers un Obersilds, kur vienā lietā

Oberšilds vinnē, bet otrā lietā, apvainojot tiesnešus — viņš zaudē. Bet ir arī citi. Attiecībā uz policistiem. Un policisti nav tiesu vara un autoritāte. Un attiecībā uz policistiem žurnālistu izteiktie apvainojumi tika atzīti par nepareiziem un valsts rīcība par pareizu. Kāpēc jūs šo neredzat? Es aicinu uz objektīvu izskatīšanu.

A.Endziņš

Paldies. Lūdzu!

A.Lepse

Kusiņa kungs, Jūs teicāt... vai tiešām Strasbūra netaisa nekādas atšķirības starp, kā te tika pateikts, starp politiķi un amatpersonu? Starp politiķi un ierēdņi? Jeb izsaka tikai tiesnešus, nu, pieņemsim, policistus?

G.Kusiņš

Nē, par cik... iepazīstoties ar tiesu materiāliem un gatavojoties šīs lietas izskatīšanai man nācās daudz pārskatīt... Protams, es redzu, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesā ir izveidojusies konkrēta tāda prakse, varbūt tāds neformāls rangs. Nav nekādu šaubu, ka tiesu autoritāte un tiesneši ir tas visaugstākais. Tāpēc mums bija jautājums par 271. ... vai tas ietver tiesneša godu un cieņu. Tas ietver tiesneša godu un cieņu.

Nākamais, jeb, varbūt pēc valsts ierēdņiem... un vismazākais, acīmredzot, ir pēc politiķiem... Kur viņi saka, ka politiķi... pret politiķiem šīs kritikas iespējas ir visplašākās. Un parasti politiķi Eiropas Cilvēktiesību tiesā zaudē. Savukārt attiecībā uz politiķiem tiek teikts, ka viņi apzināti izvēloties šo politiķu amatu, sevi pakļauj lielākam riskam. Turpretī, ja mēs paskatāmies attiecībā uz politiķiem, ir jau tā, ka vērtējot lietas konkrētos apstākļus attiecībā uz ierēdņiem ir vēl līdzīgi. Bet ir dažādas šīs gradācijas. Tādēļ es aicinu saskatīt, ka, nu, arī policists ir cilvēks, viņi nav pieskaitāmi pie tiesnešiem... Tās ir dažādas kategorijas.

A.Endziņš

Paldies. Ušackas kundze. Lūdzu!

A.Ušacka

Es vēlētos dažus jautājumus uzdot. Pirmais jautājums . Tātad šodien mums ir lieta par cilvēktiesībām. Mēs kaut kā aizmirstam, mēs sākam vairāk runāt par krimināltiesībām, bet tas ir saistīts ar cilvēktiesībām. Un skaidrs, ka vārda brīvība un preses brīvība ir viens no stūrakmeņiem šajās cilvēktiesībās, un jābūt ļoti labam pamatojumam, lai valsts, kas patiešām ir stiprāka par jebkuru personu, ierobežotu šīs tiesības, un visi tam piekrist. Un tagad Jūs, runājot, pasvītrotat, ka mums nav tiesas prakses attiecībā, teiksim, uz žurnālistiem, un, ka mums vajadzētu modelēt kaut ko, lai saprastu, kādi tad te būtu faktiskie apstākļi. Tad jautājums būtu tāds: Jūsaprāt, kāpēc tad mums nav šīs prakses? Es saprotu, ka šis pants pastāv jau no padomju laikiem, ja es pareizi saprotu, ir pārgājis arī mūsu jaunajā Krimināllikumā. Kāpēc tad nav šīs prakses? Vai neuzdrošinās to darīt?

Vai baidās? Vai ir tā cieņa varbūt pret šīm amatpersonām? Un, ja mums nav, kā mēs sakām, ir tāda mirusi norma... vai mums ir vajadzīga tāda norma?

G.Kusiņš

Nu, pirmkārt, es negribu piekrist, ka ir mirusi norma. Viņa divas reizes ir tikusi piemērota un, manuprāt, pamatoti, tad es to par mirušu normu negribētu nosaukt. Man liekas, ka šīs normas esamība pati par sevi attur no acīmredzamiem uzbrukumiem, teiksim, tiesnešiem. Jautājums varbūt ir tāds, kas nav lietas materiālos un man nav zināms: cik reizes prokuratūra ir mēģinājusi rosināt lietu? Mums ir tiesas spriedumi. Ir divi tiesas spriedumi. Bet man nav zināms, cik reizes prokuratūra ir mēģinājusi rosināt. Tajā pašā laikā es saskatu vēl vienu būtisku apstākli. Tās tiesu prakses, manuprāt, mums nav tādēļ, ka, manuprāt, politiķi saprot, ka viņi zaudēs. Lietas materiālos vairākās vietās bija pieminētas šīs Bojāra kunga izteiktās domas, ka viņš vērsīsies prokuratūrā, lai pārbaudītu... tas konkrēti bija attiecībā uz avīzi "Diena" par publikācijām, par viņa ieņēmumu deklarāciju... par to, ka viņš ir pārkāpis Korupcijas novēršanas un apkarošanas likumu. Bet viņš nevērsās. Mēs nevaram šeit pajautāt Bojāra kungam, kāpēc viņš nevērsās prokuratūrā? Bet man ir jāpieņem, ka viņš nevērsās prokuratūrā tāpēc, ka viņš iepazinās ar šo pantu un zināja, kāda ir prakse un, ka viņš zaudēs. Varbūt tāpēc nav šīs prakses. Pati norma jau netiešā veidā veido arī šo sabiedrisko dzīvi un sabiedrisko attiecību modeli. Pat tad, ja viņa ne reizi netiek piemērota. Manuprāt, teiksim, tieši tāpat kā ... nu es nezinu, kura vēl norma... varbūt par Saeimas atlaišanu ir mirusi norma, bet tas nebūt nenozīmē, ka viņa neveido sabiedriskās attiecības...

A.Ušacka

Ir atšķirība starp tādām normām, kas patiešām nav vajadzīgas un kuras ir vajadzīgas - to, ko Jūs minat Satversmē.

Otrais jautājums būtu abām pusēm. Un skaidrs, ka šo apstrīdēto tiesību normu, es Jums pilnīgi piekrišu, nevar izskatīt atrauti no citām Krimināllikuma tiesību normām, kuras Jūs minējāt, arī, teiksim, 157.pants - neslavas celšana, bet arī ir skaidrs, ka šeit liela nozīme ir 316.pantam — valsts amatpersonu jēdziens. Un arī ļoti būtisks ir šis likums par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā — 4.pants. Un mans jautājums. Ja mēs skatāmies uz šīm divām tiesību normām, tāpat, 316.Krimināllikuma pantu un 4.pantu likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonas darbībā", it īpaši uz to otro, mēs redzam šo uzskaitījumu - valsts amatpersonu. Un, patiešām, no sākuma mums ir ļoti skaidrs, kas ir amatpersona, bet tad, kad mēs aizejam līdz tām saraksta beigām un skatāmies otro un trešo daļu, it īpaši otro daļu, tad mēs redzam, ka par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus valsts un pašvaldību institūcijās un tā tālāk, viņām ir uzraudzības, kontroles un izziņas funkcijas, viņas var izdot administratīvos aktus un rīkoties ar valsts vai pašvaldību mantu, tajā skaitā ar finanšu līdzekļiem.

Un tad ir jautājums, kas tad ietilpst šajā amatpersonu grupā, kas ir ļoti plaša, piemēram, es gribētu konkrētu jautājumu uzdot — vai fakultātes dekāns ir amatpersona šajā izpratnē? Te ir ļoti liela iespēja interpretēt un piepildīt šo pantu, kas tad ir amatpersona.

Un saistībā ar šo jautājumu es uzreiz gribu otro uzdot. Labi, es neesmu amatpersona, mēs iedomāsimies... jā, es neesmu amatpersona, piemēram, es esmu profesore universitātē, un tā es patiešām esmu, un, ja par mani būtu laikrakstā publicēts, vai televīzijā, vai radio arī tāda neslavas celšana, un es strādāju universitātē 30 gadus, un visi mani bijušie studenti un tie studenti, kas sēž solos, to dzirdētu... Kā

Jūs domājat, man... nu, tas mans aizskārums būtu mazāks par to, kas ir vērsts... es nerunāju par tiesnešiem, bet par citām amatpersonām, kas ir norādītas šajos pantos. Un kur te ir, nu, tas attaisnojums, kāpēc man ir jājūtas mazāk aizsargātai varbūt šajā gadījumā, vismaz preventīvi.

G.Kusiņš

Protams, šo... diskusija atkal ir par 158., 157., 271... Kāpēc vieni ir vienādi...

A.Ušacka

Lūdzu, konkrēti... Nē, nu, pirmais jautājums bija par to amatpersonu.

G.Kusiņš

Attiecībā uz valsts amatpersonu jēdzienu, jāsaka tā, ka patiesībā šāda shēma izriet... kāpēc 316.pants... varbūt Niedres kungs varēs daudz profesionālāk atbildēt, bet es saprotu, ka tas ir Krimināllikuma iekšējās loģiskās uzbūves dēļ. Nav jau jēgas atkārtot pie visiem pantiem, kur ir runa par valsts amatpersonām, kaut kādu milzīgi garu uzskaitījumu. Šis uzskaitījums ir vienā pantā. Tiesām, piemērojot šo uzskaitījumu konkrētā lietā, ir jāprot saskaņot. Un es vēlreiz gribu uzsvērt to, ko es jau teicu atbildes runā. Manuprāt, mēs gribam pateikt ar šādu pieteikumu, ka tiesneši neprātīs piemērot, ņemot vērā, ka 316.pantā ir ļoti plašs uzskaitījums, viņi neprātīs piemērot, tādēļ viņi nevarēs neko izdarīt. Bet, manuprāt, pašreizējā prakse ir tāda, ka Augstākā tiesa prot piemērot Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus.

Jāsaka, ka šāda shēma, ka kaut kas tiek izdalīts atsevišķi, ir, piemēram, arī Satversmē. Satversmē šie ierobežojumi nav pie katra panta pierakstīti, bet ir apvienoti 116.pantā. Manuprāt, tas ļauj veidot lakoniskāku un īsāku tekstu.

Attiecībā uz to, vai Juridiskās fakultātes...

A.Ušacka

Vai dekāns... nu, jebkurš...

G.Kusiņš

Nu, jā, vai jebkuras fakultātes dekāns ir amatpersona. Nu, es protams, gribētu teikt, ka viņš ir valsts amatpersona, un šādu galīgu secinājumu es varētu pateikt, iepazīstoties ar šīs amatpersonas amata aprakstu, un tad es zinātu, vai viņam ir tiesības rīkoties ar finanšu līdzekļiem. Bet, nu, es pieļauju, ka dekānam ir tiesības rīkoties ar finanšu līdzekļiem. Līdz ar to... nu, tā pozitīvi pieņemot, ka tam tur tā vajadzētu būt, es domāju, ka viņš ir valsts amatpersona.

Bet jautājums ir par kaut ko citu. Jautājums par interešu konfliktu nosaka šīs attiecības, kas ir saistītas ar amatu savienošanu, ar pienākumu iesniegt deklarāciju, ar amatu savienošanas

iespējamiem ierobežojumiem, attaisnojumiem un tā tālāk. Tas nav viens pret vienu ar krimināltiesībām. Un, ja mēs salīdzinām, mēs varam redzēt, ka ir šīs atšķirības. Teiksim, nav diskusijas par to, ka, teiksim, eksperts iepirkumu konkursā, ir varbūt, valsts amatpersona Interesu konflikta likuma izpratnē, bet es šaubos, vai viņš ir valsts amatpersona Krimināllikuma izpratnē. Es nesaku, ka tas ir pareizi un vienkārši. Es tikai saku, ka šīs lietas var atšķirties dažādās tiesību nozarēs. Tam ir objektīvs pamats.

A.Ušacka

Bet tas nav Krimināllikuma izpratnē.

G.Kusiņš

Attiecībā uz dekānu... Krimināllikumā? Nu, manuprāt, šeit... vai kurai ir tiesības veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, vai rīkoties ar valsts vai pašvaldību mantu vai finanšu līdzekļiem... Es domāju, ka, nu, šinī gadījumā 316.panta pirmā daļa ir... nu, galīgo spriedumu var pateikt tikai, izlasot amata aprakstu un zinot, vai viņš rīkojas... Es pieļauju, ka studenti maksā naudu...

A.Ušacka

Nu, jā. Bet tā atšķirība... tā otrā daļa manam jautājumam par manu aizskārumu, ja es nebūtu amatpersona.

G.Kusiņš.

Jā, es šeit arī norādīju uz tiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Manuprāt, šeit ir būtiski svarīgi tas, ko teica arī pieteikuma iesniedzēji — vārda brīvība ir viena no pamatbrīvībām un garantijām. Tā ir viena puse.

Otra puse ir šī cilvēka cieņa un gods, tiesu neatkarība un... Es jau teicu, ka ir jāatrod taisnīgs līdzsvars. Taisnīgs līdzsvars ir katrā konkrētajā gadījumā. Tad, kad mēs varam izvērtēt, vai tad, ja nekurnekad zemes augstākās tiesas tiesnesis jutīsies aizskarts, vai nejutīsies aizskarts, ka viņu apvaino kukuļņemšanā katrā lietā. Goda un cieņa, protams, ir katra cilvēka subjektīva izpratne. Vienam pateiks, ka viņam ir ... nu, es nezinu, milzīgi liels deguns un atļukušas ausis... un viņš varbūt priecāsies, cits varbūt atkal apvainosies. Līdz ar to, man liekas, ka šādu kritēriju, kā tas varētu būt, tas ir ļoti individualizēti. Un, pirms kāds kaut ko kādam ir pārmetis vai nosaucis... būvēt kaut kādas teorētiskās shēmas, manuprāt, nav īsti pareizi. Manuprāt, šāda teorētisku shēmu būvēšana var novest pie tā, ka... es, gatavojoties lietai iedomājos, kāda varētu būt, teiksim, tālāka attīstība, ja šādas lietas iet plašumā. Nu, Satversmes tiesai varu pateikt — lūdzu teorētiski interpretējiet visu Satversmes pantu un tad Satversmes tiesa vairs nav nepieciešama. Ja visu var izskatīt tikai abstrakti... bez konkrētās tiesību piemērošanas, tad mēs aizejam pilnīgi prom no reālās tiesību piemērošanas. Mēs dzīvojam iedomātā pasaulē, bet tā taču nav!

A.Endziņš

Paldies. Vai tiesnešiem vēl ir jautājumi?

A.Ušacka

Es vēl to otro...

J.Briede

Jā, Ušackas kundze, es pilnīgi piekrītu, ka... tam, ka dekāns ir amatpersona, jo viņš izdod administratīvos aktus.

Otrkārt, es... ne tikai, tāpat, rīkojas ar valsts un finanšu līdzekļiem, bet arī izdod administratīvos aktus.

Un otrkārt, attiecībā uz šo aizskārumu, es neredzu atšķirības starp to, ka tiek apvainots profesors, un starp to, ka tiek apvainots, piemēram, policists uz ielas. Patiesībā es pat varbūt redzu lielāku kaitējumu tam, ka tiek apvainots profesors, jo tas uzreiz varbūt arī kaut kādā veidā skar viņa novērtējumu studentu acīs, nekā kaut kādu atsevišķu policistu, kas tiešām varbūt ir pelnījis šo te goda aizskaršanu, jo likumā nav noteikts, ka tam ir jābūt nepatiesam. Līdz ar to es uzskatu, ka viņi... Šeit viņi ir samērojami, bet par neamatpersonu šajā gadījumā sodam vajadzētu būt bargākam. Paldies.

A.Endziņš

Varbūt tajā pat saistībā likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā"...Tā, 22.punktā ir minēti Nacionālo bruņoto spēku profesionālā dienesta karavīrs un militārais darbinieks. Tāpat, būtībā iznāk, ka ierindas karavīrs, kurš ir profesionālajā dienestā, ir amatpersona, bet, teiksim, profesors vai lektors nav amatpersona. Un, kā jūs vērtējat, lūk, tiešām, šo diferencēto pieeju?

G.Kusiņš

Redziet, nav nekādu šaubu, ka ir dažādi subjekti. Var būt gan tas, ko apvaino... var būt gan profesors, gan aktīvā dienesta karavīrs, gan arī, teiksim, Nacionālo bruņoto spēku komandieris vai vēl kāda amatpersona.

A.Endziņš

Profesionālā dienesta....

G.Kusiņš

Jā, profesionālā dienesta. Jāsaka gan, ka šeit būs nedaudz savādāk lietas, jo Krimināllikumā ir arī 339.pants - karavīra goda aizskaršana. Šeit ir arī vēl atsevišķais sastāvs, kas varētu šinī gadījumā izskatīt. Man liekas, ka šeit būtu jāņem vērā, ka šīs normas par valsts amatpersonas jēdzienu ir piemērojamas katrā tiesību nozarē atsevišķi. Kāpēc es to gribu uzsvērt? Manuprāt, tas nav vienkārši.... Bet es varu minēt, teiksim, vienu vārdu, ko es bieži vien pieminu. Teiksim, ja mēs sakām, vai krimināltiesībās Jūs esat rezidents? Tad mēs saprotam, ka tas ir spiegu priekšnieks. Bet nodokļu likumdošanā tas ir iekšzemes nodokļu maksātājs, un saistībā ar medicīnu tas varbūt ir kaut kāds Medicīnas akadēmijas aspirants vai vēl kaut kas. Viens vārds. Tieši tāpat vārds "māsa". Civiltiesībās mēs to saprotam tā, bet lietās, kas varbūt ir saistītas ar administratīvajām tiesībām un

sociālo likumdošanu, vārds “māsa” būs pavisam kaut kas cits. Un tādu vārdu ir daudz. Jautājums par to, vai mēs spējam saprast, ka katrā atsevišķā tiesību nozarē viens vārds pēc sava satura var atšķirties. Krimināllikumā tas ir dots 316.pantā, un man liekas... protams, var izmantot kaut kādus citus likumus, kas vairāk attiecas uz administratīvajām tiesībām šinī gadījumā. Bet 316.pants ir Krimināllikuma pants, kur ir pateikts, kas ir valsts amatpersona. Protams, ka šis uzskaitījums nav pilnīgi precīzs, šeit nevar ierakstīt ar uzvārdiem vai vēl kaut kā ar amatiem. Vienmēr ir kaut kādas pazīmes, pēc kurām jāizdod, un, kā jau Briedes kundze pieminēja, teiksim, attiecībā uz cilvēku izdot administratīvus aktus... viņš ir valsts amatpersona, ja tie ir saistoši citiem cilvēkiem... Bet administratīvo aktu izdošana ir ļoti būtiska lieta. Nav iespējams pateikt, kas izdos aktus un kas neizdos.

A.Endziņš

Paldies. Ušackas kundze.

A.Ušacka

Es gribētu vēl vienu jautājumu uzdot., izmantojot, varbūt, iespēju, ka šis ir mans pēdējais tiesas process – publiskais - šajā tiesā... Es neesmu tik spēcīga varbūt tādos krimināltiesiskajos jautājumos, bet es tagad, klausoties šo diskusiju, kas ir šajā tiesas zālē, domāju par to, par savu statusu kā Starptautiskās Krimināltiesas tiesnese. Es, ziniet, neesmu iekļauta nevienā sarakstā... un jau šodien es saņemu dažādas vēstules no cilvēkiem, kas prasa ierosināt lietas, zinot, ka es esmu Starptautiskajā Krimināltiesā. Un ir skaidrs, ka daudzi cilvēki vēl neizprot, kas tā tiesa ir, un kas var griezties šajā tiesā, un kā var ierosināt lietu. Un ir skaidrs, ka jau daudziem ir radusies nepatika, ka, teiksim, noraida viņu tā saucamos iesniegumus, un skaidrs, ka tā nepatika izpaužas dažādi. Kā tad attiecībā uz mani šajā gadījumā, un man šie piemēri ir... mans gods un cieņa ir, tātad, aizstāvēt... tas nav mūsu likumdošanā.

Nu, tas ir abām pusēm.

G.Kusiņš

Gribu pateikt, ka Jūsu bažas nav pamatotas. 316.panta 3.daļa, beidzamie vārdi – tātad, par valsts amatpersonu uzskatāmas arī ... kā arī starptautisko tiesu tiesneši un amatpersonas. Šeit, 316.panta 3.daļā. Es negribu... Dieva dēļ, es negribu modelēt situāciju, kā Jūs varētu, teiksim, apvainot kā starptautiskās tiesas tiesnesi. Jo es pieļauju, ka tad man piemēros 271.pantu, bet, saprotiet, šeit šī lieta ir. Tas varbūt ir arī grūtākais. Mēs gribam piemērot šo pantu, bet mēs saprotam, ka mēs nevaram izteikt versijas, jo mūs uzreiz pēc šī panta sodīs. Tā rezultātā iznāk tādi abstrakti zinātniski pieļāvumi un pieņēmumi.

A.Ušacka

Bet vai tas neizskatītos smieklīgi, ja uz katru tādu sava veida apvainojumu mēs tā reaģētu? Tāpēc, ka arī, piemēram, nu, vēlēšanu lietā par to 5% barjeru, kuru es gatavoju, arī mēs saņemām no sūdzības iesniedzējiem, kuri nebija apmierināti ar mūsu spriedumu, faktus, un viņi bija aizsūtīti

katram tiesnesim, un arī Prezidentei, un Saeimai, ka mēs esam noziedznieku banda. Nu, vai tas nozīmē, ka mums vajadzētu tur griezties un krimināllietu ierosināt, un tā tālāk, un parādīt, teiksim... Nu, es domāju, vai tas ir vajadzīgs likumā, ja mēs katrā gadījumā... Tad jau es gandrīz katru dienu varu tagad, saņemot tādus iesniegumus un paskaidrojot, ka es neko nevaru izdarīt Latvijā, un ir cita procedūra, kā ir jāgriežas Starptautiskajā Krimināltiesā sūdzēties, un tad ierosināt lietu.

G.Kusiņš

Likums dod iespējas. Gadījumā, ja Jūs to tā uzskatāt... Ja Jūs to uzskatāt, ka tas neaizskar Jūsu godu un cieņu, un tas neaizskar tādā mērā, ka tas met ēnu uz tiesu varu un objektivitāti, tad tas ir pilnīgi, teiksim... man ir pat grūti... tāpat privātā vēstulē Jums tiek izteikts pilnīgi nepamatots pārmetums kukuļņemšanā... un tiek... rakstīti milzīga melu jūra un izdomājumi, kaut kas tamlīdzīgs. Jums ir tiesības izvēlēties. Jūs varat vērsties, Jūs varat nevērsties. Un mani pārlicina tas, ka nevēršas šobrīd ļoti daudzi cilvēki. Acīmredzot, tad viņi, nu... man negribas teikt, pacieš.. vai vēl kaut kā... Šinī gadījumā vēl ir kāds būtisks apstāklis. Kam ir pierādīšanas pienākums? Tieši tāpat kā Čepānes kundze minēja... Valsts amatpersonai nav jāmeģina pierādīt, ka viņa nav kamielis. Pierādīšanas pienākums ir kādam citam. Krimināllietā šinī gadījumā būs, ka prokuratūra būs tā, kas vāks pierādījumus, žurnālists var klusēt. Bet prokuratūras pierādījumi vēl ir nekas — papīru kaudze. Tiesa ir tā, kas izvērtēs, vai ir pierādījumi, vai nav, un tiesa dos iespēju izteikties žurnālistam. Žurnālists var ņemt advokātu, izmantot vis kaut ko. Kam ir pierādīšanas pienākums? Manuprāt, nav šinī gadījumā žurnālistam uzlikts pārmērīgs pienākums, jo pierādīšanas pienākums ir prokuroram.

A.Endziņš

Paldies. Čepānes kundze.

I.Čepāne

Es saprotu, ka šī norma kalpo kā preventīvs līdzeklis, lai žurnālisti neaizietu pārāk tālu?

G.Kusiņš

Arī.

A.Endziņš

Paldies. Pieteikuma iesniedzēji?

J.Briede

Jā, man ir daži jautājumi. Godātais kolēģi! Kā Jūs domājat, vai panta formulējums — 271.panta formulējums — skaidri nosaka, ka viedoklis nevar būt goda un cieņas aizskārums vai neslavas celšana?

G.Kusiņš

Es uzskatu, ka šis jautājums nav korekts. Manuprāt, šis pants pietiekoši skaidri pasaka, kas tiesai ir jāizvērtē. Un ir jāizvērtē, vai ir noticis... šis pants nepasaka par to, ka politiķim nevar

uzbrukt žurnālists. Šis pants nepasaka, ka tiesnesim var uzbrukt žurnālists un apvainot kukuļņemšanā. Šis pants arī neizslēdz kritiku, jo šis pants nav lasāms tā: ja žurnālists ir apvainojis politiķi, tad politiķim nav taisnība. Jūs ar savu jautājumu... uzdodot tādu jautājumu, kas ir tendenciozs, man liekas.

J.Briede

Tas ir ļoti skaidrs jautājums. Vai pants ir formulēts pietiekoši skaidri, lai izslēgtu visu to, ko Jūs nupat teicāt?

G.Kusiņš

Es Jums atbildēšu ar citu piemēru, ja drīkst.

J.Briede

Jā vai nē.

G.Kusiņš

Es Jums atbildēšu ar citu piemēru. Beigās es ceru, ka mēs nonāksim pie secinājuma.

Pirms Satversmes 8.nodaļas bija spēkā likums “Cilvēku un pilsoņu tiesības un pienākumi”, ko Jūs ļoti labi zināt. Šajā likumā bija tāds pants: katram pilsonim ir tiesības turēt reģistrētus ieročus. Šis teikums, es redzu, patiesi, ka sēžu zālē tas neizsauc nekādus iebildumus. Bet turēt var dažādi. Turēt var mājās izjauktā veidā, kas varbūt atbilstu tā panta būtībai... Turēt var seifā, skapī, ieroču glabātuvē... Turēt var rokā, ejot pa ielu. Ir jautājums — vai tā ir tiesība? Turēt var otram pie deniņiem. Sakiet, lūdzu, vai tā būs cilvēktiesība — turēt otram pie deniņiem? Jūs ar šo uzskatāt, ka viņš ir formulēts neskaidri, nesaprotami, samudžināti, pārāk plaši? Es uzskatu, ka viņš ir formulēts pietiekoši skaidri, lai cilvēks ar juridisko izglītību, kas ir izpētījis lietas faktiskos apstākļus, uzklāstījis abas lietā esošās puses, pieņemtu loģisku un taisnīgu spriedumu. Tāda ir mana atbilde.

J.Briede

Paldies. Vēl ir jautājums par valsts pārvaldības interesēm. Tas ir tas, ko Jūs sakāt, ka tiek aizstāvēts. Vai valsts pārvaldības interesēs nav vairāk tomēr šīs te brīvā diskusija un kritika, kā kaut kādu atsevišķu amatpersonu, jo šeit iet runa par atsevišķām amatpersonām... goda un cieņas aizskaršanu vai neslavas celšanu.

G.Kusiņš

Nav nekādu šaubu, ka, lai nodrošinātu politiskās diskusijas minimumu, tomēr ir jāievēro noteikti pamatprincipi. Un apvainojumiem, nomelnojumiem un aizvainojumiem nevar būt neierobežota aizsardzība. Es vēlreiz gribu pateikt, ka valsts pārvaldības intereses nav... mēs runājam par leģitīmo mērķi... Šeit ir divas lietas. Manuprāt šis vārds “valsts pārvaldības intereses” ir, patiesībā, krimināltiesību jēdziens, ko mēs neviļus sākam izmantot cilvēktiesībās, un tāpēc mums kļūdaini rodas šis iespaids, ka valsts pārvaldības intereses ir leģitīmais mērķis. Nē. Valsts pārvaldības intereses ir šis apdraudējuma objekts. Leģitīmais mērķis ir cits — citu cilvēku tiesības

— šinī gadījumā - gods un cieņa, un varbūt tiesu vara un autoritāte. Bet, manuprāt, arī policists un ierēdnis galu galā ir cilvēki.

J.Briede

Labi. Tad vēl būs no šī varbūt izrietošs jautājums. Jūs teicāt, ka tas, ka kritizē amatpersonas, rada neuzticību vispār visai valsts pārvaldei, nu, teiksim, attiecīgajai valsts varas struktūrvienībai. Vai tas, ka vieni kritizēja Strujēviču, radīja neuzticību ministram, vai šajā gadījumā vajadzēja radīt neuzticību, jo tiešām vēlāk tie noteikumi, kurus Strujēvičs tika izdevis, tika atcelti?

G.Kusiņš

Es, atsaucoties uz šo... šis bija laikam Hamkovas kundzes viedoklis, kas bija publicēts juridiskajā literatūrā, ko Jūs nupat minējāt, šis juridiskajā literatūrā lietotais termins bija vispārīgs spriedums par valsts amatpersonas goda un cieņas aizskārumu, ne vien diskreditē attiecīgo konkrēto amatpersonu, bet arī rada neuzticību visai struktūrai, kuru šī amatpersona pārstāv. Es neteicu, ka šeit ir kritika. Es teicu, ka valsts amatpersonas goda un cieņas aizskārumus. Jautājums šinī gadījumā ir tīri teorētisks teikums. Manuprāt, būtu nepareizi, ja mēs ņemam civillietu... esošās civillietas materiālus un mēģinām pateikt, kā būtu, ja būtu krimināllieta. Bet viņas taču nav!

J.Briede

Tad tā. Es Jums vēl pateikšu divus teikumus. Un sakiet, lūdzu, kas Jūs vairāk aizskartu? Jūs sakāt, ka visi Juridiskās fakultātes pasniedzēji ir korumpēti. Jūs esat Juridiskās fakultātes pasniedzējs. Vai arī, ka es saku, ka Juridiskās fakultātes pasniedzējs K. ir korumpēts. Kas vairāk aizskar? Tas vispārējais apgalvojums, vai tas konkrētais apgalvojums Jūsu kā no malas vērotāja... kas radīs lielāku neuzticību?

G.Kusiņš

Šinī gadījumā tas ir atkarīgs no tā, vai es esmu pie tiem vispārīgajiem, vai es esmu pie tā konkrētā...

J.Briede

Jūs esat pie vispārīgajiem.

G.Kusiņš

Es uzskatu, ka šis... Man liekas, ka, ja es neesmu pie tiem K. un es esmu pie tiem vispārīgajiem, tad, protams, man nebūs tiesības celt, un es nebūšu cietušais.... 271.panta izpratnē. Es nekad nebūšu cietušais. Protams, man nepatīk, un varbūt es, nu, cenšos nelasīt DELFI komentārus par Juridisko fakultāti...

J.Briede

Paldies. Vēl viens jautājums. Jūs minējāt Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, kas ir bijuši žurnālistiem par sliktu. Vai Jūs zināt, ka kādā no šiem spriedumiem, kur netika minēti tiesneši, Eiropas Cilvēktiesību tiesa bija attaisnojusi kriminālsodu kā cietumsodu.

G.Kusiņš

Es neatceros šādu piemēru, bet tas nenozīmē, ka tas tā nav. Es vienkārši neatceros. 160 spriedumi ir... es neesmu visus pārlasījis.

J.Briede

Labi. Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Lūdzu!

A.Ušacka

Jā, man vēl viens jautājums. Mēs runājam par šī noziedzīgā nodarījuma objektiem. Bet es gribēju uzdot jautājumu par subjektiem. Jūs varat raksturot, kas ir subjekti?

G.Kusiņš

Protams. Tas var būt jebkurš cilvēks, kas var izplatīt šādas lietas un apvainot... nu, teiksim, tie divi tiesas spriedumi jau liecina par to, ka, nu, visizplatītākais ir 271.panta piemērošana saistībā ar lietas, teiksim, kaut kādu izskatīšanu. Kā šinī gadījumā... abos gadījumos tiesas sprieduma jeb tiesas spriešanas dēļ vai nu tiesājamais, kā bija vienā krimināllietā, vai otrā lietā — tiesājamā radniece — apvainoja, publiski apvainoja vienā lietā prokuru, un otrā lietā apvainoja tiesnešus. Šinī gadījumā, manuprāt, šie subjekti var būt ļoti dažādi, un arī šīs ziņas var tikt izplatītas ļoti dažādi. Viņas var tikt izplatītas anonīmi, internetā, un, līdz ar to pilnīgi atteikties no kriminālsankcijām, lai valsts neiesaistītos goda un cieņas aizsardzībā, manuprāt, būtu valsts, teiksim, atteikšanās no saviem pienākumiem, kas valstij starptautiski ir uzlikti. Valstij ir jāaizsargā cilvēku gods un cieņa un jābūt efektīviem līdzekļiem, nevis pateikt tā: mēs zinām, ka tevi anonīmi kāds nosauc kādā... nu, es nezinu, es negribu modelēt citātus... nedod Dievs, bet valsts neiesaistīsies, un tāpēc nu pats tu meklē un pierādi, kāpēc tu neesi, teiksim, kamielis. Manuprāt, krimināllietas un kriminālsankcijas iespējamība ļauj cilvēkiem aizsargāt savas tiesības, it sevišķi šādos anonīma apvainojuma rezultātos. Tad, kad cilvēkam pietrūkst resursu, viņš izmanto valsts mehānismu, lai efektīvi aizsargātu savas cilvēktiesības. Subjekti līdz ar to var būt ļoti dažādi. Tie var būt ne tikai žurnālisti. Un tāpēc man nepatīk arī, teiksim, tas... tā vienpusējā pieeja šim 271.pantam, jo mēs sakām, ka tur ir tikai žurnālisti. Bet es tur neredzu tikai žurnālistus.

A.Ušacka

Tātad, ja es pareizi saprotu... dažreiz, kā mēs novērojam mūsu Saeimā, kā deputāti apspriež jautājumus un arī apvaino viens otru, tad šajā gadījumā var būt subjekts - deputāts pret deputātu vai deputāts pret valdības locekli un tā tālāk.

G.Kusiņš

Nu, jāsaka tā, ka deputāti ļoti veiksmīgi izvēlās vārdus un, ja tiek kritizēta, tad tiek kritizēta valdība kopumā vai, teiksim, tiek kritizēta politiskā elite, un līdz ar to neveidojas šis konkrētais cietušais. Un, teiksim, parādās arī... beidzamais skandāls veidots arī uz to, ka tika pateikts, ka Saeimā ir politiski korumpanti un noziedznieku atbalstītāji, un tad nav īsti skaidrs, kurš tad īsti reaģēs, un vai tas, kas reaģēs, vai tas tad būs tas korumpants.

Manuprāt, tādas pseido... teiksim, kaut kādi izteikumi, ir tikai iespaida radīšana, bet attiecībā uz deputātiem es konkrēti varu pateikt, ka attiecībā uz deputātiem šo pantu nebūs tik viegli piemērot, jo deputātam, saskaņā ar Satversmi, ir konstitucionāla imunitāte. Šinī gadījumā viņam varēs pielietot... attiecībā uz deputātu ... viņu varēs saukt pie atbildības, ja pierādīs, ka viņš ir izplatījis godu aizskarošas ziņas par privātu un ģimenes dzīvi. Tas ir Satversmes 28.pantā.

A.Endziņš

Paldies, Kusiņa kungs. Man vēl papildus jautājums saistībā ar Jūsu atbildi. Cik es sapratu no Jūsu atbildes, tad ir tomēr liela starpība... Kā tad ir, ja es esmu vienkāršs mirstīgais, vienkāršs Latvijas pilsonis, un par mani attiecībā tiek celta neslava, tad tādā gadījumā nav valstij pienākums mani aizsargāt, bet ja Endziņš ir Satversmes tiesas tiesnesis un man tiek celta neslava, tad tādā gadījumā valstij ir pienākums. Vai es nepareizi uztvēru?

G.Kusiņš

Nē. Es gribēju tikai teikt, ka anonīma apvainojuma rezultātā ir nepieciešams... jo tīra civiltiesiskā procedūra var nedot rezultātu. Anonīma apvainojuma rezultātā nebūs skaidrs, pret ko Jums kā apvainotajam celt prasību. Jūs nezināt, kas to izteica. Jūs nezināt, kas pateica, teiksim, ka Satversmes tiesas priekšsēdētājs ir kukuļņēmējs. Jūs nezināt, kas to pateica. Tas ir izplatīts internetā, Jūs nezināt, jūs noklikšķiniet interneta adresi, kaut kādu ciparu vai burtu, bezjēdzīgu kombināciju. Iesaistot valsts mehānismu, Jūs varat noskaidrot, kas tad ir šis izplatītājs un kas ir saucams pie atbildības.

A.Endziņš

Bet vai tad arī tāds pats pienākums, teiksim, neizriet no 157.panta? Tur ir par apzināti nepatiesu otras personas apmelojošu izdomājumu tīšu izplatīšanu, iespiestā vai citādā veidā pavairotu sacerējumu... ja tā izdarīta publiski, neslavas celšanu... soda to un to... Vai šeit tas nav valsts pienākums tādā gadījumā?

G.Kusiņš

Tas, ko Jūs man pajautājāt, Jūs zināmā mērā izņēmat man daļu no tā, ko es gribēju pateikt debatēs, atbildot uz Ēlertes kundzes sākotnējiem nosacījumiem. 271.pants — kritisku viedokli vienmēr izsaka tīši. Es piekrītu, ka kritisku viedokli vienmēr izsaka tīši. Bet šis sastāvs, kas ir, ja mēs paskatāmies 271. un 158. — ir ļoti, ļoti līdzīgi. Tas ir, par ko var sodīt. Nerunāsim par to, kas tiek aizsargāts. Par ko var sodīt... Tieši, par ko var sodīt. Līdz ar to man nav skaidrs, kāpēc ir vērsšanās pret 271., bet nav vērsšanās pret 158., jo es gribu redzēt, kāpēc ir starpība? Un Jūs sakāt, ka starpība ir tikai tāpēc, ka visi ir vienādi, tad man liekas, ka es gribu pierādīt, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka nav visi vienādi. Pirmkārt, tiesneši nav vienādi, otrkārt, policisti nav vienādi, tas ir skaidri redzams no Cilvēktiesību tiesas spriedumiem.

Vēl viena lieta. Šī minimālā un maksimālā sankcija. Mēs kaut kā piemirstam. Mums liekas, ka vienmēr ir maksimālā sankcija. Nu, bet galu galā katrā lietā ir jāvērtē, vai šis pārmetums ir izteikts valsts amatpersonai saistībā ar viņas profesionālo spriedumu... pienākumu izpildīšanu... Jo es pieņemu, ja kāds... nu, es negribu teikt, ka žurnālists vai jebkurš cilvēks, teiksim, tiesas sēžu zālē apvainotu tiesnesi un pateiktu viņam kaut ko ļoti nepieklājīgu un tādu. Tiesnesis pat reāli nevar atbildēt tajā brīdī. Nu, ikdienas sadzīves situācija. Viens pasaka — tu muļķis, un tas pasaka — pats muļķis. Nu... kaut kā tā... Tiesnesis, balstoties uz savu izpratni par amatu, viņš nevar atbildēt... viņš nevar pārvērst to procesu par farsu. Līdz ar to man liekas, ka šis ir tas pamats, kas pasaka, ka policists nevar uzreiz arī atbildēt uz kaut kādu apvainojumu. Viņš nav tāds... nu, kā lai pasaka, brīvs cilvēks... Bet viņš ir dienestā, un viņa dienesta pienākumi uzliek viņam atbildību.

A.Endziņš

Lietas procesa ietvaros tiesa var piemērot sodu, ja tas sēdes laikā tiek izteikts...

J.Briede

Šajā sakarā man vēl viens jautājums. Vai gadījumā, ja amatpersonu Kusiņu apvainotu, un apvainotu privātpersonu Kusiņu, pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses — kurā gadījumā vajadzētu būt bargākam sodam? Ja būtu vienāds apvainojums. Vienādi tīši, un viss pārējais vienāds.

G.Kusiņš

Es neredzu starpību, kā tiktu izteikts apvainojums. Šinī gadījumā tas, kas ir Kusiņš, ir tas, kas ir 271.pantā, nevis tas, kas, teiksim, kas izsaka šo apvainojumu.

J.Briede

Nē, nē. Tieši attiecībā uz kuru — vai uz amatpersonu Kusiņu, vai uz privātpersonu Kusiņu... Kurā gadījumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa pieļautu lielāku sodu?

G.Kusiņš

Es uzskatu, ka šeit šīs lietas objektivitāte... teiksim, atbildot uz Jūsu jautājumiem, nepietiek ar teorētiski iedomātu situāciju.

J.Briede

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Vēl ir jautājumi? Nav. Paldies, Kusiņa kungs.

Pirms tiesa uzsāks uzklaut pieaicinātās personas, tiek pasludināts pārtraukums uz 15 minūtēm.

(Pārtraukums)

A.Endziņš

Turpinām tiesas sēdi.

Tiks uzklaut pieaicinātās personas. Sarakstā mums ir secībā minēti Aivars Niedre, Anita Kovaļevska, Valentija Liholaja, Ābrams Kleckins un Artūrs Kučs. Kāds ir lietas dalībnieku viedoklis par secību?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim?

J.Briede

Mums nav nekādu apsvērumu.

A.Endziņš

Saeimas pārstāvim?

G.Kusiņš

Tā kārtība varētu būt tieši otrādi. Cik es saprotu, tad pieteikuma iesniedzēji pieteica savu pārstāvi. No loģikas būtu tā, ka viņi savu ekspertu... to, kas pārstāv viņu viedokli, ka tas būtu pirmais. Bet tas tikai tāds mans spriedums. Bet man nav iebildumu, ka varētu arī otrādi. Man tikai liekas, ka tā ir pareizāk.

A.Endziņš

Tiesa, apspriežoties uz vietas, nolēma, ka pirmais kā pieaicinātā persona runā Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūta pētnieks Artūrs Kučs.

A.Kučs

Pirmkārt, mēs te vairāk runājam par to, cik tad ir lietu... Un tāpēc es arī varbūt sākšu ar to. Es gribētu teikt, ka pēc tās statistikas, kas man ir no Ģenerālprokuratūras, tad pēdējo trīs gadu laikā par šo pantu ir ierosinātas 28 lietas. 14 no tām atrodas lietvedībā, četrās ir celta apsūdzība, četras ir nosūtītas uz tiesu, un piecās krimināllieta ir izbeigta, tātad, pēc kriminālprocesa kodeksa 5.3.panta. Ja tas ir iespējams, tad es varētu lūgt arī pievienot lietai šos materiālus.

A.Endziņš

Nav iebildumu? Nav.

A.Kučs

Varu arī, teiksim, pats teikt no savas pieredzes, ka man ir... veicot pētījumu pats esmu saskāries ar četriem spriedumiem šādās lietās. Un es galvenokārt veicu tieši prakses apkopojumu par Rīgas priekšpilsētas tiesām un par Rīgas apgabaltiesu, un vienā no šīm lietām persona tika atzīta par rīcībnespējīgu, un trijās lietās — persona tika notiesāta ar brīvības atņemšanu. Divās lietās — tas bija 6 mēneši, un vienā lietā — ar nosacītu brīvības atņemšanu.

Teikšu uzreiz, ka gan šinīs lietās nevienā nebija iesaistīti žurnālisti no tām, kas man bija pieejamas. Un, faktiski, žurnālisti, ar to, ko man ir nācies saskarties, vairāk būtu ar Krimināllikuma 158.pantu, tur ir vairāki bijuši iesaistīti.

Uzreiz varbūt es īsi pateikšu, kāpēc šī norma tās patreizējā redakcijā ir pretrunā ar Satversmi un ar starptautiskajiem dokumentiem.

Pirmkārt, manuprāt, mums ir nepamatoti plašs šis amatpersonas jēdziens. Un, ja paskatās Krimināllikuma 316.pantā, tad tur ir gan augstākās valsts amatpersonas, tātad, Valsts prezidents, Saeimas deputāti, arī valdības locekļi, tātad, arī tiesneši, policisti. Bet tajā pašā laikā tur ir arī pašvaldības uzņēmumu vadītāji un viņu vietnieki. Un es, teiksim, piekrītu tam viedoklim, ka attiecībā uz tiesnešiem šāda aizsardzība būtu nepieciešama, to ir arī noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Varētu vēl diskutēt jautājumā par policistiem, bet es, teiksim, šeit minēšu piemēru arī no tiesu prakses, kad kādas valsts akciju sabiedrības vadītājs griezās tiesā ar lūgumu ierosināt krimināllietu pēc 158.panta. Šeit es arī gribētu pasvītrot šo atšķirību, ka pēc vispārējiem pantiem tiesvedība tiek ierosināta saistībā tikai ar sūdzību., bet pēc 271.panta tas ir vispārējā kārtībā, un tur to, teiksim, var darīt... Tas ir principā pienākums prokuratūrai to darīt, ja viņa saskata noziedzīgā nodarījuma sastāvu.

Tātad šis cilvēks — Valsts akciju sabiedrības vadītājs — griezās ar sūdzību ierosināt krimināllietu pēc 158.panta pret bijušo Veselības valsts ministru Āri Auderu par to, ka viņš televīzijas pārraidē ir cēlis, tātad, šai personai neslavu, un tiesneši šo sūdzību noraidīja. Noraidīja, pamatojoties uz to, ka izteikumi televīzijas pārraidē ir bijuši par šīs personas rīcību. Tātad, saistībā ar viņa pienākumu pildīšanu, un krimināllietā ir jāierosina pēc 271.panta, prokuratūrai.

Un, teiksim, šinī gadījumā es nesaskatu leģitīmu pamatu, kādēļ, teiksim, nu, piemēram, “Latvenergo” vadītāju gods un cieņa būtu kaut kādā veidā jāregulē jeb jākvalificē atšķirīgi no “Latvijas gāzes” vadītāju goda un cieņas tikai tādēļ vien, ka viens no šiem uzņēmumiem pieder valstij. Un, faktiski, arī mans jautājums ir: kuras tad ir tās valsts pārvaldības intereses, kas tieši šajā gadījumā tiek aizsargātas?

Ja mēs runājam par augstākajām valsts amatpersonām, tad tur es domāju, ka vismaz ir saprotams tas racionālais pamats, kādēļ, teiksim, šī aizsardzība būtu nepieciešama, jo aizskarot Valsts prezidenta vai Ministru prezidenta godu un cieņu, var būt arī gadījumi, ka līdz ar to tiek aizskartas arī attiecīgās institūcijas gods un cieņa. Taču varbūt mani uzskati atšķiras no krimināltiesību vairāku pārstāvju viedokļa tajā ziņā, ka es uzskatu, ka, ja mēs runājam tieši par politiķiem, tad es domāju, ka demokrātiskā valstī viņi ir pakļaujami lielākai kritikai un, teiksim, viņi tomēr pieņem sabiedrībai būtiskus lēmumus. Viņi lemj par valsts pasūtījumiem, par valsts budžeta

līdzekļu izlietojumu. Un es uzskatu, ka tas kaitējums, kas tiktu nodarīts sabiedrībai, teiksim, kaut kādā ziņā, ja prese atturētos vai būtu šī pašcenzūra, atturētos paust kritiku par amatpersonām, tad tas kaitējums būt lielāks nekā tas, ja ar to, tātad, būtu nodarīts vai kaut kādā veidā aizskartas šīs institūcijas intereses.

Otrkārt, manuprāt, šajā pantā nav samērīguma starp sankciju un starp nodarījumu, un arī pats šis nodarījums ir formulēts ārkārtīgi plaši. Un, ja paskatāmies, tad šeit ir gan goda un cieņas aizskaršana, kas jau tika iepriekš arī minēti, gan arī neslavas celšana. Pie tam, mums nav itin nekādu kvalificējošu apstākļu šinī pantā. Nav runa par to, ja tas ir radījis smagas sekas vai, ja ar to ir tiešām būtiski aizskarta attiecīgās institūcijas, teiksim, reputācija, tad faktiski.... tā kā Ušackas kundze minēja, būtībā par jebkuru apvainojumu šinī gadījumā var vērsties tiesā, un, atkarībā jau tālāk no situācijas, kā tiesa to vērtē, vainīgais var tikt saukts pie atbildības.

Un es uzskatu, ka par goda un cieņas aizskārumiem, ja tiešām tie nav sistemātiski un, ja tie nav, tātad, rupji, tad šinī gadījumā brīvības atņemšanai kā sankcijai, manuprāt, nevajadzētu būt. Jo, teiksim, brīvības atņemšana... tas ir goda un cieņas aizskaršana atšķirībā no neslavas celšanas, tiešām var izpausties, arī izsakot par amatpersonu kritiku, asu, Dažkārt tas notiek emocijās, dažkārt tas ir... varbūt to ir izsaukusi pašas šīs amatpersonas darbība, un, protams, var būt gadījumi, kā uz to jāreaģē. Tas ir jautājums, vai par to būtu jāparedz brīvības atņemšana. Un runājot tieši par neslavas celšanu, manuprāt, arī šeit brīvības atņemšanai vajadzētu būt tikai izņēmuma gadījumos, un nevis kā vispārējai praksei.

Šeit es minēšu arī konkrētu vienu no šiem piemēriem par Krimināllikuma 271.pantu, kad kāda kundze tiesas procesa laikā, tiesas process bija, tātad, par personas izlikšanu no dzīvokļa parāda, īres maksas parādu dēļ, tiesas procesa laikā paziņoja, ka tiesnesim ir samaksāts, tiesnesis ir korumpēts un tiesnesis nevar skatīt lietu. Tiesnesis aizgāja apspriesties un nolēma lietu turpināt. Bet arī iesniedza, tātad, sūdzību prokuratūrā un, šinī gadījumā, lūdza ierosināt krimināllietu pēc 271.panta par amatpersonas goda un cieņas aizskaršanu. Šī kundze gan argumentēja, ka viņai ir bijušas ziņas par to, ka viņai kāds namu pārvaldes darbinieks ir teicis, ka labāk jūs labprātīgi atstājat šo dzīvojamo platību, tāpat mēs tiesas procesu vinnēsīm, un tas ir tas, kāpēc viņa to ir teikusi. Bet, iedziļinoties šinī lietā varbūt pēc būtības, manuprāt, protams, cilvēks nevar nākt klajā ar šādiem nepamatoti apvainojumiem pret tiesnesi tiesas procesa laikā. Bet, tātad, viņa tika notiesāta ar 6 mēnešu nosacītu brīvības atņemšanu. Manuprāt, šinī gadījumā, nu nav šī samērīguma starp to nodarījumu un sodu, kas viņai tika piespriests.

Un varbūt...vai es drīkstu par 339.pantu, kas šeit arī dažkārt tiek minēts, varbūt divos vārdos?

Es gribētu teikt, ka šis pants — 339.pants — viņš attiecas tikai uz militārpersonām. Un viņš regulē attiecības tikai militārā dienestā, un es uzskatu, kāpēc šeit ir atšķirīgs regulējums, ka tas ir pilnīgi pamatoti. Un šaubos, vai kāds, teiksim, to apšaubīs, jo militārais dienests pats jau ietver sevī noteiktu disciplīnu un noteiktus ierobežojumus ne tikai attiecībā uz vārda brīvību, bet arī, teiksim, uz streiku brīvību, pulcēšanās brīvību, un, pie tam, es gribētu teikt, ka atšķirībā no šī Krimināllikuma 271.panta, mēs runājam par sankciju, tad šis te 339.pants paredz brīvības

atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam tikai tajos gadījumos, ja goda aizskaršana ir bijusi saistīta ar vardarbību, citos gadījumos ir paredzēts arests.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Tiesnešiem ir jautājumi? Apsīša kungs, lūdzu.

R.Apsītis

Jautājums ir tāds: sakiet, vai jums ir zināms kāds gadījums, kad žurnālists ir notiesāts pēc 271.panta, un ja ir, tad, teiksim, vai ir arī ar brīvības atņemšanas sodu?

A.Kučs

Nē, no tiem gadījumiem, ko es pētīju... es pētīju Rīgas priekšpilsētas tiesu praksi un Rīgas Apgabaltiesu, tur nebija nevienā gadījumā... nevienā no šiem gadījumiem negāja runa par tiesnesi, es atvainojos – par žurnālistu.

R.Apsītis

Paldies.

A.Endziņš

Vai ir vēl tiesnešiem jautājumi? Nav. Lietas dalībniekiem? Lūdzu, Briedes kundze.

J.Briede

Man ir viens jautājums. Civilā tiesa atzina, ka “Diena” ir aizskārusi ministra Strujēviča godu un cieņu. Vai, sekojot Krimināllikuma un Kriminālprocesa burtam un garam, prokuratūrai šajā gadījumā vajadzēja ierosināt krimināllietu pēc 271.panta pret “Dienas” redaktori?

A.Kučs

Jā... nu, laikam grūti ir atbildēt uz šo jautājumu. Es domāju, ka principā, ja tas ir konstatēts, tad es uzskatu, ka prokuratūrai būtu pienākums reaģēt uz šo gadījumu. Protams, civillietas spriedums vēl nenozīmē automātiski, ka viņa ir to konstatējusi, bet viņai būtu pienākums ierosināt un izmeklēt šinī gadījumā.

J.Briede

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Kusiņa kungs, lūdzu!

G.Kusiņš

Man arī būtu viens jautājums. Kritizējot šo 271.pantu, tika teikts, ka viņš ir ļoti vispārīgs. Bet sakiet lūdzu, vai to pašu nevar teikt arī par 156., 157. un 158., jo aplūkojot to, kādos vārdos tas

ir formulēts, nu, tur nav milzīgas starpības. Tad kāpēc Jūs par 271. sakāt, ka tas tā ir? Kāds ir Jūsu viedoklis par 156., 157., 158.?

A.Kučs

Nē, nu tā viena no atšķirībām, protams, arī sankcijā. Ja mēs runājam par formulējumu, tad paskatāties 158. ... un, jā, es varu tur Jums piekrist... ka tas formulējums ir šinī gadījumā, ir vienkārši tas, kas šeit ir sankcija, un šeit mums ir arī šīs valsts pārvaldījuma intereses kā papildus objekts... Un varbūt vēl tas, ka mums tas ir pārāk, manuprāt, teiksim, plaši formulēts.

G.Kusiņš

Vai es Jūs pareizi sapratu, ka tad Jūs nesaskatāt atšķirību dispozījā... teiksim par to — par ko. Nerunājot par to, kas tiek apdraudēts un kas... bet par konkrēto lietu.

A.Kučs

Iet runa par godu un cieņas aizskaršanu... vai Jūs runājat tikai par šo. Tātad, es domāju, ka nē.

G.Kusiņš

Tad ir vienādi? Jā? Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Ir vēl kādi jautājumi? Nav. Paldies, Kuča kungs.

Tālāk tiek uzklauts Krimināllikuma izstrādes darba grupas, vadītājs Juridisko zinātņu doktors Aivars Niedres kungs. Lūdzu!

A.Niedre

Paldies par iespēju izteikties šeit. un par iespēju parādīt savu cieņu mūsu Satversmes tiesai.

Es gribētu izteikt, arī cieņu šeit ceturtnās varas pārstāvjiem par drosmi un mēģinājumu panākt šeit taisnību, jo es uzskatu, ka, kāds arī nebūtu Satversmes tiesas spriedums, tas katrā ziņā ienesīs kaut ko jaunu arī mūsu krimināltiesībās. Noteikti.

Es saskatu to jau arī šodien, nerunājot nemaz par tiem materiāliem, kādi bija Satversmes tiesas rīcībā jau pirms šīs tiesas sēdes.

Ņemot vērā to, ko es te sacīju un savu cieņas izrādīšanu, es vispirms gribētu sacīt, ka, lai gan jau pašā sākumā jābilst, ka, manuprāt, 271.pants nav izslēdzams no Krimināllikuma, es gribētu teikt, ka konstitucionālajā sūdzībā ir daudz pozitīva materiāla. Es vismaz saskatīju divus tādus apstākļus.

Pirmkārt, tur ir ļoti nepārprotami norādīts, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, ka amatpersonas kritikas robežas ir plašākas, ka, žurnālistu valodā runājot, šī latiņa ir augstāka, pacelta augstāk, un tas ir pareizi. Un, manuprāt, tas būtu jāievēro mūsu tiesām. Es gribētu sacīt, ka lielā mērā jau tas arī tiek ievērots. Par to liecina... ka šādu lietu attiecībā pēc 271.panta nav daudz... Bet principā Eiropas Cilvēktiesību tiesu praksi mūsu tiesām šajā jautājumā vajadzētu zināt, arī tās

lietas, ko šeit pieminēja Kusiņa kungs, un es esmu pilnīgi pārliecināts, ka Satversmes tiesas spriedumā šie apstākļi noteikti arī tiks atspoguļoti. Tādā kārtā no šī sprieduma, kā jau teicu, lai kāds viņš arī nebūtu, noteikti katrā ziņā varētu mācīties.

Bet tajā pašā laikā es gribētu arī pieminēt, ka tas kaut kur netieši apstiprina, kāpēc tad par amatpersonas goda un cieņas aizskaršanu, neslavas celšanu ir paredzēta bargāka atbildība. Tā latīņa taču stāv augstāk! Tādēļ arī kritiens, ja viņa tiek nogāzta, ir smagāks. Tātad, par katru tādu, manā izpratnē... es negribu šeit nevienu vārdu, lai gan presē tie ir un daudzējādā ziņā tiem var piekrist, un tā tālāk, bet, ja reiz šī robeža ir pārkāpta, nu, tad ir arī atbildība. To es tā saprotu. Bet tādēļ taču nav jāatceļ likums! Tādēļ ir vienkārši jānodrošina pareiza, atbilstoši Eiropas praksei, šī likuma piemērošanu.

Šajā sakarā man ir neizprotami vakardienas laikrakstā "Diena" publicētie jurista izteikumi jeb viedoklis... viedoklis var būt jebkuram, un tajā ziņā es arī šo cilvēku cienu, bet es nesaprotu, ka, redziet, tādēļ, ka pie mums daži manipulē ar likumu, tad tādēļ to likumu vajadzētu atcelt. Mīļā miera dēļ, lai viņa labāk nav! Nav likuma, nav problēmu! Tā varētu sacīt, pārfrāzējot zināmo visiem un saprotamo izteicienu. Likums ir jāzina un viņš jāmacās, un viņu pareizi jācenšas piemērot, bet nevis svītrot un nevajag mums šādu likumu. Tas ir pirmkārt.

Otrkārt. Manā izpratnē konstitucionālā sūdzībā ir pareizi atzīts, ka principā tas, ka ir paredzēta kriminālatbildība par goda un cieņas aizskaršanu, ka tas ir pareizi. Un te jau tika runāts...es par to negribu šeit atkārtoties. Ir veseli četri panti, par kuriem strīdu nav. Tajā skaitā tur ir arī, teiksim, ar brīvības atņemšanu, ja mēs runājam par 158.pantu un tā tālāk.

Tālāk. Un tas ir pareizi. Tas atbilst tām konvencijām, kuras ir minētas konstitucionālajā sūdzībā. Es savā tādā paskaidrojumā, ja to tā var nosaukt, Satversmes tiesai norādīju, ka konvencijas tieši arī aizsargā personas godu un cieņu, viņas reputāciju. Un līdz ar to pati par sevi šī atbildība ir pareizi paredzēta. Un ka tā ir kriminālatbildība. Es to saku nevis tāpēc, ka kāds to apstrīd, bet es to saku, ka tas ir pareizi konstatēts.

Vienīgi man radās tādi iebildumi, klausoties šodien un lasot arī konstitucionālo sūdzību, ka ir atsauce uz, nu, tādu organizāciju viedokli... te ir runa par Pasaules Preses brīvības komiteju. Viņa iebilst pret atbildību, vispār likumā noteikto. Neatbalstot šo viedokli, tomēr tiek izmantoti viņas argumenti. Nu tas īsti pareizi, manuprāt, nav.

Tātad, netiek apstrīdēts, ka par personas goda un cieņas aizskaršanu ir noteikta kriminālatbildība. Tajā pašā laikā, un tas ir otrais apstāklis, par ko es gribu šeit ... ko es gribētu uzsvērt, ka sūdzības iesniedzēji runā par to, ka jā, šī atbildība var būt, bet viņai ir jābūt vienāda, un ka nav pareizi, un tas ir pretrunā Satversmei, ja par... ja par kādu personu kategorijas aizsardzību nosaka lielāku šo aizsardzību likumā nekā pārējiem sabiedrības locekļiem, kas šajā kategorijā neietilpst. Te nav runa par personas tiesību pārkāpšanu, te ir runa, es esmu dziļi pārliecināts, par likuma pārkāpēja tiesību – tātad - aizsardzību. Lūk, redziet... no vienas puses atzīstot, ka likums ir pārkāpts, mēs sakām: bet atbildību viņiem vajag vienādu, jo tad tiek pārkāptas viņu Satversmē noteiktās tiesības. Nav Satversmē tiesības pārkāpt likumu. Tādas nav noteiktas. Es nezinu. Ne 91., ne kādā citā pantā. Es to neatrodu. Varbūt es to nesaskatu.

Ja reiz atbildība ir noteikta pareizi un, tā tad... nu es tā saprotu, ka šī atbildība... tiek pareizi secināts, ka šī atbildība pareizi tiek noteikta, nu, tad, kāda būs šī atbildība, tas jau ir nākošais jautājums.

Es gribētu kā trešo apstākli pieminēt to, kas šeit jau arī bija, pavīdēja, atgriezies pie 90.gadu vidus, konkrēti - pie 1995.gada, kad Žurnālistu savienība, tās priekšsēdētājas Azovskas kundzes personā, ar viņas parakstu, griezās Saeimā ar ierosinājumu noteikt diferencētu atbildību par dažādu personu noziedzīgiem apdraudējumiem atkarībā no viņu tā stāvokļa. Iznāk, ka šobrīd mēs rīkojamies pretēji, otrādi. Tā iznāk. Runa bija par žurnālistiem, par žurnālistu aizsardzību. Un, manuprāt, tas bija ļoti pareizs priekšlikums, kas tika ietverts likumā vēl tajā pašā 1995.gadā, ka sakarā ar personas profesionālo darbību, ja izdara viņas slepkavību, ja nodara viņam smagus miesas bojājumus, tad atbildība ir augstāka, un tas pārgāja arī Krimināllikumā - šī norma.

Šajā iesniegumā, garāmejojot, bija pieminēta arī šī goda un cieņas aizskaršana. Un būtībā es zināmu pamatu saskatīju arī priekšlikumā, ja par žurnālista profesionālo darbību tādēļ aizskar viņa godu un cieņu, ja par to noteiktu arī lielāku atbildību.

Lūk, šeit šodien šajā tiesas sēdē, nu... bija jautājums... pacēlās jautājums, ja tā var lietot tādu frāzi, par profesoru stāvokli. Es domāju, ka te ir runa par profesora profesionālo darbību, nevis apvainot kādu konkrētu cilvēku un viņa īpašības, un tā tālāk, bet te ir runa par viņu darbību. Tātad tādā un tādā mācību iestādē tur visi profesori neko nezina un tā tālāk... un tā var turpināt joprojām, fantāzija ir šajā ziņā neizsmeļama, pietiek paklausīties tikai rīta raidījumus, un mēs varētu daudz ko tādu secināt.

Tas nozīmē, ka faktiski nevar būt vienāda atbildība par, nu, teiksim, tādiem vai citiem nodarījumiem — slepkavību, miesas bojājumu nodarīšanu. Te ir jāņem vērā arī tā persona, pret ko vēršas. Un galu galā ne tikai tā persona, pret kuru vēršas, bet arī tās intereses, objekts kā... te jau arī par to tika runāts, es par to arī tiku rakstījis, ka te jau tiek apdraudēts cits objekts. Es esmu dziļi pārliecināts, ka tajā rīta raidījumā, ko šeit arī pieminēja, es viņu arī klausījos, man bija tas gods, te nebija runāts par kaut kādu konkrētu cilvēku tik daudz, ka... Nē, te bija runāts par viņa ieņemamo amatu, un ēna tiek mesta ne tik daudz uz to cilvēku, kā uz to institūciju, kurā viņš strādā. Tas ir nepārprotami. Tad par to vajag atbildību jeb nevajag? Jeb varētu teikt, ka tas ir tāds... Es nezinu, es domāju, ka...nu, tas likumā ir atspoguļots, un, manuprāt, tur strīdu nevarētu būt par šo jautājumu. Bet ir! Nu, kā jau teicu, strīds ir tomēr arī derīga lieta.

Un visbeidzot es gribētu teikt, ka likumam, un arī Krimināllikumam, un mums ir ne mazums tādu normu, tādu pantu Krimināllikumā, kuri būtībā ir ar tādu vispārējas prevencijas nozīmi. Es esmu pārliecināts, ka saskaņā ar to, ka Krimināllikumā ir tāds 271.pants, piemēram... bet tādi ir, kā jau teicu, vesela virkne... ka tā atrašanās liek apdomāt sabiedrības locekļiem, ko un kā var, tā teikt, rīkoties. Un tādēļ arī šo lietu ir maz.

Es negribētu piekrist tam, ka, redziet, lietu nav, tā tad pants nav vajadzīgs. Nē. Tā nav gluži. Pašreiz Saeimā ir iesniegts priekšlikums, viņu rīt apspriedīs, par panta papildināšanu, kur ir atbildība noteikta par Sarkanā krusta simbolu aizskaršanu... nelikumīgu izmantošanu, piedodiet. Tāda lieta nav. Bet vai tādēļ pantam nav jābūt? Un viņu tagad papildinās varbūt vēl ar kādu

simbolu, kuru, iespējams, nekad nelietos, bet tas jau neizslēdz to, ka nosaka, lai šādus simbolus nelikumīgi neizmanto. Nu, tā... tas ir tas, ko es gribēju sacīt. Cerams, pietiekami saprotami.

A.Endziņš

Paldies, Niedres kungs. Tiesnešiem ir kāds jautājums? Lūdzu, Skultānes kundze.

I.Skultāne

Sakiet, lūdzu, man ir tāds jautājums. Ja šobrīd nebūtu Krimināllikumā 271.pants, un kāda persona tīši celtu neslavu vai aizskartu godu tiesnesim, vai kādam varas pārstāvim. Vai būtu iespējams pret šo personu ierosināt krimināllietu?

A.Niedre

Tas ir tad, ja nebūtu 271.panta, bet būtu 156., 157., 158. Nu, tie panti jau tad ir.

I.Skultāne

Tad viņi aizsargātu arī jebkuru varas pārstāvi, un viņi tāpat aizsargātu...

A.Niedre

Nu, tas ir vispārīgais pants....

I.Skultāne

Vispārīgais... Paldies.

A.Endziņš

Lūdzu!

I.Čepāne

Es gribētu Jums pajautāt kā darba grupas loceklim. Sakiet, kāpēc tik stingra sankcija ir? Vai to pašu nevar panākt ar kaut kādu varbūt vieglāku sankciju, jo šeit ir uz laiku līdz 2 gadiem brīvības atņemšana. Es, piemēram, skatījos arī Krimināllikumā, un tur ir, piemēram, tādos noziedzīgos nodarījumos, piemēram, pret dabas vidi - tur ir atkārtotība... tad ir zādzība, krāpšana, piesavināšanās tur nelielā apmērā, personas atstāšana bez palīdzības, apzināta inficēšana ar venerisku slimību, piespiešana izdarīt abortu... nu, ļoti it kā tādi sabiedrībai bīstami nodarījumi, un šeit ir tāda pati sankcija. Kā jūs to vērtējat? Kāpēc tāda - tik stingri - salīdzinot ar 156., 157. un 158.?

A.Niedre

Jā, nu, principā es lielā mērā gribētu šeit atsaukties uz Kusiņa kunga sacīto attiecībā par sankcijām vispār un arī šajā gadījumā, ka, pirmkārt, kā tas arī nebūtu, te ir runa par kriminālpārkāpumu, kam ir pavisam cita kategorija un, kā mēs to tagad sakām, ir tāds sabiedriskais kaitīgums, kā tas ir veselā virknē citos gadījumos.

Otrkārt, es pilnīgi piekrītu arī teiktajam, ka, nu nevajag raudzīties tikai uz maksimālo sankciju. Ir iespējami tādi gadījumi, nav izslēdzami, un tā arī darba grupa bija tādā pārliecībā, ka tos nevar izslēgt, ka, nu vajadzētu piemērot pašu to smagāko. Bet tas jau nenozīmē, ka to piemēros visos gadījumos, tieši otrādi - ārkārtīgi retos. Nu, tā prakse, par kuru šeit runāja, tā arī neliecina, ka tā tas tiek piemērots. Katrā ziņā pirmā tā robežšķirtne, veidojot Krimināllikuma projektu, mums bija — vai šo nodarījumu pieskaitīt pie noziegumiem vai pie mazāk kaitīgiem nodarījumiem. Un tā arī viņš tika pieskaitīts.

I.Čepāne

Un vēl viens jautājums. Sakiet, vai Krimināllikuma piemērošanā... kā to uztver cietušais... Ir dažādi cilvēki, arī amatpersonas. Vienam ir vienalga, var stāvēt ar piketiem, piemēram, kaut kur, un teikt, ka viņš nekvalitatīvi lasa lekcijas... vai tas varbūt būtu ne šajā gadījumā, vai varbūt gadījumi, ka, piemēram, saka, ka te stāvētu ārā vesela rinda un pateiktu, ka Satversmes tiesa ir noziedznieku banda un ... Un vieni tiesneši saka, ka lai viņi tur stāv, mēs esam pieraduši 20 gadus strādāt tiesā un vēl vairāk, no sākuma mēs ņemām galvā, piedodiet, un tagad mēs vairs nesatraucamies, mēs to uztveram kā mūsu sabiedrībā... ņemot vērā to, ka mēs varbūt neesam pilsoniska sabiedrība... Vai ir tam nozīme, kā cietušais uztver?

A.Niedre

Protams. Protams, ir nozīme, un līdz ar to arī varētu sacīt, tas arī nosaka to atbildības regulēšanu mūsu likumos. Man jāsaka, mums ir nedaudz varbūt tā citādāk, nekā tas ir dažās citās valstīs. Mums, kā zināms, ir atbildība noteikta gan Civillikumā par goda aizskaršanu, gan arī Krimināllikumā. Un raksturīgi ir tas, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzēji zināmā mērā cieta civillietā, bet vēršas pret Krimināllikumu. Starpība ir tā, manā izpratnē, primitīvi skaidrojot, ka civillietā, civiltiesāšanas kārtībā pēc šīs sūdzības pretējai pusei būs jāpierāda, ka viņš nav apmelojis, ka viņš nav cēlis neslavu. Cietušais uzskata, ka viņš ir tātd... viņa gods ir aizskarts un tā tālāk. Kamēr Krimināllietā, lai arī 156., 157.pants ir lietas, kuras ierosina pēc cietušā sūdzības, tad tur ir jāpierāda tam, tātd, iesniedzējam, ka viņš ir ticis apmelots.

Nu, lūk, nu tā ir... Bet tā ir runa par atbildību vispār, te jau nav atšķirība par ... starp tiem pantiem un 271. 271.pants ir tajā gadījumā pielietojams, ja par tāda sastāva esamību atzīst tiesību sargājošās institūcijas, kas var ierosināt lietu. Tātad šeit jau ir savādāk. Bet te arī objekts ir cits - šī pārvaldības kārtība, kurai mēs arī šeit kaut kādā mērā pieskāramies.

Un vēl es nevaru nociesties un nepieminēt, lai gan par to šodien nav runas, šī panta vairs Krimināllikumā nav — 91.panta... kurš, kā te dzirdējām, bija iegansts, lai viss tas sāktos šī gada 3.janvārī, iesniegums būtu. Tas ir attiecībā par to lietas ierosināšanu.

Manuprāt, tā bija tiesību aizsardzības iestāžu kļūda, ka tāda lieta tika ierosināta un, tātd, jau šīs nepareizās rīcības... es to nu varu teikt, ka minēju jau otrajā dienā pēc tam, kad šī ziņa parādījās, un es to saku arī tagad, lai gan tagad jau viss ir noticis, nu jau vairs panta nav un tā tālāk. Tas nebija tas gadījums. Un tagad iznāk, ka šīs kļūdas dēļ... tur arī ļoti vienkārši atrisināja: nevis šo jautājumu kaut kādā veidā centās izskatīt, bet svītvoja pantu no likuma. Nu, par to mēs šodien vairāk

nerunājam, jo tas vairs nav tiesas izskatīšanas priekšmets. Bet tas tikai vēlreiz rāda, manuprāt, to, ko es te sacīju sākumā, ka vajag mācīties piemērot likumu. Mani ārkārtīgi biedē tas, ka kāds jurists tagad nāk un saka: kā tad būs ar šo likumu, ka varēs manipulēt. Nu nevajag mums audzināt tādas juristus nākamos, kas manipulēs ar likumu. Nevajag mums to darīt!

Tāpat kā arī tagad. Nu, acīmredzot, kolēģi pēc tam varēs izteikties... Man, piemēram, nesaprotams, kāpēc iepriekš nepārrunāja šo jautājumu arī ar krimināltiesību zinātniekiem, šo te... Nu, bet galarezultāts ir ļoti labs, tas ir izskatīšanas priekšmets Satversmes tiesā.

A.Endziņš

Man ir jautājums, Niedres kungs, saistībā ar to, ko Jūs teicāt. Šodien LETAS ziņās ir informācija, ka prokurors, kurš strādā ar šo lapiņu lietu, gaida Satversmes tiesas spriedumu. Atkarībā no tā, kāds būs 271.panta liktenis, tad arī lems, ko darīt — vai izbeigt krimināllietu, vai ko darīt. Šinī kontekstā ar tām normām, kuras ir, un kur nav runa par amatpersonu, kā Jūs to komentētu?

A.Niedre

Nu, kā es varu komentēt... Es esmu no padomju laikiem ieguvu tad izglītību, un strādājis lielāko mūža daļu tajā laikā, un toreiz bija populārs teiciens: ja vien būtu cilvēks, gan jau pantu atrastu. Krieviski viņš skan daudz labāk. Nu, meklē to pantu. Varbūt, ka Jūsu sprieduma rezultātā tā meklēšana būs tāda, nu... varētu teikt, saturīgāka.

A.Endziņš

Paldies. Vēl kādi jautājumi tiesnešiem? Ušackas kundze.

A.Ušacka

Daži jautājumi.

A.Niedre

Lūdzu... uz šķiršanos...

A.Ušacka

Es gribētu atgriezties pie tās valsts amatpersonas, tomēr, definīcijas un uzskaitījuma. Jūsaprāt, vai tas nav par plašu, kā ar to dekānu un citiem... vai tas ir samērīgi tur visus kopā salikt, un es tagad atkal lasu, piemēram, Ministru prezidents, Ministru prezidenta biedrs, padomnieki, konsultants un pat palīgs... Jūs varat iedomāties, pat palīgu nevar... Viņš arī ir amatpersona. Amatpersona. Viņš arī ir šajā grupā. Nu, vai tas nedod iespēju tiesām... kā Jūs teicāt, nevajag tādas juristus, bet tādi nu mums tiesneši, kādi ir uz šo brīdi, mēs jau visus uzreiz nomainīsim, un mēs redzam, ka nepareizi piemēro. Tāpēc es gribētu tomēr Jūsu komentāru par to amatpersonu uzskaitījumu. Vai tas patiešām dod iespējas pareizi piemērot to pantu? Un vai dekāns, piemēram, ir amatpersona vai nav?

A.Niedre

Jā, nu tiešām. Vairāki jautājumi vienā jautājumā.

Nu, vispirms es gribētu teikt, ka 316.pants un viņa atbilstība Satversmei šodien netiek izskatīta. Tas ir drusku cits jautājums, bet, manuprāt, tas ir vietā.

Otrkārt, es gribētu teikt, ka pēc tā formulējuma, kāds ir dots šajā 316.pantā, dekāns noteikti ir amatpersona. Nu, bez strīdus. Profesors, kas lasa lekcijas, ārsts, kas ārstē, advokāts, kas uzstājas Satversmes tiesā vai arī citā tiesā, nav amatpersona.

A.Ušacka

Un palīgi, un konsultanti... attiecīgo amatpersonu... Tad tiesnešu palīgi arī ir amatpersonas?

A.Niedre

Nu, par palīgiem... Jā, nu, te varētu piezīmēt, ka ... Tā iznāk. Es par dažiem palīgiem te nesen lasīju, ka viņi ir tā saauguši ar to, kam viņš palīdz, ka nevar vairs saprast, kurš ir kurš, ka viņi tā viens otru tā papildina... Tas jau raksturo, kāda tā situācija ir.

A.Ušacka

Jā... bet neviens neierosina krimināllietu.

A.Niedre

Nu, pasarg` Dievs! Pēc visa tā saraksta... Bet, ja mēs runājam tā pēc būtības, tad man jāsaka, ka tas amatpersonu loks ir tiešām ļoti plašs. Nu, savulaik pamats šim amatpersonu lokam, pēc tā likuma formulējuma komentējot šo pantu, tika atrasts Korupcijas novēršanas likumā. Un tur bija uzskaitīti, kas ir amatpersona. Nu, tagad likums ir nedaudz izmainījies, bet tas loks ir palicis... nu, varētu teikt, tas pats.

Var jau būt, es negribu strīdēties. Tad tur ir speciāli jāgatavojas tam, bet es gribētu sacīt, ka mums vēl ļoti daudzos jautājumos nāk līdzī tas, nu... varētu teikt, padomju mantojums. Es domāju, ka noteikti klātesošie atcerēsies, ka, atjaunojoties neatkarīgajai Latvijai, ļoti ilgi vēl arvien uzskatīja par amatpersonām tādus atbildīgos darbiniekus, kas ieņēma faktiski amatus nevalstiskās organizācijās. Nu, tā arī šie pašvaldības uzņēmumi kaut kādā veidā vēl tagad... viņi duras acīs šodien jau... Bet tas jau ir, varētu teikt, panta skaidrojums. Un tas ir pārmetums ne tik daudz vairs tiem juristiem, kas piemēro, bet tiem, kuriem būtu jādod ... Nu, es to varētu attiecināt uz sevi. Mēs arī vēl topam tikai un mācāmies. Un arī šodien es daudzko esmu mācījies.

A.Ušacka

Paldies. Nākamais jautājums. Es zinu, ka Jums ir ļoti liela pieredze un es Jūs ļoti cienu tāpēc, ka Jūs faktiski esiet viens no tēviem, kā mainījās mūsu krimināllikumdošana. Un, kā Jūs zināt, tā visa likumdošana ir saistīta ar šiem brīnišķīgajiem procesiem — kriminalizāciju un dekriminalizāciju, ko mums mācīja arī līdz 90.gadam un par ko mēs tagad runājam. Un katru reizi, kad notiek kaut kāda reforma, tad mēs runājam, ko vajag kriminalizēt un ko vajag dekriminalizēt. Un te mēs dzirdējam tiesas sēdē, un arī tas ir lietas materiālos, ka daudzas valstis tomēr šo

pārkāpumu dekriminalizē un ievieto administratīvo pārkāpumu likumos. Dekriminalizē. Un, cik es saprotu, arī daudzas valstis ar līdzīgu pieredzi, ar šo pāreju no sociālistiskajām tiesībām uz rietumu tiesību sistēmu... Vai Jums neliekas, ka tas notiek arī tādēļ, ka mēs sevi nevaram salīdzināt ar attīstītajām valstīm, ar šīm demokrātijas tradīcijām, ka mums vēl cilvēki baidās kritizēt, ļoti daudzi baidās kritizēt atklāti mūsu amatpersonas un politiķus, ir bailes no iepriekšējiem laikiem, arī izglītotiem cilvēkiem, un tā ir mana pieredze un tas nav noslēpums. Es devu interviju studentu, avīzē un pēc šīs intervijas es saņēmu no mūsu dekāna - Juridiskās fakultātes – vēstuli, ierakstītu, pastā, kad es atgriezos no sesijas Hāgā, ka man jādod paskaidrojumi par maniem izteicieniem par Juridisko fakultāti, un draud ar disciplinārā soda uzlikšanu. Un skaidrs, ka nepatikšanas bija arī studentu avīzes redaktorei, kas mani intervēja un tā tālāk. Un skaidrs, ka šis incidents vēl nav beidzies, bet visi klusē. Un kuluāros kolēģi saka, kā tu uzdrīkstējies, vai tev nav bailes? Es saku: kā man var būt bailes, man jābaidās Hāgā, kur es būšu vairāk nekā savā mīļajā universitātē un Latvijā. Un to visi zina šeit klātesošie, kas sēž šajā pusē, ka neviens mani neaizstāvēja...

A.Endziņš

Lūdzu jautājumu...

A.Ušacka

Jā, bet es gribu teikt, ka, vai tas nav saistīts ar to, ka tomēr mums nav vēl šīs kultūras demokrātijas, un tā dekriminalizācija, viņa dod tomēr to lielāku brīvību kritizēt pareizi. Pilnīgi pareizi, es Jums piekrītu, ka šīs robežas nepārkāpt... Kāpēc tad mums vajadzētu būt, teiksim... nu, neapsvērt, teiksim, par šo dekriminalizāciju. Kāpēc mums ir jābaidās? Mums tagad Amerikā vismodernākā grāmata, kuru lasa, kuru uzrakstījis slavenais Mihails Moors - *Stupid white man*. Un mēs zinām, ka tas ir par ASV prezidentu. Un viņš ir nosaukts tādā veidā. Un, nu, prezidents negriežas tiesā. Visi lasa, visi apspriež, izsaka savus viedokļus, kas "par", kas "pret" varbūt, un tā tālāk. Kāpēc mums ir jābaidās?

A.Niedre

Jā... Pirms atbildēt pēc būtības, es gribēju pateikt, ka es netieku vaļā, klausoties Jūs, no domas: redziet, cik labi, ka dekāns tomēr ir amatpersona. Ir paredzēta kriminālatbildība par dienesta pilnvaru pārsniegšanu. Kam jābaidās šinī gadījumā?

A.Ušacka

Jūs mani pārstāvēsiet?

A.Niedre

Katrā ziņā Jūs nepaliksit bez... Kas attiecās uz .. Bet Jūs es saprotu, ka mēs varētu kontaktēties šajā jautājumā, jo mēs sapratām viens otru no pusvārda. Bet attiecībā uz būtību. Jā, par šiem jautājumiem varētu runāt, bet tie nav šodienas apspriešanas priekšmets. Šodienas apspriešanas priekšmets ir, ka vispār tāds pants nav vajadzīgs. Tas ir ne tāpēc, ka tā vietā varētu citāda atbildība,

bet tāpēc, ka tiek pārkāptas likuma pārkāpēju tiesības uz vienādu atbildību. Es atvainojos... ka es atkārtojos.

Nu, tas manā uztverē, tas nav pareizi pašā pamatā. Mēs varam runāt, bet tas jau ir pakārtots jautājums. Varbūt tur nevajag brīvības atņemšanu, varbūt tur vajag lielāku naudas sodu kā tagad Saeima noteica citā vienā pantā, kas tur ir saistīts ar šiem te... tas ir cits jautājums. Bet ir galvenais, ka atbildība ir... un šobrīd atbildība ir tāda, te nav nekā nekonstitucionāla. Te var runāt par kaut ko citu. Bet teikt, ka tas neatbilst Satversmei, manuprāt, nevar. Tas ir tas, ko es gribētu sacīt. Un ko gribētu atbildēt.

Bet pārstāvība būs visos gadījumos. Arī tiem, kuri, teiksim, izdarīs administratīvu pārkāpumu.

A.Endziņš

Paldies. Tiesnešiem ir vēl jautājumi? Lietas dalībniekiem? Briedes kundze, lūdzu!

J.Briede

Niedres kungs, man Jums arī ir jautājums kā darba grupas loceklim vai vadītājam. Un es gribētu, ja Jūs varētu atbildēt ar “jā” vai “nē”. Un konkrēti man ir trīs cieši saistīti jautājumi. Un pirmais ir: vai tagad šī norma ir formulēta tāpat, kā viņa tika formulēta padomju laikā attiecīgajā pantā?

A.Niedre

Ne gluži... Bet tās jau ir nianse. Man diemžēl nav Kriminālkodeksa līdzi, bet principi ir ... to jau Jūs zināt.

J.Briede.

Jā, labi, paldies.

Otrs — vai, izstrādājot šo te likumprojektu, Jūs ņemāt vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzinumus, kas nebija padomju laikā zināmi, par to, ka viedoklis un ziņas ir atšķirīgi? Nu, ka, teiksim, par viedokli nevar sodīt, par ziņām var sodīt.

A.Niedre

Es varētu teikt, ka... nu, tā, kā mēdz sacīt, godīgi, ka mēs, protams, to neskatījām. Bet, pēc manas pārlicības, es esmu dzirdējis jau, manuprāt, no Ēlertes kundzes jau vairākus gadus atpakaļ šo te uzstādījumu par viedokli un ziņām, un es esmu dziļi pārliecināts, ka, nu... te nav ko strīdēties, tā acīmredzama patiesība. Viedoklis ir viena lieta, un ziņas ir cita lieta. Te ir runa atkal par Krimināllikuma piemērošanu. Protams, nevar runāt par cilvēka sodīšanu, ja viņš izsaka viedokli. Šajā ziņā, nu, pilnā mērā pievienojos. Tas ir skaidrs, te ir jārunā par šīm ziņām... Bet vai tad to vajadzēja ierakstīt pantā?

J.Briede

Jā. Bet vai tad tādā gadījumā Jums nešķiet, ka šis pants nav pietiekoši skaidrs. Tas ir tas, ko arī Kuča kungs teica, ka nav pietiekoši skaidri nodalītas ziņas no viedokļa, no panta burta, nevis no gara un piemērošanas, bet no panta burta. To nevar saprast.

A.Niedre

Es Jūsu jautājumu pieņemu kā pārmetumu juristiem, kas nav izskaidrojuši.

J.Briede

Nē, nē... tas tā nav...

A.Niedre

Mums ir, diemžēl, Latvijā... nu... mēs vēl esam jauna valsts tajā ziņā, un īpaši teorētiskas izstrādes mums vēl nav. Tas dod... tas ir mūsu uzdevums. Pants pats par sevi nevar būt kā instrukcija. Bet panta pareiza piemērošana ir jānodrošina tiesām ar saviem spriedumiem, arī Satversmes tiesai, un es ļoti ceru, ka šajā ziņā solis tiks sperts.

A.Endziņš

Paldies. Vēl tiesnešiem ir kādi jautājumi? Kusiņa kungs? Lūdzu!

G.Kusiņš

Godātais Niedres kungs. Man arī ir viens īss jautājums. Sakiet, lūdzu, Jums ir milzīga pieredze... Bet sakiet, lūdzu, vai Jums tagad tā izvērtējot, un Jūs esat iepazinies ar lietas materiāliem... Vai Jums ir tāda pārlicība, ka krimināltiesas varēs piemērot šo likumu pareizi?

A.Niedre

Jā, īss jautājums, īsa atbilde. Jā. Bet, kas attiecas uz pieredzi, es gribētu teikt, ka ar pieredzi ir tā, kā ir. Es pirmo reizi esmu Satversmes tiesā. Es pat nezinu, vai es šeit rīkojos pareizi. Tā kā...

G.Kusiņš

Paldies.

A.Endziņš

Paldies, Niedres kungs. Nav vairāk jautājumu.

Tā... Kā nākošā tiek uzklautā Valsts Cilvēktiesību biroja direktora Olafa Brūvera pilnvarotā pārstāve, Valsts Cilvēktiesību biroja Analīzes daļas juriste Anita Kovaļevska. Lūdzu, Kovaļevskas kundze!

A.Kovaļevska

Labdien, Godātā tiesa! Es gribētu sākt ar to, ka Valsts Cilvēktiesību birojs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmei, un neatbilst arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijai. Mēs lielā

mērā varētu piekrist pieteikuma iesniedzēju argumentiem, bet ir dažas lietas, ko es varbūt gribētu vēlreiz atzīmēt, vai varbūt niansēs vēl mazliet pateikt.

Es gribētu sākt ar to, ka Satversmes 1.pantā ir ierakstīts, ka Latvija ir demokrātiska republika. Un mēs cenšamies gan ar mūsu likumiem, gan ar mūsu darbiem to arī sasniegt. Un demokrātiskā valstī ir svarīgi diskutēt par sabiedrībai nozīmīgām lietām. Tā ir nenoliedzami svarīga demokrātijas sastāvdaļa. Un amatpersonu apspriešana, amatpersonu rīcības apspriešana ir šās diskusijas būtiska daļa, jo tas ir viens no svarīgākajiem, tiešām, jautājumiem.

Un tas ir pats par sevi saprotams, ka šādas diskusijas vienmēr nesaraujami nes līdzī arī tādus gadījumus, kad kāds tiek aizskarts. Un tie var būt arī gadījumi, kad persona ir nepamatoti aizskarta. Taču mēs uzskatām, ka nav īsti pamatoti saistīt amatpersonas aizskārumu pilnīgi vienmēr ar, teiksim, kaut kāda kaitējuma nodarīšanu institūcijai.

Un šeit es gribētu atzīmēt arī to, ka, lai arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, teiksim, visumā atturas tomēr no ļoti konkrētu padomu došanas valstīm, uzskatot, ka valstis tomēr ir suverēnas un viņām pašām ir jāizlemj, kā viņām rīkoties, tomēr Eiropas Cilvēktiesību tiesa vismaz ir atļāvusies norādīt, ka vismaz valdībai nu noteikti nevajadzētu izmantot krimināltiesiskos aizsardzības līdzekļus, ja tā jūtas, teiksim, aizskarta.

Un šajā diskusijā vienmēr ir jautājums par to... ir nenoliedzami, ka jāaizsargā ir arī amatpersonas no nepamatotiem aizskārumiem, bet šeit ir jautājums... varbūt tieši šis Krimināllikuma 271.pants rada jautājumu, kam īsti ir dodama priekšroka — šai brīvībai diskusijai vai arī aizsardzībai. Un es gribētu teikt, ka priekšroka ir dodama brīvībai diskusijai. Un tas arguments ir tāds, ka mums ir Civillikums... Civillikuma pants, mums šobrīd arī Krimināllikumā ir citi panti, kas mums jau ļauj aizsargāt amatpersonas, ja viņu gods vai arī ir neslava celta, ja tas ir nepamatoti noticis, ja aizskārums noticis nepamatoti. Tātad mums jau ir normas, un es tiešām negribētu, teiksim, domāt, un es nekādi nepieļauju to, ka mūsu tiesneši nebūtu spējīgi, skatot lietas, izvērtēt visus lietas apstākļus, ņemt vērā nodarījumu smagumu, ņemt vērā nodarīto kaitējumu un arī, teiksim, šo te pārējo pantu ietvaros izvērtēt, tātad, cik bargam vajadzētu būt tam sodam vai atbildībai, cik lielai kompensācijai, vai kādam, teiksim, naudas sodam. Un, manuprāt, tas arī pierāda, kāpēc ir dodama priekšroka diskusijai, un 271.pants neatbilst, jo mums ir citi līdzekļi, un tā ir arī, teiksim, viena no tām lietām, ko varbūt Eiropas Cilvēktiesību tiesa vērtē, lemjot par to, vai ierobežojums atbilst Konvencijai, vai viņš tiešām ir sociāli neatliekami vajadzīgs. Un es šeit uzskatu, ka viņš nav vajadzīgs, jo mums tiešām ir citi līdzekļi, kas nepamatotu aizskārumu gadījumā ļauj aizsargāt.

Un otrā, tā būtiskākā lieta, ir sankcija. Šeit ir paredzēta par, teiksim, vārdu, par izteikumu ir paredzēta arī brīvības atņemšana. Un demokrātiskā sabiedrībā tas pilnīgi noteikti nav pieļaujams. Brīvība ir ļoti liela vērtība, un, teiksim, par vārdu atņemt to, tas nav pieļaujami. Protams, ja ir nepamatots aizskārums, ir jānes atbildība, bet ir daudzas citas iespējas, un brīvības atņemšana noteikti nav nepieciešama. Un arī pētot Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, es nevaru, protams, teikt pilnīgi par simts procentiem, ka tādas lietas nav. Bet tomēr, diezgan nopietni pētot to, man neizdevās atrast nevienu lietu, kur būtu atzīts, ka reāla brīvības atņemšana ir samērīga. Tieši otrādi.

Pat, teiksim, tādā gadījumā kā tiesnešu aizskaršana, kaut gan, teiksim, tiesneši no visām amatpersonām tiek vērtēti kā vismazāk aizskaramie. Bet šādā gadījumā, kad cilvēks bija nolamājis nepamatoti tiesnesi, Eiropas Cilvēktiesību tiesa teica, ka reāla brīvības atņemšana šajā gadījumā ir nesamērīga. Un tas ir, teiksim, vēl viens punkts, kādēļ es uzskatu, ka 271.pants neatbilst Satversmei un Konvencijai.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Jautājumi? Apsīša kungs, lūdzu!

R.Apsītis

Tātad, ja mēs pareizi saprotam Jūs, Jūs esat noteikti “par” atcelšanu... šīs normas atcelšanu.

A.Kovaļevska

Jā.

R.Apsītis

Vai Jums ir zināma kāda valsts, kurā analogisku normu būtu atcēlusi attiecīgās valsts tiesa, nevis parlaments?

A.Kovaļevska

Nē. Diemžēl es neesmu pētījusi tādu.

R.Apsītis

Nav dzirdēts nekas tāds, jā?

A.Kovaļevska

Es neesmu pētījusi šo jautājumu. Es nevaru...

R.Apsītis

Paldies.

A.Endziņš

Vai vēl ir kādi jautājumi? Čepānes kundze, lūdzu!

I.Čepāne

Visu laiku Jūs lietojat terminu “brīvā diskusija”.

A.Kovaļevska

Nu, teiksim, apspriest dažādus sabiedrības jautājumus, sabiedrībai būtiskus jautājumus par amatpersonu darbību, izteikt viedokļus, izteikt, teiksim, dažādus pieņēmumus... Šeit, protams, ja ir nepamatoti kaut kādi aizskārumi, tiešām patiesībai neatbilstoši fakti vai nesamērīgi kaut kādi rupji apvainojumi, atbildībai ir jābūt. Bet ne tā, kā tas šobrīd ir ar 271.pantu.

A.Endziņš

Paldies. Ušackas kundze.

A.Ušacka

Es gribētu tomēr precizēt par to apstrīdēto tiesību normu. Viņa neatbilst tāpēc, ka tur ir, tāpat, brīvības atņemšana paredzēta, vai viņa arī citu iemeslu dēļ neatbilst?

A.Kovaļevska

Nu, teiksim, ja aizmirst par citiem iemesliem, tad brīvības atņemšana, vismaz šī sankcijas daļa noteikti neatbilst. Bet es...

A.Ušacka

Pārējais varētu palikt?

A.Kovaļevska

Nē, nē... Bet es tomēr uzskatu, ka visa šī norma neatbilst, jo, teiksim, atgriežoties vēlreiz pie šīs te shēmas, kad runā par cilvēktiesību ierobežojumiem. Šī norma neapšaubāmi ierobežo vārda brīvību. Šeit, tāpat, noteikts ar likumu... šeit arī var būt diskusijas, bet par to es varbūt negribētu izteikties. Otrs ir leģitīmais mērķis. Nu, es varētu pieņemt, ka tas tā ir... cita cilvēka goda aizsardzība vai tiesību aizsardzība, bet šeit ir jautājums, tāpat, par nepieciešamu demokrātiskajā sabiedrībā.

Un šeit, teiksim, ir divas lietas. Viena ir, ka šim ierobežojumam ir jābūt sociāli neatliekami vajadzīgam, tas nozīmē, ka, teiksim, valstij pilnīgi noteikti bija kaut kas jādara, lai, teiksim, šādā situācijā novērstu aizskārumus, lai nepieļautu kaut kādus pārkāpumus. Bet, manuprāt, šeit pietiek jau ar Civillikumu un arī, teiksim, ar Krimināllikuma pārējiem pantiem, un šāds īpašs pants nav vajadzīgs. Tas ir viens. Un otrs ir arī, teiksim... ņemot vērā varbūt tieši šo te lielo vārda brīvības nozīmi demokrātijā, kas ir no vienas puses, un tieši šo te amatpersonu aizsardzību, es neuzskatu arī, ka šeit ir, nu, tiešām sabiedrības interesēs... ir sabiedrībai lielāks ieguvums, ka šāda norma pastāv, nekā tiem atsevišķajiem indivīdiem nodarītais kaitējums.

A.Endziņš

Man ir jautājums šinī pat sakarībā. Runa visu laiku iet par 271.pantu un zināmā mērā tas tiek saistīts arī ar sankciju. Tajā pašā laikā ir 158.pants, kas skar masu medijus... goda aizskaršanu, neslavas celšanu masu saziņas līdzeklī, kur ir paredzēts par tīšu goda aizskaršanu un neslavas celšanu masu saziņas līdzeklī sods ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar arestu, un tā tālāk. Mans jautājums ir tāds: vai... par cik tiek apstrīdēta šī 271.panta atbilstība Satversmes 91.pantam, tas ir vienlīdzīgi likuma priekšā? Kā Jūs to komentētu... lūk šo... vai viens ir tiesīgāks par citu, pateicoties savam amatam vai stāvoklim, jeb tomēr visi cilvēki... viņiem vajadzētu būt vienādiem likuma priekšā?

A.Kovaļevska

Nu, es uzskatu tā, ka, tāpat, šie te - 156., 157. un 158.pants - ļauj izskatīt katru lietu, izvērtējot individuāli katras lietas apstākļus un katrā konkrētajā gadījumā ņemot vērā nodarīto kaitējumu, piemērot arī, teiksim, atbilstošu sankciju. Un nav nepieciešama tādēļ vēl viena norma, kas automātiski paredz bargāku sankciju, ja aizskartais ir amatpersona. Šie te trīs panti, viņi ļauj izvērtēt katru konkrēto situāciju. Vienā situācijā, teiksim, var būt tiešām, ka tiesneša aizskārums nes līdzī arī kaitējuma nodarīšanu tiesas reputācijai un tādējādi tas kaitē sabiedrības interesēm, jo sabiedrībai svarīgi, lai tiesa būtu neatkarīga, objektīva, un šeit varbūt vajadzīgs ir bargāks sods, bet citā gadījumā tā var būt kritizēta kāda amatpersona un sabiedrības interesēm nekāds kaitējums būtisks no tā netiek nodarīts. Un tādēļ es uzskatu, ka tas neatbilst Satversmes 91.pantam, ka ir šāda norma, kur ir bargākas sankcijas, kas tieši paredzētas par amatpersonas aizskārumu.

A.Endziņš

Paldies. Ušackas kundze, lūdzu!

A.Ušacka

Vai Jūs varētu minēt kādu piemēru no starptautisko tiesu prakses, vai citu valstu prakses, kur... nu, piemēru, kur... būtu pierādījums, ka šis ierobežojums ir vajadzīgs, ka šajā gadījumā bija sasniegts legitīmais mērķis ar šo ierobežojumu.

A.Kovaļevska

Tādu ierobežojumu, kā īpaša atbildība par amatpersonām?

A.Ušacka

Jā. Tāpēc, ka daudzās valstīs mēs zinām, ka ir šī norma. Nu, kam tad tādām jānotiek, lai piemērotu, teiksim, šo atšķirīgo attieksmi, lai sasniegtu šo legitīmo mērķi... es nezinu, valsts interešu aizsardzība vai pārvaldes interešu aizsardzība... Vai Jums ir zināms tāds piemērs? Teiksim, es tā gribētu iedomāties — kam ir jānotiek, kādam apdraudējumam, un tā tālāk... Tas principā jautājums visiem, tāpēc, ka mēs visi lasījām praksi, un tā tālāk, un arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisprudenci... Kam tas ... patiešām, lai būtu sasniegts šis legitīmais mērķis un būtu pierādījums, ka mums vajadzīgs tas pants.

A.Kovaļevska

Nu... jāsaka godīgi, citu valstu praksi es īpaši neesmu pētījusi. Es esmu pētījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Un, nu... es atkal nevaru teikt, ka es esmu izlasījusi pilnīgi visus spriedumus, un tādēļ es nevaru teikt, ka tas tā ir pilnīgi noteikti un nav... Man ir tā grūti iedomāties, teiksim, nu, es vismaz nevaru iedomāties nevienu tādu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu, kur automātiski tiek atzīts, ka amatpersonas, tāpat, aizskaršana... tas noteikti nodara kaitējumu kaut kādām sabiedrības interesēm, jo kaut ko tur... nezinu... valsts pārvaldības interesēm... Nu, nav atsevišķas valsts pārvaldības intereses, ir mums sabiedrības intereses. Demokrātiskā valstī sabiedrība ir pirmajā vietā un valsts ir sabiedrībai, nevis sabiedrība valstij. Un tādēļ es nevaru nosaukt, jo Eiropas Cilvēktiesību tiesa skata katru konkrēto gadījumu individuāli un katrā

konkrētajā gadījumā individuāli arī vērtē, kas ir aizskartais, teiksim, amatpersona, vai nav amatpersona, bet tas ir ...

A.Ušacka

To es saprotu, bet piemēru, kur tiek aizskarta šī amatpersona patiešām...

A.Kovaļevska

Amatpersona aizskarta? Bet tieši saistībā ar to, ka, teiksim, tās ir īpašas intereses... Nu, vienīgais ir šie te tiesnešu, pie tiesu varas piederīgās personas, kur tiek īpaši atzīts, ka tas, teiksim... jau pašā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pantā ir ierakstīts, ka tas var būt leģitīmais mērķis — tiesas vārda brīvības ierobežošanai.

A.Ušacka

Vienīgi, jā?

A.Kovaļevska

Nu... tā atsevišķi uzsvērt kaut kādu, teiksim, varas pārstāvi... tas ir vienīgais, kā, teiksim, iespēja ar kaut kādiem vairākiem ierobežojumiem nekā vispārīgos gadījumos.

A.Endziņš

Paldies. Ir vēl tiesnešiem jautājumi? Nav. Lietas dalībniekiem? Briedes kundze, lūdzu!

J.Briede

Man bija atbildes sakarā... Es neesmu arī pārāk daudz citas tiesu prakses papētījusi, bet man ir viens Vācijas Konstitucionālās tiesas spriedums, gan nevis abstraktā normu kontrolē, bet konkrēta sprieduma kontrole, ko Vācijas Konstitucionālā tiesa arī dara. Un man jāsaka, ka tur šī tiesa nepateica, ka nav leģitīmi vispār noteikt amatpersonai sodu. Par to faktiski tur netika diskutēts. Līdz ar to, teiksim, tas jautājums ne uz vienu pusi, ne uz otru. Bet tas, ko šī tiesa pateica, ir, ka vārda brīvības ierobežojums vienmēr ir jāaplūko ļoti šauri. Tāpēc, ka to nedrīkst tulkot plaši, jo tā konkrētā tiesa bija šo te vārda brīvības ierobežojumu tulkojusi diezgan plaši. Man te ir arī tulkojums... To varbūt nevajadzētu pievienot lietas materiāliem, bet vienkārši informācijai.

A.Ušacka

Nu, īsi fabulu, kas tad tur bija apdraudēts.

J.Briede

Tur bija tā, ka sūdzības iesniedzējs bija publiski izplatījis paziņojumu par politiķi, kurš, starp citu, bija dzimis Latvijā, par to, ka viņš tur savulaik ir piedalījies Polijas cilvēku verdzināšanā un tamlīdzīgi. Un papildus tai informācijai, kas konkrēti norādīja, ka, lūk tas politiķis darīja to un to, bija apraksts arī par citām zvērībām, ko fašisti Polijā darīja. Un tas politiķis uzskatīja, ka paviršam jeb neuzmanīgam lasītājam var rasties viedoklis, ka tas viss kopā teksts attiecas arī uz to politiķi, ka viņš gan ir tur verdzinājis tos cilvēkus, gan arī piedalījies citās zvērībās. Un, līdz ar to,

viņam uzlika diezgan lielu sodu, un šī te konstitucionālā tiesa sākumā noteica, ka ņemot vērā, ka tas ir kriminālsods, tur nebija brīvības atņemšana, tur bija tikai divi tūkstoši Vācijas markas tajā laikā... ka, kaut arī tas nav civilsods, bet kriminālsods, nē... kaut arī tas ir tikai naudas sods, tas tomēr ir kriminālsods, un līdz ar to tā ir ļoti liela bardzība attiecībā pret šo cilvēku par vārda brīvības aizskārumu... Un tad es vēl konkrēti citēju to, ko viņi teica, ka: šāda te plaša vārda brīvības ierobežošanas interpretācija nav saderīga ar Pamatlikuma 5.pantu, kas nosaka vārda un ... kas nosaka vārda brīvību, un, līdz ar to, nav pieļaujams tik augsts sods.

Un vēl varbūt es tikai varu pieminēt, ka Ungārijas Konstitucionālā tiesa 1994.gada 24.jūnijā atcēla Kriminālkodeksa 232.pantu, kur bija paredzēts sods tieši par publisku personu cieņas aizskārumu. Tā kā ir tādas lietas Konstitucionālajās tiesās, bet es viņu ļoti gribēju atrast, bet man tas neizdevās. Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Kusiņa kungs, lūdzu!

G.Kusiņš

Man trīs īsi jautājumi. Pirmais. Sakiet, lūdzu, vai cilvēktiesību dokumentos... mēs runājam visu laiku par šo īpašo pantu, vai cilvēktiesību dokumenti, tāpat, starptautiskie, nosaka, ka obligāti dalībvalstīm tas jāsaraksta vienā pantā, neskatoties uz to, ka ir dažādi šie leģitīmie mērķi. Vai, teiksim, ir tiesneši īpaši norādīti?

A.Kovaļevska

Starptautiskie dokumenti, protams, nekad konkrēti nenosaka, kādā veidā valstīm norma ir jāpieņem.

G.Kusiņš

Tāpat konkrēti tieši šādas prasības nav?

A.Kovaļevska

Nav.

G.Kusiņš

Paldies. Nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Jūs zināt kādas citas valstis, kur pastāv sodu likumos paredzētās sankcijas — iespējams brīvības atņemšanas sods par šādu lietu?

A.Kovaļevska

Jā, ir tādas valstis.

G.Kusiņš

Tāpat tādas valstis pastāv. Paldies.

Un trešais. Jūs sākumā, izklāstot savu viedokli, teicāt, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka valstīm nevajadzētu izmantot kriminālās sankcijas spriedumos. Sakiet, lūdzu, kurā

tieši spriedumā tas bija? Jo es, lietas materiālus izpētot, tieši tādu neatradu, jo tas, ko es atradu, bija, ka valstīm vajag, cik iespējams, atturēties no kriminālsankcijām. Nu, saprotiet, ka šeit tomēr ir atšķirīgi formulējumi...

A.Kovaļevska

Tur bija ne gluži valstīm.. Tur bija, ka valdībai nevajadzētu izmantot krimināltiesiskos aizsardzības līdzekļus sava goda aizsardzībai, ja vien ir pieejami citi līdzekļi.

G.Kusiņš

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Ir vēl jautājumi? Nav. Paldies, Kovaļevskas kundze.

Kā nākošā tiek uzklusīta Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesību zinātņu katedras profesore Valentija Liholaja.

Lūdzu, Liholajas kundze!

V.Liholaja

Godātā tiesa! Es laikam šeit no Krimināllikuma aizstāvju puses esmu pēdējā, un tāpēc man arī šis tas jau ir izņemts no tā, ko es esmu gribējusi teikt šeit, bet es, tātad, gribētu pakavēties, ar Jūsu atļauju, pie tādiem diviem ļoti, manuprāt, būtiskiem momentiem.

Nu, šeit jau tika runāts par to, ka Krimināllikumā 156., 157.pants ir vispārējās normas un 158. ir kvalificētais sastāvs šīm divām normām, 271.pants ir speciāla norma. Bet, gan 156., 157., gan 271.pantā paša nodarījuma objektīvā puse, tas ir, viņa izpausme, ir vienāda un viņa nevar atšķirties. Un tāpēc mēs šeit nevaram runāt atsevišķi par 271.pantu, nerunājot par 157. vispirms, par cik tieši par to šeit ir galvenā diskusija — par neslavas celšanu. Un abu pantu izpratnē ar neslavas celšanas deliktu mēs saprotam ļoti šauru, ļoti šauru tādu nodarījumu — runa ir par ko? Runa ir par to, ka persona izplata izdomājumu. Tātad tā ir informācija un tikai informācija, un nevis viedoklis, un nevis vēl kaut kas, par ko šeit tika runāts. Tātad tiek izplatīts izdomājums, tas ir, apzināti nepatiesa informācija. Vainīgais apzinās to, ka tas ir izdomājums, bet tas jau vēl arī nav viss. Likums taču vēl ko prasa? Likums prasa, lai šī apzināti nepatiesā informācija būtu tāda, kas aizskar šīs personas godu un cieņu. Un arī tas vainīgajam ir jāapzinās. Un trešais ir, ka viņš, neskatoties uz to visu, tīši tomēr šo informāciju izplata. Un tas ir, lūk, neslavas celšana delise, kas ir abās šajās normās.

Nu, un tālāk mēs ejam pie goda aizskaršanas 156.pantā, un mēs varam šeit ko konstatēt? Informācija var būt patiesa, bet viņas izpausmes veids būs tāds, kas ir, lūk, sodāms pēc šīs normas. Un, godīgi sakot, es tā īsti nesapratu, kāpēc ir iebildumi pret 271.panta šo redakciju, ka tur, lūk, viss esot salikts kopā — neslavas celšana un goda un cieņas aizskaršana. Bet kāpēc gan ne? Kāpēc mums vajag 271. un 271.prim pantu? Kāpēc tas viss nevar būt kopā, jo faktiski jau nodalīt godu un cieņu kā objektus, kā to interesi, kuru aizskar, ir diezgan grūti, jo tas iet kopā un paralēli.

Tā, tas būtu par pašu neslavas celšanas izpratni. Nu, un, ja mēs tagad paskatāmies šajās te normās, un visa tā konfrontācija starp Krimināllikuma pantu un, lūk, tiesībām uz vārda brīvību, nu, man negribētos piekrist, ka šeit vispār ir tāda nepieciešamība, jo, manuprāt, šis pants, kurš paredz atbildību par neslavas celšanu - no vienas puses taču viņš faktiski aizsargā to godīgo, vienalga, kas viņš ir, vai tas ir kaimiņš, vai tas ir žurnālists, kas izmanto presi, vai uzstāj uz citu līdzekli. Ja informācija ir patiesa, ja šī informācija, vienalga, viņa ir apvainojoša, viņa ir šokējoša, viņa ir traucējoša, tā ir kritika, pamatota, kas ir... labi... politikim daudz, daudz plašāka, bet par to taču Krimināllikums neparedz atbildību nevienā no tiem pantiem, par kuriem mēs šodien runājam. Un, kāpēc tad mēs sakām, ka šis pants ir tas, kas ... vienalga, tad jau arī 157.pants un arī 271., ka viņi apdraud personas vārda brīvību? Ierobežo? Jā. Bet pretī mums ir personas prettiesiska rīcība. Un likums par to paredz sodu, un Krimināllikumam ir... nevis Krimināllikumam, bet valstij ir pienākums paredzēt par to sodu, jo Satversmē ir ierakstīts, ka valsts sargā personas godu un cieņu. Un, ja mēs paņemam starptautiskos tiesību aktus... jebkuru Konvenciju, kas tad tur rakstīts? Ka valsts apņemas ar visiem līdzekļiem aizstāvēt, tātad... nevis aizstāvēt, bet vērsties pret to vai citu prettiesisku rīcību. Un, kāpēc gan ne ar krimināltiesiskiem līdzekļiem? Šeit tika runāts par to, ka varbūt vajag Administratīvo pārkāpumu kodeksā iekļaut šo nodarījumu un sodu par to? Bet, no otras puses, mēs taču visu laiku runājam par to, ka gods un cieņa ir cilvēka pamattiesības. Un, ja mēs to paceļam tik augstā rangā, ierakstot speciālā vienā atsevišķā Satversmes pantā, un tagad mēs viņu ņemsim un kaut kādu pārkāpumu starpā ierindosim, kur ir daudz, daudz mazāk kaitīgi tie pārkāpumi, lai arī ir jāsaka, ka likumdevējs arī šoreiz nav īpaši augstu novērtējis personas godu un cieņu tieši, kā sakot, ņemot vērā šo sankciju, par kuru te tik daudz tiek runāts. Tā ir kriminālpārkāpumu sankcija un nebūt vēl neliecina par to, ka tas ir kaut kas kaitīgāks. Tā.

Un otrs jautājums, par ko šeit tiek runāts, tas ir par to, ka 271.pants ir norma, kas ir ar diskriminējošu raksturu un, ka ar to tiek pārkāpts vienlīdzības princips, par to, ka visi ir likuma priekšā vienlīdzīgi. Nu, te jau tika tas pieminēts. Es arī atļāvos vienā rakstā par to pateikt. Ja jau kādu diskriminē, tad diskriminēts var justies tas, kuram šīs normas tiks piemērotas, jo pēc tā 271.panta tas sods patiešām ir paredzēts bargāks. Bet, kāpēc viņš ir bargāks? Nu, es nezinu. Man grūti pateikt, kāpēc. Mēs nesaprotam, nu, tādas pavisam vienkāršas lietas, juristi būdami, un laikam jau jāmet akmens ir savā dārziņā: nu neesam mēs tās krimināltiesības iemācījuši saviem juristiem, un nav tā vieta šeit, un Kusiņa kungs jau par to drusku šeit skāra.

Nu ir taču krimināltiesību teorijas ābece, kur viss ir salikts pa plauktiņiem, un tas nav ne manis izdomāts, tas ir no senseniem laikiem par to, ka krimināllikums sargā noteiktas intereses, kuras mēs apzīmējam ar objektu. Un arī šajā gadījumā, ja mēs ņemam šo 156., 157. un 158.pantu, viņš ir ievietots nodaļā "Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu". 271.pants te jau tika arī minēts pavisam citā nodaļā. Kāpēc? Nu, kāpēc? Nu, tāpēc, ka likumdevējs jau šeit nevērtē amatpersonas, valsts amatpersonas godu... uz svariem vienā pusē neliek, un, teiksim, manu kā privātpersonas godu un cieņu — citā tajā kausiņā. Un tad, kurš nu būs tas smagākais, un par kuru tas sods ir bargāks.

Bet te taču ir pavisam cita lieta. Te ir runa par to, ka šī valsts amatpersona, lai viņa kas būtu, Valsts prezidents, lai viņa būtu kaut tajā zemākajā tur uzskaitījumā, šis cilvēks pilda valsts uzlikto pienākumu. Un tieši tāpēc pret viņu vērsas, ka viņš šo pienākumu pilda. Un ne jau tāpēc, ka tur ir greizsirdība pret šo cilvēku vai naids, vai atriebība. Bet, lūk, tas tiesnesis ir ne tā izskatījis lietu, kā tas cilvēks gribētu. Un tagad viņš pret viņu vērsas un izplata par viņu šo izdomājumu, un apzinās, ka tas viņu apkaunos. Bet ne tikai viņu. Bet mēs taču pēc tam ļoti labi zinām. Ahā, nu tur jau visi tādi sēž! Tātad runa ir par ko? Runa ir par to, ka persona... ka persona, lūk, pret valsts varas institūcijām, pārvaldības institūcijām, pauž šo savu attieksmi. Pavisam cita motivācija. Bet šī attieksmes paušana, šī necieņas paušana, viņa tiek izdarīta, apdraudot vai vērsoties pret to cilvēku, kurš šajā institūcijā ir, kurš veic šos pienākumus. Nu, bet tad, manuprāt, tās ir dažādas lietas un sods ir noteikts bargāks, es vēlreiz varu atkārtot. Es negribu šeit diskutēt, vai tur ir jābūt gadam vai diviem. Šad tad vispār ir grūti saprast, kā tās sankcijas top. Es to pavisam ar pilnu atbildību varu teikt. Bet te jau ir runa par būtību. Runa ir par būtību, un te jau arī tika minēts, ka tad jau mēs veselu rindu varam atrast tādu diskriminējošu normu un viņas visas no Krimināllikuma izslēgt ārā.

Un tagad par to, ka... un es tad arī beigšu, paldies... par to, ka atsevišķās valstīs, tātad, tā tiek risināts, citās atkal savādāk. Jā, protams. Es arī... es arī šķirstīju kriminālkodeksus no citu valstu pieredzes, lai pētītu... Nu, ir mums... Ir gan tādi kodeksi, kur ir, tātad, gan šī vispārīgā norma, atsevišķi ir pret prezidentu vērstā, atsevišķa, teiksim, norma, kur ir par tiesi runa, kur ir runa par pirmstiesas izmeklēšanas izdarīšanu... vēl šajā pantā pat ir nosaukta persona, kas veicina noziedzīgu nodarījumu atklāšanu... Tātad prakse ir dažāda, bet neviens taču... man liekas, mums nemaz nedrīkst tā pateikt, ka Latvijā būs tikai tā, kā ir tajā blakusvalstī vai savādāk. Katra valsts, viņai ir savas tradīcijas, viņai ir sava pieredze, un viņa šos likumus tā arī kārtu un pieņem.

Nu un tā... Laikam jau arī ir viss. Paldies.

A.Endziņš

Paldies, Liholajas kundze. Skultānes kundzei ir jautājums.

I.Skultāne

Sakiet, lūdzu, vai no kriminālprocesa viedokļa ir kāda atšķirība, kādā veidā tiek ierosināta krimināllieta pēc 271.panta vai pēc 158., 156., 157.?

V.Liholaja

Jā, nu, procesuāliste es gan neesmu, bet tik daudz es laikam varu teikt, ka, jā, 156., 157.pants ir privātopsūdzības lieta. Un katrs cilvēks, tātad, pats izsver, vai mans gods un cieņa ir aizskarti vai nē un, vai es griezīšos pie valsts pēc palīdzības. Bet 271.panta gadījumā, nu, es negribu vēlreiz atkārtoties... ka tur primāras intereses, kuras ir liktas kā galvenais tas tiešais apdraudējums, kā, lūk, ir tās... to institūciju normāla darbība, viņu prestižs. Un papildu tiešais ir šī valsts amatpersona nelaimīgā... par kuru mēs te tik daudz ...

I.Skultāne

Un 158. arī ir ?

V.Liholaja

158.pants... ziniet, es baidos Jums samelot... Man liekas, ka jā. Bet tad ir jāņem Kriminālprocesa likums, bet viņa man nav.

I.Skultāne

Paldies.

A.Endziņš

Lūdzu!

I.Čepāne

Sakiet, lūdzu, pašā procesa sākumā tika runāts, ka pieteikuma iesniedzējs teica... minēja, ka viens ir nosaucis policistu par zvēru. Nu, šajā gadījumā, ja būtu tāds gadījums, ja emocionālā tādā uzplūdu rezultātā kāds nosauc policistu par zvēru, vai tiesnesi par zvēru, manuprāt, taču nav piemērojams 271.pants. Šeit jau nav saskatāms nodoms.

V.Liholaja

Es nedomāju, ka tas ir tas izdomājums, par kuru runā likumdevējs. Jo, galu galā, izdomājums tomēr ir, kā saka... nevis vērsts uz personas vai nu to izskatu vai ... tas nav tas... Te varētu varbūt pie zināmiem nosacījumiem konstatēt, tas ir cits pants, par to goda aizskaršanu... Ja tas būtu pateikts vēl tādā formā, kas tiešām šo cilvēku ir aizvainojis un aizskāris.

I.Čepāne

Un sakiet, vai var likt vienlīdzību starp 316.pantu Krimināllikumā – vienlīdzības zīmi, un, kā šeit tika runāts, un likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 4.pantu? Taču nevar! Jeb varbūt var?

V.Liholaja

Nē, nu, vienlīdzības zīmi... es nezinu, vai tā es Jums varētu atbildēt. Redziet... 316.pants dod to funkciju uzskaitījumu, kurus pildošās personas, tātad, ir ar valsts amatpersonu statusu. Nu, tur tas viss ir uzskaitīts. Gan tas, ka pieņem, kā saka, tos lēmumus, kas ir saistoši citiem un veic tās funkcijas - uzraudzības, kontroles, un tā tālāk. Bet šis likums... viņš faktiski 4.pantā uzskaita tos amatus, kuru ieņēmēji ir valsts amatpersonas. Nu... man gribētos ticēt un domāt, ka šeit mēs nevarētu... nedrīkstētu būt pretruna, jo, ja cilvēks, teiksim, ja tas amats, kas ir iekļauts 4.pantā, ja nu viņš nepilda nekādas šīs funkcijas, tātad viņš nebūs valsts amatpersona. Bet tad te ir jāliek... faktiski ir jāskatās katras valsts amatpersonas pienākums, ko viņa dara, ko viņa pilda, un tad tā atbilde būs pilnīgāka. Nu, pretrunu šeit nedrīkstētu būt. Es tik daudz varu pateikt.

I.Čepāne

Jūs uzskatiet, ka vēl varētu paplašināt šo sarakstu?

V.Liholaja

Nē, nē... es tā neteicu...

I.Čepāne

Tad jau mūsu Latvija iznāk, ka puse ir visas amatpersonas.

V.Liholaja

Es atvainojos... Kaut gan, piemēram, Universitātē, bija arī mūsu fakultātē, nonāca, bija saņēmusi iesniegumu no KNAB... nevis iesniegumu, bet tādu vēstuli, kur tika stādīts jautājums par valsts amatpersonu statusu... nu, to personu, kas var būt valsts amatpersonas... loka paplašināšanu, ar norādi, ka, lūk, veselības aizsardzības jomā un pedagoģijas jomā vēl ir, kā saka, personas, kuras mēs nevaram saukt pie atbildības, piemēram, kaut vai par mantisku labumu neatļautu pieņemšanu. Tā kā uz šo valsts amatpersonu statusu jau var skatīties atkarībā no tā, vai mēs šodien apspriežam 271.pantu, vai 320.pantu par kukuļošanu apspriežam. Mēs gan atbildējām, ka diez vai te var paplašināt, jo neviens ārsts, kas tikai ārstē, vai skolotājs, kas māca, viņš nav un nevar būt valsts amatpersona, ka te ir savādāk risināms jautājums. Bet tas tikai liecina par to, ka...

I.Čepāne

Šeit pat ir 4.panta 5.daļā ministri un biroju vadītāji, padomnieki, konsultanti, palīgi... mums taču mudž no viņiem visa valsts.

V.Liholaja

Nu, Godātā tiesnese... Es jau diez vai nu varēšu izskaidrot, kā saka, kāpēc tieši tur ir iekļauti palīgi un konsultanti un vēl kaut kas... Katrā gadījumā es vēlreiz varu atkārtot, ka šiem cilvēkiem ir jāpilda kāda no tām funkcijām, kura ir 316.panta 1.daļā paredzēta, un 3.daļa mums valsts amatpersonām pielīdzina arī visas ārvalsts... personas.

A.Endziņš

Paldies. Tiesnešiem ir vēl jautājumi? Jelāgina kungs, lūdzu!

J.Jelāgins

Man ir jautājums. Ir patiešām atšķirīgi objekti, kā Jūs teicāt... bet, kā varētu nopamatot, kāpēc neslavas celšana par valsts institūciju ir augstāka hierarhijā, uz cita plauktiņa, nekā neslavas celšana par cilvēku? Un līdz ar to arī sankcijas ir atšķirīgas? Tātad sabiedriskā bīstamība ir lielāka, vai kas te ir? Kas tas pamatojums?

V.Liholaja

Jā, šeit ir lielāka kaitīguma pakāpe, bet ne jau tāpēc, es vēlreiz varu tikai atkārtot, ka tiek vērtēta dažādu personu... vērtēts dažādu personu gods un cieņa. Jo, es vēlreiz atkārtosu, ka šajā te... Kāpēc vispār tiek veidota speciāla norma, ja mums jau ir viena norma vai divas pat, kur tas viss ir? Nu, tāpēc, ka tad mēs izdalām... un, kāpēc mēs grupējam pa nodaļām šos te nodarījumus. Nu, tāpēc,

ka katrai nodarījumu grupai ir savs tas kopīgais grupas objekts, tās vienādās vai tieši saskarošās intereses, un, bez tam, katram nodarījumam, tāpat, šajos te speciālajos pantos mēs runājam par tām primārajām interesēm, kuru dēļ šī norma ir radīta. Un šī norma ir radīta ne jau tāpēc, lai to valsts amatpersonu vairāk sargātu, un tāpēc tā ir tā primārā interese, un tas ir tas galvenais tiešais objekts, un tad mēs nonākam pie tām interesēm, kurām tiek nodarīts kaitējums tikai tāpēc, ka viņš ir tām primārajām interesēm... Nu, es nezinu, nu tad man ir jālasa laikam kāds kurss šeit priekšā...

A.Endziņš

Liholajas kundze, man ir jautājums tādā aspektā... Iepazīstoties ar lietas materiāliem, ar šīm diskusijām, kas skar 271.pantu, kur ir runa ne tikai, ka tiek aizskarts konkrētās amatpersonas gods un cieņa, bet, ka arī, nu, tas resors, ko viņš pārstāv. Vai tas ir iespējams nodalīt atkarībā, kādā veidā šis aizskārums ir? Vai, teiksim, nu, Satversmes tiesas tiesnesis Endziņš... ja... bet kā fiziska persona... nu, kāda persona nosauks mani par noziedznieku, teiksim. Vai šinī gadījumā ir aizskarts tikai mans kā personas gods, vai tas ir aizskarts arī Satversmes tiesas gods, par cik noziedznieks var būt par tiesnesi. Kā Jūs to varat komentēt? Tā es sapratu vismaz no....

V.Liholaja

Nu, par cik šeit tika minēts uzvārds, tad es arī teikšu. Ja Endziņa kungu, kāds tiešām par viņu cels neslavu viņam uz kādu personisku attiecību pamata, nu, es nevarēšu... šeit nemodulēšu situāciju... Jā, tas būs 157.pants, neskatoties uz to, ka šis kungs šeit sēž šajā ļoti svarīgajā krēslā. Bet, ja par šo pašu kungu tiks izplatīti izdomājumi sakarā ar to, ka viņš to iepriekšējo lietu izlēma ne tā, kā kādam gribētos, un tad nu tur stāstīs, ko viņš tur nav darījis... Jā, tas būs 271.pants, jo bez šī cilvēka šeit sēž vēl daudzi, un šos jautājumus taču arī... lemj koleģiāli. Tāpat jau jāpadomā, ko tad tie pārējie vēl tur būs darījuši... Nu, tā es varu atbildēt.

A.Endziņš

Paldies.

V.Liholaja

Jā, un es vēl gribēju... es aizmirsu tajā satraukumā... Šeit runāja par to, vai ir kāda tiesu prakse. Nu, es arī tā mēģināju meklēt... Bet, ziniat, ir viena lieta, kur tika risināts jautājums par žurnālistu atbildību pēc 158.panta... Šis spriedums ir izgājis arī Senātu Augstākās tiesas, viņš ir nopublicēts Senāta lēmumu krājumā par 2001.gadu, un tur tie žurnālisti tika attaisnoti. Tāpat tiesas laikam var saprast, kad ir šī informācija patiesa, un kad nav, jo informācija bija pārbaudīta, bija atsauces uz avotu, un tiesa šos cilvēkus attaisnoja.

A.Endziņš

Paldies. Tā... Tiesnešiem ir vēl jautājumi? Nav. Ēlertes kundzei jautājums, jā? Lūdzu!

S.Ēlerte

Es gribētu uzdot dažus jautājumus. Vai es pareizi sapratu, ka 271.pants, aizstāvot intereses, zināmas intereses, kuras tajā ir ieliktas, aizstāv gan amatpersonu, gan institūciju, kuru šī amatpersona pārstāv? Vai es pareizi sapratu?

V.Liholaja

Primāri tiek aizstāvēts šīs institūcijas prestižs, jo katra valsts amatpersona iemieso sevī zināmā mērā šīs te institūcijas cieņu, prestižu, un ja vēl aizstāvamā persona ir pašas valsts cieņa, nu, tad katrs savu.... Jā... un papildus tiek aizstāvēta arī šī zināmās struktūras cieņa un gods, jo tieši tādā veidā jau var vērsties pret šo institūciju, ne jau savādāk.

S.Ēlerte

Man ir nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Jūs saredzat vai nesaredzat pretrunu tādā gadījumā starp šo pantu un Valsts pārvaldes iekārtas likuma pantu, kurā ir teikts, ka “valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu”?

V.Liholaja

Nē, nu redziet... Es par interesēm šeit runāju kā par to labumu, ko mēs krimināltiesībās atzīmējam kā noziedzīga nodarījuma objektu. Un laikam jau tas saturs ir cits... es nezinu, ko tur ir ielikuši likuma autori iekšā. Krimināltiesībās ar objektu tiek apzīmētas tās vai citas intereses, kuras aizsargā Krimināllikums. Un līdz šim nevienam nav bijušas šaubas par to, ka Krimināllikums sargā gan valsti, gan pašvaldības, gan personu grupas, gan atsevišķu personu intereses un tiesības, un tādā sakarībā es arī šeit runāju.

S.Ēlerte

Paldies.

V.Liholaja

Ja tas... tad ir jāskatās, kurš tad likums ir ar ko pretrunā, un divi dažādi likumi nedrīkstētu būt.

S.Ēlerte

Man ir vēl divi īsi jautājumi. Jūs minējāt, ka, runājot par 156., 157.pantu, ka nebūtu jāuztraucas žurnālistam vai kādai personai, ja apgalvojumi, kas tiek izteikti, ir patiesi. Jūs minējāt to neslavas celšanas pantu sakarā. Sakiet, lūdzu, kā un vai no patiesības viedokļa ir pārbaudāms apgalvojums, ka politiķa ūdrādas kažoks ir apšmucēts.

V.Liholaja

Ziniet, krimināltiesības nenodarbojas ar ne pierādījumu vākšanas lietu... tas nav mūsu priekšmets, un tāpēc es ... tad jautājiēt procesuālistiem, jautājiēt kriminālistiem, kā viņi to pierādīs.

Es varu teikt tikai vienu, ka personu var saukt pie atbildības tad, ja viņas vaina būs pierādīta. Un, ja mums šīs te... šo te pierādījumu trūkst, mēs visas šaubas tulkosim par labu personai, par kuru jautājums tiek risināts.

S.Ēlerte

Un pēdējais, pavisam īsais jautājums. Es vēl gribēju jautāt, vai... ja es kādu nosaucu par idiotu, vai tas ir izdomājums, vai fakts?

V.Liholaja

Es nezinu. Var būt fakts un var būt izdomājums. Ja tas apstiprināsies medicīniski, tas būs fakts, ja nē, tad izdomājums.

A.Endziņš

Briedes kundzei jautājums.

J.Briede

Jā, man arī pavisam īss jautājums. Jūs teicāt, ka... tas, ko es no Jums sapratu, ka kritizēt amatpersonas var, un tas ir vajadzīgs, bet kritikai ir jābūt patiesai. No kuriem vārdiem šajā te 271. vai arī, nu, tur, kur ir skaidrots par goda aizskaršanu, no kuriem vārdiem Jūs seciniet, ka tur ir jābūt patiesai...?

V.Liholaja

Es secinu no tā, ka 157.pants aizliedz jebkuram izplatīt izdomājumus, apzināti nepatiesus. Tātad... mēs ejam tālāk... pie tā, ka, tātad, ja tas nav izdomājums, bet, ja viņš tiek pausts tādā veidā, ka viņš aizskar, tātad mēs nonākam pie situācijas ... pie 156. atpakaļ aizejam... Vēlreiz atkārtošu, ka 157.pants aizliedz izplatīt izdomājumus. Tātad, lūdzu, kritizēt var uz veselībām līdz... kā saka...

J.Briede

Bet tas taču, ja es kritizēju... Ja es pasaku, ka tas ir stulbenis, idiots un noziedznieks... bet to es saku, jo man būtu pamatojums, kāpēc es tā saku... Tāpēc, ka viņš patiešām ir stulbi rīkojies. Bet tā būs viņa goda aizskaršana, un tajā 156.pantā ir par tīšu personas goda aizskaršanu. Es tiešām tīši viņu kritizēju, es neredzu to, no kurienes Jūs izsecināt, ka patiesumam tur ir jābūt.

V.Liholaja

Ja šis cilvēks uzskatīs, ka viņa gods un cieņa ir aizskarti, viņš, tātad, griezīsies pie tiesas un lūgs izvērtēt, un tiesa jau... tas ir pats jautājums par to, vai šīs ziņas tiešām ir goda un cieņu aizskarošas... ir pats jautājums, un tiesa spriedumā motivēs, kāpēc viņa uzskata, ka tas ir aizskārums vai nav...

J.Briede

Jā, viņš būs tīšs... Tā būs goda aizskaršana. Bet tad ir vienkāršs jautājums: kāpēc Jūs domājat, ka jābūt patiesumam? Kāpēc 156.pantā ir ietverts patiesums?

V.Liholaja

Es domāju, ka 157. aizliedz nepatiesas informācijas izplatīšanu.

J.Briede

Bet tas ir 157.

V.Liholaja

Bet vai tad te var būt pretrunas?

J.Briede

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Vēl ir kādi jautājumi? Nav. Paldies, Liholajas kundze.

Tā... Un, beidzot, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikāciju studiju nodaļas docents Ābrams Kleckins. Lūdzu!

Ā.Kleckins

Cienītā tiesa! Es jau esmu īpašā tādā stāvoklī, jo es nevaru būt kompetents tieši pašā galvenajā jautājumā — vai 271.pants ir pareizs vai nepareizs, jo tā nav mana kompetence.

Taču es gribu izteikt ļoti tādu dziļu gandarījumu par to, ka šo jautājumu pieņēma apspriešanai, un, ka par to būs izteikts viedoklis. Jo faktiski runa ir par daudz plašākām lietām, nekā par pašu šo pantu. Runa ir vispār par demokrātijas izpratni, par mediju vietu, teiksim, konkrēti mūsdienu sabiedrībā, par to, kādā stāvoklī mēs vispār paši visi esam.

Jo, redziet, kā mediju, kā žurnālistikas pārstāvis, es, protams, esmu pret kriminālsodiem. Tas ir skaidrs. Bet tas ir mans, tā sakot, pozīcijas stāvoklis, bet nevis juridiskais. Taču, es domāju, ka, ja mēs runājam par šīm lietām, mums vajag ņemt vērā vismaz divus priekšnosacījumus.

Pirmais. Es domāju, ka nekādas tiesības, kas atšķirtos no visu pārējo cilvēku tiesībām, nav iespējamas fiziskai personai kā fiziskai personai piešķirtas. Tās vienmēr tiek piešķirtas, manuprāt, demokrātiskā sabiedrībā tikai, kad viņš pilda kaut kādus pienākumus, un viņa pienākumu robežās. Un viss. Nekādu citu priekšrocību viņam nav. Tas attiecas tikpat labi uz ierēdņiem, kā uz žurnālistu, jo, teiksim, kad te runā par preses brīvību un vārda brīvību, es gribētu pasvītrot, ka tās tiesības nav dotas žurnālistam, tās atsavinātas no tām tiesībām, kas ir sabiedrībai saņemt informāciju. Un, cik tālu žurnālists nodarbojas ar to un pilda šo pienākumu, viņš arī ir aizsargāts un aizsargājams. Kā tikai viņš iziet no tā lauka, viņš ir tāds pats pilsonis, tāds pats kā visi citi. Un tas pats ir arī ar ierēdņiem. Kamēr viņš pilda pienākumus savus tajās robežās, viņu aizsargā likums. Kā viņš ir laukā no tā lauka, tā viņš ir tikpat ... Nekādas atšķirības es neredzu.

Otra lieta, kas man liekas ļoti svarīga. Mums ir jāņem vērā... jā, mums ir skaidri un gaiši pateikts Satversmē, ka mēs esam demokrātiska valsts. Bet tas nenozīmē, ka mēs esam demokrātiska sabiedrība. Tas tikai nozīmē, ka mūsu likumdošana atbilst demokrātiskas valsts, tā sakot, principiem un prasībām. Bet reāli mēs dzīvojam mazliet citādos apstākļos. Un te es esmu kāpēc priecīgs par to, ka labs ir šis jautājums, te es vairs neaizstāvēšu savu, tā sakot, pusi... bet tieši otrādi. Redziet, kas par lietu. Te bija pareizi pacelts jautājums, ka mums nav izveidojusies vēl tāda žurnālistiska un mediju vide, kas spēj pati regulēt savu profesionālo ētiku. Mums vispār nav tādu kodeksu, kas ir vispārātzīti. Jā, Žurnālistu savienība pieņēma! Nu un tad? Bet lielākā daļa žurnālisti, kas strādā, nav šīs Žurnālistu savienības biedri.

Otrkārt, neviens no šiem vispārizplatītajiem noteikumiem neparedz nekādu kontroli un izspriešanu par to, kā tiek... Teiksim, ja jūs ņemsit tādu situāciju Vācijā, tur pastāv padome, kas pieņem no visiem iedzīvotājiem, ne tikai no žurnālistiem vai skartajiem, jebkuras sūdzības par mediju darbību. To izskata tā padome, kas tā arī saucas, kas apskata attiecībā pret mediju kopīgi pieņemto ētikas kodeksu profesionālo, vai ir pārkāpums, vai nav. Ja ir pieņemts lēmums, ka ir pārkāpts, tad tas tiek noformulēts un tiek publicēts, un, pirmām kārtām, tanī izdevumā, kas ir pārkāpis.

Citiem vārdiem sakot, pastāv "ceha" cīņa par savu kvalitāti, par preses, par mediju kvalitāti. Un tas ir galvenais. Un, izejot no tā, es gribētu teikt, ka mums ir vajadzīgs, lai būtu vismaz divas lietas izstrādātas.

Bet tā pašregulēšana, vienalga, vai tas būs ombudsmens, kā to minēja, vai tā būs kaut kāda padome, kā minētā Vācijas padome, tiks pārstāvēta tā: puse — kā Žurnālistu savienības tie locekļi... tie pārvēlējami katrus divus gadus, un pusi dod izdevēji. Jā? Un tā tas veidojas tā, un viņi arī tulko, tā sakot, to kodeksu, viņi var arī pilnveidot, pārskatīt, ņemot vērā to praksi, kāda ir.

Tas būtu viens, ka mums ir jāpanāk, lai šī apspriešana šeit pārietu žurnālistu, mediju diskusijā par to, kā mums pašiem savu godu sargāt. Jo es domāju, mēs te visu laiku runājam, kā aizstāvēt žurnālistus, bet es domāju, ka arī cilvēki ir jāaizstāv no žurnālistiem, kad viņi izmanto dienesta stāvokli, lai kārtotu savas lietas. Un mēs kā žurnālistu sabiedrība esam ļoti ieinteresēti, lai nebūtu tādi cilvēki mūsu vidū.

Un otra lieta, kas traucē vispār daudzas lietas, manuprāt, izprast, par ko mēs te runājam... Es domāju, ka ir jābūt tieši juridiskam apzīmējumam, kas tad ir viedoklis. Jo, teiksim, te minēja Ēlertes kundze to Islandes gadījumu, ka nosauca policistus par zvēriem. Es te neredzu nekādu pārkāpumu, jo viņš tādā veidā raksturoja reālu rīcību. Bet es tanī pašā laikā nevaru pieņemt diezgan izplatītu mūsu žurnālistikā praksi, ka cilvēkus apsaukā. Vienkārši apsaukā. Bez kādiem pierādījumiem un nemēģinot arī... vai lieto nievājošus apzīmējumus regulāri katrā gandrīz vai reizē pieminot. Man šobrīd nav tik svarīgi, vai to izskatīs tiesa, vai neizskatīs. Es esmu pārliecināts, ka mēs kā demokrātiska sabiedrība nevaram attīstīties, ja mēs paši mediju vidū necīnīsimies pret tādu praksi, ka drīkst atļauties visu.

Te runāja, patiesība vai nav patiesība. Var būt kļūda, un tas ir dabiski. Bet, ka jātiecas pēc patiesības, tas arī ir skaidrs. Jo skaidrs, ka mūsdienu apstākļos, kad ir jāraksta numurā, un dažkārt

cilvēks raksta, piemēram, numurā divus vai trīs materiālus, viņš ne vienmēr var visu pārbaudīt, bet sabiedrībai tā informācija ir jāsaņem. Bet tad var būt tālākā diskusija, kļūdu labojumi un visādas lietas. Bet nevar būt tā, ka var vispār ... lūk tā, man nepatīk šis cilvēks... redakcija nepatīk, izdevējs... žurnālisti, un var apsaukt. Un tas gan ir pilnīgi skaidrs, ka būtu jāformulē, kas ir viedoklis. Ka viedoklis ir vienmēr ar kaut kādu pamatojumu. Lai būtu... es pat domāju, ka arī tas piemērs, ka policisti ir zvēri, nav īsti precīzi. Bet, nu, viņš... bet katram ir skaidrs, ka katrs var saprast, ka viņi rīkojas kā zvēri. Tāpēc viņi tā tika nosaukti. Vai arī pateikt par to pašu... par to idiotu... Teiksim, pieņemami būtu pateikt, jā, jo vajag lietot kaut ko tādu... uzskatu, ka tā ir rīcība, kas darītu godu idiotam. Tad es saprastu. Bet, kad mani vienkārši apsaukā par idiotu... no kura laika tad žurnālists ir tas galvenais ārsts, neiropatologs vai psihiatrs... Un visādas tādas lietas.

Viņš rīkojas kā stulbenis pēc jūsu domām... To jūs varat pateikt. Bet jūs nevarat pateikt, ka viņš ir stulbenis. Es domāju, ka tās ir tomēr atšķirīgas lietas, un, ja mums šīs nianšes neinteresē, tas nozīmē, ka mums principā tomēr neinteresē cilvēktiesības, jo tās jau ir pirmās tiesības, kas ir cilvēkam, lai viņu ciena. Un, ja viņam kaut ko pasaka, tad lai to darītu cienījamā veidā. Tas var būt, cik vien gribat, asi, bet tas nevar būt nepiedienīgi. Tas arī ir viss, ko es gribēju teikt.

A.Endziņš

Paldies. Tiesnešiem ir jautājumi? Lūdzu, Čepānes kundze!

I.Čepāne

Es esmu ļoti pateicīga Jums, ka Jūs sākat par šo lietu runāt, jo citādi izlikās, ka Ēlertes kundze laikam pat nesaprata, ko es jautāju... Un tagad es vēl jo vairāk... Bet es tagad gribu vēl vairāk noskaidrot tādu lietu. Šorīt no rīta, zinot, ka šāda lieta tiks izskatīta Satversmes tiesā, tika atnesta visai tiesai adresēta viena sūdzība, kur vienas augstskolas rektore vienā diezgan pazīstamā laikrakstā ir nodēvēta, ka viņa ir čekas aģente, un nezina kādi citi vēl noziegumi. Viņa ir aizgājusi uz Totalitāro noziegumu izmeklēšanas centru un dabūjusi izziņu, ka viņa nav... tāpat kā mums visiem tiesnešiem, stājoties darbā, arī bija nepieciešamas tādas izziņas, ka mēs neesam čekas aģenti. Viņa aizgājusi ar to izziņu uz to avīzi, un viņai pateica: piedodiet, ziniet... tas ir viedoklis.

Nākošais. Šeit mums lietā ir tādi materiāli, ka viens ļoti lielas avīzes redaktors, runājot par ētiku, saka tā par ētikas kodeksu: šitādus kodeksus lai sacer tie, kuri paši jau atbilst to jēgai, katrai politiski vai profesionāli vārgai sistēmai ir pat bīstami plātīties ar kaut kādiem ētikas kodeksiem.

Es gribētu tagad jautāt Jums: sakiet, vai ņemot vērā to, ka Jūs teicāt, ka mēs reāli nedzīvojam vēl demokrātiskajā sabiedrībā, vai šo normu, Jūsprāt, nav priekšlaicīgi atcelt?

Ā.Kleckins

Redziet, es arī par to domāju, tieši, gan rakstot tos savus apsvērumus, gan arī tagad, klausoties visu šo sēdi. Es nevaru pateikt viennozīmīgi. Diemžēl es nejūtos tik kompetents, bet tas ir ļoti iespējams, ka principā šī norma ir noteikti atceļama. Vai viņa ir atceļama šobrīd, to es nevaru pateikt, kaut gan man liekas, ka principā jau vienalga, tā nestrādās, ja nestrādās arī tās pārmaiņas, ja nepilnveidosies pati mūsu mediju un žurnālistiskā sabiedrība.

I.Čepāne

Jo šodien man ir brīžiem tāds iespaids, ka dažkārt mēs, diemžēl, sastopamies ar žurnālistiem, kas raksta... vienalga viņiem, vai kas zaga, vai kuru apzaga... Paldies.

A.Endziņš

Ir vēl kādi jautājumi? Briedes kundze. Lūdzu!

J.Briede

Kleckina kungs, sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, atbildībai par amatpersonas goda un cieņas aizskārumu vajadzētu būt tiešām lielākai kā par parastas personas aizskārumu, ņemot vērā, ka tur ir tās valsts intereses, un ņemot vērā arī to, ka valsts intereses dažkārt var aizstāvēt, tieši kritizējot?

Ā.Kleckins

Nē, tas viss ir diezgan, tā sakot, daudz komplicētāka tā lieta. Es neesmu pārliecināts, ka vispār galvenais ir sodi. Galvenais ir nosodījums kā tāds. Un, cik tālāk attīstās demokrātija, cik mazāk... cik zemāki paliek sodi... Un tas ir normāli. Bet runa ir par kaut ko citu. Es vēlreiz saku, ka aizvainot cilvēku, kas ir amatpersona, sakarā ar viņa amata godīgu pildīšanu, tas ir tiešām jāsoda vairāk tādā nozīmē, ka mēs tādā veidā apdraudam to mūsu demokrātisko kārtību. Bet tikai tajā gadījumā, bet ne tāpēc, ka viņš ir amatpersona. Bet tāpēc, ka viņš pilda noteiktus sabiedrības uzdotus, tā sakot, pienākumus, un pilda to savu robežu, precīzi ievērojot savas, tā sakot, robežas. Bet ne citādi. Citādi viņš var būt kā jebkurš cits cilvēks. Pat vēl varbūt vairāk. Varbūt vairāk.

A.Endziņš

Paldies. Ir vēl jautājumi? Kusiņa kungam? Nav. Paldies.

Līdz ar to mēs esam uzklaušījuši visas pieaicinātās personas un, pirms mēs pārejam pie tiesu debatēm, tiesa pasludina pārtraukumu līdz pulksten 15.00.

Pieaicinātajām personām nav iebildumu? Tiesnešiem? Paldies.

(Pārtraukums)

A.Endziņš

Lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta. Tiek atklātas tiesu debates.

Vārds tiek dots pieteikuma iesniedzējai jeb pārstāvei. Cik Jums būtu vajadzīgs laiks?

S.Ēlerte

Nu, es ceru, 15 minūtēs.

A.Endziņš

Vai nav iebildumu? Lūdzu!

S.Ēlerte

Paldies.

Godātā tiesa! Daži komentāri tam, kas tika teikts sēdes laikā.

Man liktos, ka būtu ļoti nepareizi, ja rastos iespāids, ka šajā tiesas sēdē tiek izskatītas divu grupu pretējās intereses, ka šeit ir žurnālisti, kuri būtu ieinteresēti teikt, kas vien viņiem ienāk prātā, un kuri cīnās pret amatpersonām, savukārt amatpersonas cenšas sevi maksimāli aizsargāt. Es uzskatu, ka žurnālistiem, tāpat kā amatpersonām, nepienākas nekāda īpašā aizsardzība, un tādēļ neesmu atbalstījusi arī tiesas sēdē minēto ierosinājumu, ka noteikt īpašu aizsardzību žurnālistiem, jo, īpaši aizsargāti žurnālisti būtu tāds pats sabiedrības tiesību uz izteiksmes brīvību ierobežojums, kā, manuprāt, šīs te īpaši aizsargātās amatpersonas. Jo, tāpat kā suverēnā vara pieder sabiedrībai, tā arī tiesības uz izteiksmes brīvību ir katram sabiedrības loceklim, nevis žurnālistiem kā īpaši privilīģētai grupai.

Šeit tika arī debatēts par to, vai žurnālisti paši sev spēj, izmantojot zināmas savas nevalstiskās organizācijas vai, teiksim, tādu institūciju radot kā ombudsmens, noteikt zināmus profesionālos un ētikas standartus.

Pilnīgi piekrītu tam, ka tas būtu lieliski, ja Latvijā tas būtu iespējams. Tomēr esmu pārliecināta, ka žurnālistu rakstu kvalitāti vai žurnālistu bieži nepietiekamos ētikas standartus būtu kļūdaini labot ar likumu pantiem Krimināllikumā. Un šī tiešām ir Latvijas žurnālistu vides problēma, bet man būtu grūti iedomāties, kā es varētu parakstīt kopīgu ētikas kodeksu ar Čepānes kundzes citēto redaktoru, kurš uzskata, ka jaunā valstī ētikas kodeksi nav vajadzīgi.

Un tāpēc es nedomāju, ka mērķis ir parakstīt jebko un tādējādi žurnālistiem sevi ierobežot, mērķis ir maksimāli attīstīt Latvijā profesionālajā vidē žurnālistu ētikas standartus, bet, manuprāt, ne ar pantiem Krimināllikumā.

Tādēļ man nelikās pieņemams ierosinājums, ka, varbūt ne tagad, bet ar laiku varētu šo te pantu Krimināllikumā, tātad, izņemt to no Krimināllikuma, jo būtu augusi žurnālistu ētika. Man liekas, ka šīs lietas nebūtu jāsaista.

Bija tāds kā jautājums vai pārmetums no Kusiņa kunga puses, kuru es pilnīgi pieņemu: kāpēc "Diena" nav bijusi pietiekami aktīva likumdošanas iniciatīvas... uzlabošanas iniciatīvās. Mēs tiešām esam nākuši pirmo reizi.

Bija arī jautājums par to, kāpēc tad mēs prasām atcelt 271., bet ne pantus, kas ir, pieņemsim, 156., 157. vai 158., kas arī paredz sodu. Pilnīgi pieņemu šo pārmetumu, vienīgi mēs ikdienā nodarbojamies ar citām lietām, tā teikt, taisām avīzes, bet, kāpēc mēs izvēlējamies tieši šos divus pantus — 91., sākotnēji, un 271.? Tā iemesla dēļ, ka mums likās, ka šī... ka tur ir tā dubultā problēma. Ka viena problēma ir vārda brīvības ierobežojumi, un otra problēma ir īpašu amatpersonu vai 91.pantā — deputātu kandidātu aizsardzība. Tādēļ mēs, tā teikt, sākām ar šiem diviem pantiem.

Un arī pēc šodienas debatēm mana pārlicība ir, ka 271.pants būtu atceļams tā iemesla dēļ... Vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, tādēļ, ka tas dod īpašas privilīģijas kādai atsevišķai grupai. Otrkārt, tamdēļ, ka pants pats par sevi, manuprāt, nav pietiekami skaidrs, tas īsti nenovelk robežas starp mūsu diskutēto jautājumu par viedokli vai ziņu, kuras atbilstību patiesībai ir iespējams pārbaudīt. Tāpat šis pants, paredzot aizsardzību amatpersonām, nosaka nesamērīgu un ārkārtīgi nevajadzīgi plašu aizsargājamo loku.

Tālāk. Manuprāt, šis pants ir atceļams, un arī, neskatoties uz iebildumu, ka nav jau bijušas tās konkrētās krimināllietas, ka mēs it kā runājam zināmā mērā par teorētisku priekšmetu, bet mēs taču esam liecinieki tam, cik aktīvi un enerģiski tiek saskaņota Latvijas likumdošana ar dažādām starptautiskām tiesību normām, un es nedomāju, ka mums ir tiešām jāgaida līdz tam brīdim, kad kāds žurnālists būs cietumā, lai šo normu saskaņotu ar Eiropas Cilvēktiesību deklarāciju un Latvijas Republikas Satversmi.

Tad, manuprāt, domājot par šo pantu, būtu arī jādomā, kura ir tā robeža starp amatpersonas un valsts interesēm, un vai drīkst to novienādot ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijā minēto ierobežojošo sabiedrības drošības interešu aizsardzību.

Vēl viens iemesls, kāpēc, manuprāt, ir jāatceļ šis pants, ir, ka reāli brīvības atņemšana ir pārāk draudošs sods par... un, ka šāds sods var apdraudēt un ierobežot brīvo politisko diskusiju sabiedrībā.

Un tādēļ es lūdzu atcelt šo pantu kā neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 100. un 91.Pantam, un kā neatbilstošu Eiropas Cilvēktiesību deklarācijai.

Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Lūdzu!

J.Briede

Godātā tiesa! Es tikai pavisam nedaudz gribu papildināt to, ko teica Ēlertes kundze. Un es gribu norādīt uz to, ka norma patiešām ir neskaidra, un tas izrietēja gan no eksperta Kuča kunga teiktā, gan no tā, ko Niedre teica, un daļēji arī no tā, ko Kusiņa kungs teica, norādot, ka arī citas tiesību normas nav pietiekoši skaidras, bet ar to es saprotu, ka viņš atzīst, ka arī šī tiesību norma nav pietiekoši skaidra.

Un es joprojām domāju, ka šis pants, kādā viņš ir izteikts... tādā redakcijā, kādā viņš ir izteikts, viņš apdraud arī viedokli. Un es vēlreiz pārlasīju to, ko ir rakstījuši krimināltiesību grāmatā Liholaja, Krastiņš un Niedres kungs, un viņi tiešām saka, ka goda aizskaršana ir cietušās personas novērtējums neatkarībā no tā, vai šis novērtējums pēc būtības ir pareizs vai nav. Un, ja mēs tagad domājam, ka, teiksim, policists var piemērot... ne policists, bet izmeklētājs tagad domātu, vai viņš var vienkārši par... pēc būtības nav pareizs. Tātad nav patiess. Viņš droši vien varētu izmantot šo grāmatu un atsaukties uz viņu kā uz autoritīvu avotu. Un šeit ir pateikts, ka novērtējums, neatkarībā no tā, vai tas ir pareizs vai nav, ir uzskatāms par goda un cieņas aizskārums, ja tas ir aizskarošs, apvainojošs.

Tālāk. Tātad tas ir par to, vai tas ir pietiekoši skaidri noteikts ar likumu. Tālāk, runājot par to, vai ir leģitīmais mērķis, te arī joprojām no visiem cilvēkiem, kas šeit šodien uzstājās, man nav īstas pārliecības, ka valsts pārvaldes interešu aizstāvība tiešām ir tas leģitīmais mērķis, jo, kā rāda prakse, kaut vai šajā pašā jau pieminētajā Strujēviča lietā par "Dienu", tieši tas, ka tas ministrs tika tik asi kritizēts... Viņš pats vēlāk atzina, tieši tāpēc, kā, lūk, "Diena" bija taisījusi pret viņu kampaņu, viņš atcēla tos noteikumus, kuri, ja netiktu atcelti, tad valstij netiktu iemaksāti 8 miljoni

latu. Tātad, patiesībā valsts pārvaldības interesēm... nu, protams, sabiedrības interesēs kopumā, jo valsts pārvaldei nav savas intereses kā tādas... tātad, mūsu sabiedrības intereses, vienkārši valsts pārvalde viņas realizē, ir... šajās interesēs ir, lai kritika pastāvētu, un, līdz ar to, aizsargāt amatpersonas vairāk, tas neatbilst leģitīmajam mērķim. Un to rāda arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, ka amatpersonām tomēr ir tās kritikas robežas tālākas. Visšaurākās tās ir indivīdiem, tad nāk tiesneši, tad nāk citas amatpersonas, un tad nāk politiķi. Bet, visādā ziņā, otrādā kārtībā, nekā tas izriet no mūsu Krimināllikuma.

Tālāk. Ierobežojums tiek uzskatīts par samērīgu, par proporcionālu tad, ja nav citi... ja viņš tiešām ir nepieciešams demokrātiskajā sabiedrībā, ja nav citu līdzekļu, kā sasniegt konkrēto mērķi. Un, ja konkrētais mērķis ir šī te valsts pārvaldes interešu aizstāvēšana, tad, pirmkārt, tā ir vārda brīvība, otrkārt, pārāk... vārda brīvības robežas pārkāpšanai jau ir paredzēti konkrētie panti Krimināllikumā, par kuriem, protams, mēs arī varētu diskutēt. Bet mēs nebūt neesam sajūsmā par šiem pantiem. Nu, bet šobrīd mēs par viņiem nerunājam.

Un ir arī Civillikuma pants, un ir iespējams arī paredzēt šo te jautājumu noregulēt ar Administratīvo pārkāpumu kodeksu.

Tātad ir iespējami citi līdzekļi, un, līdz ar to, nevar runāt par to, ka konkrētais pants ir samērīgs. Jo īpaši ir jārunā par to, ka šeit ir reāla brīvības atņemšana, kas ir divi gadi, un Eiropas Cilvēktiesību tiesā arī Kusiņa kungs nevarēja pateikt, ka būtu bijis tāds gadījums, ka tiesa būtu attaisnojusi sodu, kuš ir reāli brīvības atņemšanas sods.

Mums tika šeit teikts, ka nevajag skatīties uz augstākām sankcijām, bet tās augstākās sankcijas pastāv, un, līdz ar to, mēs uz viņām skatāmies, un viņas ir reāls drauds mūsu vārda brīvībai.

Un, visbeidzot es gribu teikt, ka, runājot par nevienlīdzību... Nevienlīdzība dažos gadījumos ir attaisnojama. Bet ir attaisnojama tādos gadījumos, ja ir šis te atkal leģitīmais mērķis. Un konkrētajā gadījumā nevienlīdzība būtu attaisnojama tad, ja būtu... tas pants varbūt pastāvētu, bet tas sods būtu mazāks nekā parastas personas goda un cieņas aizskaršanā. Līdz ar to tad tas atbilstu tai interpretācijai, ko ir devusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

Paldies.

A.Endziņš

Kusiņa kungs, cik Jums laika būtu vajadzīgs?

G.Kusiņš

15 minūtes, es centīšos iekļauties.

A.Endziņš

Lūdzu!

G.Kusiņš

Godātā tiesa! Pāris argumentu debatēs par izskanējušo pirms pārtraukuma.

Patiesībā apšaubīt vajag. Tā ir normāla civilizēta cilvēka ikdienas domāšana. Apšaubīt vajag visu.

Tikai lietu apšaubīšana dod iespēju paskatīties uz lietu laiku pa laikam no jauna, svaigām acīm. Šaubas patiesībā ir ceļš uz patiesību. Un nav jāaizmirst viens cits...diemžēl meli nav ceļš uz patiesību.

Ja mēs paskatāmies uz šo procesu, tad bieži vien šeit, manuprāt, izskanēja tā, ka, nu, pieteikuma iesniedzēji grib, lai juristi visu apraksta. Lai būtu uzrakstīta viedokļa definīcija, fakta definīcija, uzskata definīcija, informācijas definīcija, vārda brīvības definīcija, lai tas viss būtu iekļauts šeit. Manuprāt, vienreiz Levita kungs izteicās, ka patiesībā Eiropas cilvēktiesību visu apjomu varētu interpretēt no viena Satversmes vārda - "demokrātija". Zināmā mērā viņam var piekrist. Tā ir ļoti augsta līmeņa interpretācija, ko var patiesībā sasniegt no viena vārda. Viņš to var izdarīt.

Manuprāt, vēl kaut kas apliecina to, ka mēs saprotam, ka ir, teiksim, vārdi, kas nav obligāti jāapraksta. Es visu procesu uzmanīgi vēroju, ko dara pretējā puse. Nu, tā, tīri profesionāli... Bet Jūs taču piecēlāties. Jūs izrādījāt cieņu tiesai. Procesa laikā Jūs to darījāt. Līdz ar to Jūs paši jutāt, ka ir tāda nepieciešamība piecelties. Jūs objektīvi pieņēmat, ka tas ir cieņa.

Nākamais. Patiesībā šis process ir process par sodu politiku. Un viņš patiesībā ir nedaudz politisks process par liberālāku sodu politiku vai par stingrāku sodu politiku.

Cik es saprotu, šeit tika arī piesaukts par to, kādai tad jābūt soda politikai, un varētu būt tā, ka šo pantu atceļ, bet paliek 156. ar visiem šiem 157., 158. ... ar tām sankcijām. Bet tur taču arī ir brīvības atņemšana. Sakiet, lūdzu, ar ko pamatojas tas, ka, teiksim, par tiesneša maksimālu apvainošanu var būt viens gads brīvības atņemšana, bet nevar būt divi gadi brīvības atņemšana. Kur ir tas kritērijs? Un te mēs redzam, ka tas salīdzinājums ir tikai tāpēc, ka tajā 156.pantā ir tas viens gads.

Un ja 156.pantā būtu kaut kas cits? Tad mēs no kaut kā cita vadītos. Manuprāt, šie salīdzinājumi ir neveiksmīgi.

Jāsaka, ka Kuča kungs arī atzina, ka, ja mēs paskatāmies šos formulējumus, tad šī gods un cieņa ir zināmā mērā vienādi formulēti gan 271., gan arī tajos 156., 157., 158. Tātad tas, kas atšķiras, ir nedaudz atšķirīgs specifisks objekts un nedaudz atšķirīga specifiska sankcija, kas ir stingrāka. Atšķirības... tātad ir divas nelielas atšķirības. 158. — līdz vienam gadam un 30 minimālās algas, 271. — līdz diviem gadiem un 60 minimālās algas. Patiesībā tā ir tā visa strīda būtība. Nu nav jau nekas vairāk.

Jūs šo atšķirību gribat pacelt līdz kaut kam pārākam un pateikt, ka šī atšķirība ir galvenais, kāpēc tas tā nevar būt. Bet, patiešām ir taču ierindas pilsonis, un var būt kāds... kāds valsts augstākās tiesas priekšsēdētājs, kas tiek apvainots briesmu noziegumos... genocīdā... mazu cilvēku, es nezinu, slepkavībās... vēl kaut kādās pilnīgi ārprātīgās lietās.

Manuprāt, Jūs skatāties uz maksimālo sankciju, bet, saprotiet... maksimālā sankcija par maksimālo pārkāpumu. Es negribu šeit, teiksim, mēģināt, kā Čepānes kundze teica, vingrot kaut kā,

mēģināt teikt, kā rīta vingrotāji... uzburt kaut kādu ainu. Patiesībā maksimālas sankcijas par maksimālo sodu. Maksimāli sodi saistībā ar profesionālo pienākumu veikšanu.

Par piemērošanu. Attiecībā uz piemērošanu man jāsaka tā, ka ir, protams, svarīgi, ka amatpersona tajā brīdī ir pildījusi savus amata pienākumus. Un šeit ir taisnība, ka var apvainot šo valsts amatpersonu gan privāti, gan tad, kad viņš nepilda valsts amatpersonas pienākumus, kad viņš kā privāts subjekts uzstājas. Un tad, kad viņš patiešām ir tiesnesis vai arī, teiksim, pilda kaut ko citu.

Diemžēl mums nav prakses. Mums bija ļoti interesanti uzzināt no Kuča kunga, ka ir prokuratūrai kaut kādas lietas. Diemžēl mums nav prakses par tādu tīri teorētisku iespējamu lietu, kas būtu, ja prokuratūra ierosinātu, bet apvainotā persona nevēlētos. Un kā tad tā lieta varētu tālāk attīstīties bez 271.panta. Es pieļauju, ka tur nekas nesanāktu no tāda tiesas procesa.

Es centos, teiksim, nu, tā atcerēties, kur tas varētu būt, un tad man nekas cits nenāk prātā, kā tikai tā skandalozā, jocīgā lieta ar princi Čārlzu un puķēm pie Brīvības pieminekļa. Nu, patiesībā šeit ir, es negribu pielīdzināt tur karaļnama pārstāvi un britus, tur ir kaut kas cits, kaut gan, ja mēs paskatāmies citu valstu likumus, tad karaļnami ir izdalīti atsevišķi, ka pret karali nevar izteikt kādus apvainojumus, un tās valstis, kas ir konstitucionālās monarhijas, tomēr šo valsts simbolu, pirmo personu, tur ļoti augstu.

Tas, kas man iekrita acīs, ir, manuprāt, tas, ka mēs cenšamies normatīvos aktus piemērot kaut kā gramatiski. Mēs baidāmies, vai tiesneši pratīs piemērot un cenšamies ar karoti ieliet mutē, cenšamies uzrakstīt kaut kādiem tādiem vārdiem, bet Jūs saprotiet, tas ir ceļš, kas pēc trīs gadiem atkal ir jāraksta par jaunu. Un pēc pieciem gadiem atkal par jaunu. Nav iespējams pilnīgi precīzi noformulēt lietas. Tas nav izdevies ne filozofiem, kāpēc Jūs domājat, ka tas izdosies juristiem? Vienmēr pastāvēs nepieciešamība interpretēt.

Notiek interpretācija - Krimināllikuma 316. un Interēšu konflikta likuma attiecīgie panti. Tās patiešām ir divas dažādas lietas. Krimināltiesībās ir šis 316.pants. Ja mēs paskatāmies Interēšu konflikta likumu, tad tur valsts amatpersonas ir arī tās, kuras, liekas, saskaņā ar likuma 16. vai 18.pantu, kas piedalās lēmumu projektu sagatavošanā. Interēšu konflikta likumā. Uz manu jautājumu KNAB pārstāvim — vai sekretāre piedalās lēmuma projekta... viņa taču raksta... Jā. Nu, bet es saku, tas, kas tur valodu pārbauda un tur komatus saliek? Arī. Vai tad viņi ir valsts amatpersonas Krimināllikuma izpratnē? Nē taču! Un, ja mēs paskatāmies 316.pantu, mēs šeit nevaram atrast tos padomniekus un asistentus, un vēl kaut ko. Šeit ir šaurāks loks.

Bez tam, es gribu vērst uzmanību uz to, ko teica Liholajas kundze. Šis amatpersonas jēdziens attiecas ne tikai uz 271., bet arī uz smagām... uz kukuļošanas lietām. Šis nav tas, kas ir domāts tikai 271.panta interpretācijā. Tas ir arī citu Krimināllikuma pantu interpretācijai.

Vēl viens princips, kas tika pieminēts un, kas, manuprāt, šinī gadījumā ir ļoti būtiski svarīgs, lai izspriestu šo lietu patiesi un objektīvi. Krimināltiesībās ir vēl viens princips, ka jebkuras šaubas ir par labu apsūdzētajam. Tātad, pat ja kaut kas nepierādīsies, krimināllietu izspriežot, tiesnesim... šinī gadījumā šīs ziņas sniedzējs tiks attaisnots. Ja būs kaut mazākās šaubas pierādījumu vākšanai, prokuratūrai. Jebkuras šaubas ir par labu apsūdzētajam.

Un visbeidzot. Trīs lietas, ko es gribētu pateikt beigās.

Manuprāt, pieteikuma iesniedzēja nepareizi cenšas interpretēt likumu. Es zinu, ka viņa prot pareizi interpretēt likumu. Jūs interpretējat tikai gramatiski. Nez kāpēc tikai un vienīgi gramatiski. Jūs pilnīgi neņemat vērā, kā normāla tiesību norma ir jāinterpretē. Kopš kura laika tad ir tikai gramatiski jāinterpretē? Ir taču vēl citas... ir sistēmiskā. Kāpēc likuma piemērošana nevar būt tāda, ka, ņemot vērā starptautiskos tiesību aktus vai Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus? Kāpēc Jūs sakāt, ka tā nebūs? Es esmu pārsteigts, ka mana kolēģe turas pie šāda gramatiskas... ja es stāvētu tiesas tajā pusē, es arī droši vien to pašu teiktu...

Jūs sakāt vēl: šie ierobežojumi jāinterpretē maksimāli šauri. Un tad, kad Jūs sakāt, ka nevar būt meli, Jūs interpretējat atkal maksimāli plaši. No meliem Jūs aizejat pie uzskatiem, viedokļiem, un tā tālāk. Tad kur tad ir tā pozīcija? Jūs sakāt, ka ir jāinterpretē šauri, es piekrītu, ka ir jāinterpretē šauri. Bet kāpēc Jūs interpretējat plaši?

Uzskatu, ka lietā esošie materiāli, pieteikuma iesniedzēju un eksperta teiktais, nedod pamatu šādam apgalvojumam, ka Krimināllikuma 271.pants ir pretrunā ar Satversmes 91. un 101.pantu. Patiesībā šajā procesā, manuprāt, nav iegūti pierādījumi, ka šī pretruna ir. Patiesībā mēs cenšamies iedomāties, kā būtu, ja būtu. Vai tas ir skaidrs? Nu, man, godīgi sakot, nē.

Vēl es gribētu teikt, ka gods un cieņa vienmēr ir pastāvējuši kā jēdzieni, un, cik sena ir vēsture, tik, man liekas, sens ir arī strīds par to, vai gods un cieņa ir aizskarti vai nav aizskarti.

Un visbeidzot es gribētu nobeigt ar tādu slavinošu piezīmi - Aivara Ozoliņa rakstu laikrakstā "Diena" uzreiz pēc prezidentes vēlēšanām, atkārtoti pārvēlējot... uzreiz pēc pašreizējās Valsts prezidentes atkārtotas pārvēlēšanas. Lai, reprezentējot savu valsti, varētu stāties citu valstu pārstāvju priekšā bez sarkšanas un bez taisnošanās... tā viņa pati sev novēlēja uzreiz pēc ievēlēšanas. Un, ka pirms Vairas Vīķes-Freibergas atkārtotas ievēlēšanas arī mēs varam droši, ka mums nebūs jāsarkst par to, ka mūsu prezidente pārstāv Latviju. Jūs ar šo atzīstat, ka Valsts prezidente ir simbols. Jūs ar šo atzīstat, ka Valsts prezidents ir simbols. Tad kāpēc Jūs negribat atzīt, ka pret simboliem ir nedaudz lielāka aizsardzība? Pret tiesu varas simboliem ir nedaudz lielāka aizsardzība. Jūs šeit to atzīstat. Paldies.

A.Endziņš

Paldies. Tiesu debates pasludinu par slēgtām.

Vai kāds no lietas dalībniekiem vēlas izteikt repliku? Lūdzu!

J.Briede

Jā, paldies. Runājot par to, vai visur vajag definīcijas. Protams, ka nevajag. Bet definīcijas ir vajadzīgas, un likumus vispār kāpēc raksta... Tajos brīžos, kad ir vajadzīgs regulējums. Un tajos brīžos, kad nav saprotams, nav skaidra satura, tad ir jābūt definīcijām, viņām ir jābūt skaidrākām.

Un, uzreiz runājot arī par gramatisko iztulkošanu. Es tā īsti nesapratu, kāpēc mēs esam runājuši par gramatisko, ja mēs runājam par jēgas mērķi, par sistēmisko... ņemot vērā Eiropas cilvēktiesību praksi. Tā īsti to tā nesaprotu.

Mēs neesam pret goda un cieņas aizsardzību vispār, bet mēs kopumā esam pret to, ka godu un cieņu nevajag aizstāvēt ar Krimināllikumu. Un mēs ne mirkli neesam teikuši, ka pārējos pantus

mēs uzskatām par labiem. Mēs arī uzskatām, ka tie ir atceļami, vienkārši tie nav tie, par kuriem šobrīd ir iesniegta sūdzība, un līdz ar to mēs par viņiem vienkārši nediskutējam. Bet arī viņi, protams, ir izteikti tikpat neskaidri, un to pašu atzina arī Artūrs Kučs.

Un es nedomāju, ka, piemēram, Ungārija, kas 1994.gadā ir atcēlusi savu likumu, kur ir paredzēta kriminālatbildība, ka viņiem ir kaut kādas lielas problēmas ar to, ka visi apvainotu tagad tos simbolus... un vēl pārvaldes amatpersonas... Es domāju, ka šajās valstīs, kur kriminālatbildība ir atcelta, tur lieliski darbojas pārējās normas, un vārda brīvība tiek samērota ar goda un cieņas aizskārumu.

A.Endziņš

Paldies.

S.Ēlerte

Varbūt vēl divi īsi teikumi. Kusiņa kungs teica, ka mēs cenšamies normu interpretēt šauri. Nē, man liekas, ka mēs visu laiku pastāvam uz to, ka ierobežojumi vārda brīvībai, izteiksmes brīvībai, ir jāformulē iespējami šauri. Šiem ierobežojumiem ir jābūt precīziem un šauriem. Nav runa par to, ka ir normai jābūt šaurai un burtiskai.

Es nedomāju, ka mēs runājam par burtisku interpretāciju. Tieši otrādi, mēs visu laiku mēģinām attiecināt un samērot šo 271.pantu ar to, kas ir formulēts pašos svarīgākajos Satversmes pantos un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā.

Un Aivars Ozoliņš, sakot, ka prezidente pārstāv valsti, nav teicis, ka tas ir simbols, kas aizstāsies priekšā Latvijas valstij, viņš vienkārši ir citējis Satversmi, kur ir teikts, ka Latvijas Republikas prezidentam ir jāpārstāv valsts ārzemēs.

A.Endziņš

Paldies. Kusiņa kungs vēlas vēl ko teikt?

G.Kusiņš

Attiecībā uz pieminēto Ungāriju. Ir jāsaka, ka no lietas materiāliem mēs nevaram secināt, vai Ungārijā tagad ir labi vai slikti. Un, līdz ar to, es domāju, ka tas ir nepierādīts apgalvojums, kas izskanēja replikā.

Attiecībā uz šo normu interpretāciju. Manuprāt, nu, privātās sarunas liecina par to, ka mēs saprotam, kā šī norma būtu jāinterpretē pareizi, bet, manuprāt, Jūs vērsaties pret šo normu, kas, Jūsaprāt, ir uzrakstīta tā, ka Jums nepatīk, kā viņa ir uzrakstīta. Jūs zināt, kā pareizi ir jāinterpretē, un es arī, cerams, zinu, kā pareizi ir jāinterpretē. Bet man liekas, ka ir acīmredzamas lietas, un ir tādas lietas, kas, manuprāt, ir iedomātas. Šī, man liekas, vairāk izskatās pēc iedomātas lietas.

Mēs esam, nu... vairākās reizēs arī redzējuši, ka Krimināllikumā, teiksim, vienu brīdi bija ierakstīts, ka atbildība ir tikai Latvijas PSR pilsoņiem. Šāda norma pastāvēja ļoti ilgi. Vienkārši Krimināllikumā šie vārdi netika nomainīti uz kaut kādu citu. Bet vai tad neprata pielietot? Vai tad

tikai Latvijas PSR? Neesošas valsts pilsoņiem bija atbildība? Man liekas, ka tas ir strīds par būtību. Jūs precīzi parādījāt, kā viņa ir jāinterpretē.

Es piekrītu Jūsu interpretācijai, bet es nepiekrītu, ka šis pants ir jāsvītro. Paldies.

A.Endziņš

Paldies.

Tiesa paziņo, ka spriedums tiks pasludināts šā gada 29.oktobrī pulksten 10.00 Satversmes tiesas sēžu zālē.

Tiesas sēžu sekretārs

O.Garkājs

Stenogrāfiste

M.Ceļmalniece